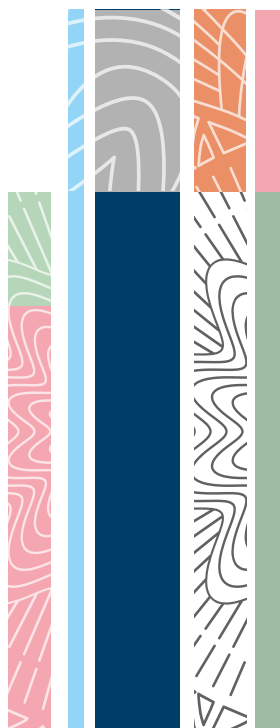

รายงานระบบการชำระเงิน 2555

รายงานระบบการชำระเงิน

2 5 5 5

สารจากประธาน

คณะกรรมการระบบการชำระเงิน

ปี 2555 นับเป็นปีแรกของการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2555-2559 (Payment Systems Roadmap 2012-2016) ซึ่งเป็นแผนแม่บทฉบับที่ 3 ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการชำระเงินของไทย ที่คณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.) ได้วางไว้อย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่แผนฉบับแรกในปี 2547

ผมในฐานะประธาน กรช. และกรรมการ กรช. ทุกคนเชื่อมั่นเป็นอย่างยิ่งว่า ตลอดระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา การพัฒนาระบบการชำระเงินของประเทศไทยเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมโดยดำเนินการตามวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ระบบการชำระเงินมีประสิทธิภาพ มั่นคงปลอดภัย สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง สามารถรองรับความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างครบถ้วน ครอบคลุมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และประชาชน อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการสนับสนุนการทำการกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งในช่วง 4-5 ปี ต่อจากนี้ไป ทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงินของไทยจะมุ่งเน้นใน 3 ด้านด้วยกัน

ด้านแรก คือ การก้าวสู่ระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โดย กรช. เล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการส่งเสริมให้ภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงประชาชน หันมาใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ทดแทนการใช้เงินสด เพื่อประหยัดต้นทุนในการจัดการเงินสดของประเทศ โดยได้ขับเคลื่อนผ่านแผนงานต่างๆ อาทิ การร่วมมือกับกรมบัญชีกลางในการส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐรับและจ่ายเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ควบคู่ไปกับการให้ความรู้แก่ ผู้ใช้บริการชำระเงิน และการกำหนดแนวทางการคุ้มครองผู้ใช้บริการบัตรอิเล็กทรอนิกส์

นอกจากนี้ กรช. ยังได้ผลักดันการกำหนดทิศทางการปรับปรุงบริการบัตรเดบิตและบัตรเอทีเอ็ม ให้ใช้เทคโนโลยีที่มีความปลอดภัยมากขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจในการใช้บัตร รวมถึงสนับสนุนโครงการดำเนินงานบริหารจัดการระบบตัวร่วม ภายใต้การดำเนินการของสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) กระทรวงคมนาคม ซึ่งมีเป้าหมายในการเพิ่มความสะดวกสบายให้ประชาชนสามารถใช้บัตรเพียงใบเดียวจ่ายชำระค่าโดยสารระบบขนส่งสาธารณะระบบต่างๆ รวมทั้งชำระค่าสินค้าบริการที่ร้านค้าได้ด้วย

การพัฒนาด้านต่อมาที่จะทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ ตามแนวโน้มการค้าการลงทุนระหว่างประเทศที่เพิ่มขึ้น คือ การเชื่อมโยงระบบการชำระเงินกับต่างประเทศ กรช. ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมในการเชื่อมโยงดังกล่าวทั้งในมิติของการเพิ่มช่องทางและความสะดวกในการทำธุรกรรมชำระเงินข้ามพรมแดนและการลดความเสี่ยงจากการชำระดุลเงินตราต่างประเทศ (FX settlement risk) ที่เกิดจากการชำระดุลในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน รวมถึงสนับสนุนการใช้เงินสกุลท้องถิ่น (Local currency) เพื่อรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่จะมีปริมาณและความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ภายใต้การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ในขณะเดียวกัน ธปท. ยังมีโครงการความร่วมมือทางวิชาการกับประเทศเพื่อนบ้านอย่าง กัมพูชา ลาว และพม่า เพื่อสนับสนุนให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินของภูมิภาคเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ในการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินกับต่างประเทศนั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ การมีมาตรฐานกลางที่ใช้ในการเชื่อมต่อข้อมูลการชำระเงินระหว่างประเทศที่เป็นรูปแบบเดียวกัน ซึ่งในเรื่องนี้ ประเทศไทยเป็นประเทศแรกในภูมิภาคอาเซียนที่มีการพัฒนามาตรฐานกลางของข้อมูลที่ใช้ในกระบวนการชำระเงิน เพื่อให้ภาคธุรกิจและสถาบันการเงินภายในประเทศสามารถรับส่งข้อมูล การชำระเงินระหว่างกันได้ โดยใช้รูปแบบข้อมูลมาตรฐานเดียวกัน โดยในขณะนี้ ธปท. อยู่ระหว่างผลักดันการใช้มาตรฐานดังกล่าวในประเทศแถบภูมิภาคอาเซียน ซึ่งจะช่วยให้การรับส่งข้อมูลการชำระเงินระหว่างประเทศ มีความสะดวกมากขึ้น

สำหรับทิศทางการพัฒนาด้านสุดท้ายนั้น คือ การรักษาเสถียรภาพในระบบการชำระเงิน เพราะ กรช. ตระหนักดีว่าการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในระบบการชำระเงินเพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่การพัฒนาจะต้องควบคู่ไปกับการรักษาความมั่นคงของระบบการชำระเงิน ดังนั้น กรช. จึงได้สนับสนุนการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ที่มีส่วนสำคัญต่อการเสริมสร้างความมั่นคงของระบบการชำระเงินของประเทศ ได้แก่ การพิจารณานำมาตรฐานสากลในการกำกับดูแลระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน (Principles for Financial Market Infrastructures) มาประยุกต์ใช้ในการกำกับดูแลระบบการชำระเงินที่สำคัญของไทยให้สอดคล้องตามมาตรฐานสากล นอกจากนี้ยังรวมถึงการพิจารณาปรับปรุงหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้มีความปลอดภัย น่าเชื่อถือ และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป

กรช. ยังได้ผลักดันให้ประเทศไทยมีระบบเครือข่ายในประเทศที่รองรับการชำระเงินด้วยบัตรเดบิตที่ออกและใช้จ่ายภายในประเทศ (Local Switching) เพื่อลดการพึ่งพิงระบบของต่างประเทศ และลดความเสี่ยงที่การเกิดปัญหาในระบบต่างประเทศอาจมีผลกระทบต่อผู้ใช้บัตรในประเทศ อันเป็นการรักษาเสถียรภาพของระบบการชำระเงินไทยในอีกทางหนึ่ง

นอกจากโครงการต่าง ๆ ภายใต้อาณัติแล้ว ในปีที่ผ่านมา กรช. ยังได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในด้านระบบการชำระเงินที่สำคัญ นั่นคือ ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค หรือระบบ Imaged Cheque Clearing and Archive System (ICAS) ซึ่งเริ่มใช้งานในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ปี 2555 และอยู่ระหว่างขยายการใช้ระบบ ICAS ไปทั่วประเทศ ภายในปี 2556 ซึ่งจะช่วยลดระยะเวลาการเรียกเก็บเงินตามเช็คทั่วประเทศ จากปัจจุบันที่การเรียกเก็บเช็คข้ามเขตใช้เวลา 3-5 วันทำการ ลดลงเหลือ 1 วันทำการ ส่งผลให้ลูกค้าผู้ฝากเช็คสามารถใช้เงินตามเช็คได้เร็วขึ้น การหมุนเวียนเงินในภาคธุรกิจและระบบเศรษฐกิจมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ในการดำเนินโครงการพัฒนาระบบการชำระเงินนั้น กรช. และ ธปท. เพียงลำพัง คงไม่สามารถผลักดันให้ประสบความสำเร็จได้หากแต่จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนอย่างดียิ่งจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กรมบัญชีกลาง สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย และสมาคมธนาคารนานาชาติ เป็นต้น ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนนี้เองที่จะเป็นกุญแจสำคัญในการมุ่งไปสู่เป้าหมายในการเสริมสร้างให้ระบบการชำระเงินของไทยมีประสิทธิภาพ มั่นคง พร้อมรับความท้าทายต่าง ๆ ในอนาคต และช่วยให้การทำธุรกรรมทางการเงินมีความสะดวก ปลอดภัยเทียบเท่ามาตรฐานสากล

ผมขอถือโอกาสนี้ ขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน ที่ได้ทุ่มเทแรงกาย เทพแรงใจ ในการสนับสนุน ช่วยเหลือ และเป็นกำลังสำคัญในการผลักดันและดำเนินการให้โครงการต่าง ๆ มีความคืบหน้า เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ได้เป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากทุกท่านในการสานต่อโครงการอื่นๆ ต่อไปในอนาคต

ประสาร ไตรรัตน์วรกุล

(นายประสาร ไตรรัตน์วรกุล)

ประธานคณะกรรมการระบบการชำระเงิน

10 มิถุนายน 2556

คณะกรรมการระบบการชำระเงิน |

ประธานกรรมการ
นายประสาร ไตรรัตน์วรกุล
ผู้ว่าการ

รองประธานกรรมการ
นายเกริก วณิกกุล
รองผู้ว่าการ ด้านเสถียรภาพสถาบันการเงิน

กรรมการ
นางทองอุไร ลิ้มปิติ
รองผู้ว่าการ ด้านบริหาร

กรรมการ
นายชาติศิริ โสภณพนิช
ประธานสมาคมธนาคารไทย

กรรมการ

นายสมเกียรติ อนุราชูว์
รองประธานกรรมการ คณะกรรมการหอการค้าไทย

กรรมการ

นางสาวสุทธิรัตน์ รัตนโชติ
ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบการเงินการคลัง
กรมบัญชีกลาง

กรรมการ

นายรอม หิรัญพฤกษ์
ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ

เลขานุการ

นางฤชกร สิริโยธิน
ผู้ช่วยผู้ว่าการ สายนโยบายสถาบันการเงิน

หน้าที่ของคณะกรรมการระบบการชำระเงิน

มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.) เพื่อกำหนดและติดตามการดำเนินการตามนโยบายเกี่ยวกับระบบการชำระเงินที่ ธปท. กำกับดูแลและระบบการหักบัญชีระหว่างสถาบันการเงิน

สรุป

สถิติที่สำคัญในปี 2555

จำนวนประชากรทั้งหมด	64.5	ล้านคน
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศราคาปีปัจจุบัน	11,363.0	พันล้านบาท

โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี

จำนวนเลขหมายผู้ใช้โทรศัพท์พื้นฐาน	9.5	เลขหมาย ต่อจำนวนประชากร 100 คน
จำนวนเลขหมายผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่	122	เลขหมาย ต่อจำนวนประชากร 100 คน

ข้อมูลด้านการชำระเงิน

ธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศ 16 แห่ง	6,391	สาขา
สาขานานาชาติต่างประเทศ 15 แห่ง	19	สาขา
สถาบันการเงินเฉพาะกิจ	2,425	สาขา
ไปรษณีย์	1,298	สาขา
จำนวนเครื่องเอทีเอ็ม	52,242	เครื่อง
จำนวนเครื่อง EFTPOS ¹	264,236	เครื่อง
จำนวนบัตรเครดิต	16,870,025	ใบ
จำนวนบัตรเดบิต	42,988,140	ใบ
จำนวนบัตรเอทีเอ็ม	24,108,467	ใบ
ปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากร ณ 31 ธันวาคม 2555	17,628	บาท/คน
ปริมาณการใช้เช็คเฉลี่ยต่อจำนวนประชากร ²	2	ฉบับ/คน/ปี
มูลค่าการใช้จ่ายของคนไทยผ่านบัตรเครดิต เฉลี่ยต่อเดือน ³	4,611	บาท/บัตร
มูลค่าการถอนเงินสดผ่านบัตรเอทีเอ็ม เฉลี่ยต่อเดือน	6,967	บาท/บัตร
มูลค่าการใช้จ่ายของคนไทยผ่านบัตรเดบิต เฉลี่ยต่อเดือน ⁴	183	บาท/บัตร
มูลค่าการถอนเงินสดผ่านบัตรเดบิต เฉลี่ยต่อเดือน	9,639	บาท/บัตร

สารบัญ

สารจากประธานคณะกรรมการระบบการชำระเงิน	2
คณะกรรมการระบบการชำระเงิน	4
สรุปสถิติที่สำคัญในปี 2555	7
สารบัญกรอบ	10
สารบัญภาพ	10
สารบัญตาราง	11

I นโยบายระบบการชำระเงินในปี 2555	12
1. การเพิ่มประสิทธิภาพในระบบการชำระเงิน	13
1.1 การส่งเสริมการทำธุรกรรมการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์	13
1.2 การพัฒนาระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS)	13
1.3 การสนับสนุนการพัฒนาระบบ Local Switching	15
1.4 การกำหนดมาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (National Payment Message Standard)	17
1.5 การพัฒนาระบบการชำระเงินเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community)	19
1.6 การศึกษาความเป็นไปได้และกำหนดแนวทางการพัฒนาสกุลเงินท้องถิ่น (Local currency)	21
2. การลดความเสี่ยงในระบบการชำระเงิน	25
2.1 การพิจารณาแนวทางในการลดความเสี่ยงในการชำระดุลเงินตราต่างประเทศ โดยการให้มีระบบ Payment versus Payment (PvP) สำหรับเงินบาท	25
2.2 การจัดการความเสี่ยงในระบบบาทเน็ต	29
3. การคุ้มครองผู้ใช้บริการทางการชำระเงิน	31
3.1 การกำกับดูแลผู้ให้บริการการชำระเงิน	31
3.1.1 การกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money)	31
3.1.2 การควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์	31
3.2 การเผยแพร่ความรู้และส่งเสริมการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจและประชาชน	34
3.3 การสร้างกลไกคุ้มครองผู้บริโภค	35

II มาตรฐานสากลในการกำกับดูแลระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน (Principles for Financial Market Infrastructures)	36
2.1 ความเป็นมา	36
2.2 มาตรฐานสากลในการกำกับดูแลระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน	37
2.2.1 วัตถุประสงค์ของมาตรฐานสากล	37
Principles for Financial Market Infrastructures (FMIs)	
2.2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสากล Principles for FMIs	38
2.2.3 การประเมินระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินตามมาตรฐานสากล	39
Principles for FMIs	
2.3 การดำเนินงานของ ธปท. ในการประเมินระบบการชำระเงินของไทยตาม	39
มาตรฐานสากล Principles for FMIs	
III ข้อมูลและสถิติด้านระบบการชำระเงิน	42
3.1 พัฒนาการของระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงิน	42
3.1.1 สาขาของธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ และไปรษณีย์	43
3.1.2 เครื่องทำรายการอัตโนมัติและจำนวนเครื่องรับบัตร	44
3.1.3 บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่และผู้ใช้อินเทอร์เน็ต	47
3.2 ช่องทางและสื่อการชำระเงินที่สำคัญ	48
3.2.1 การใช้เงินสด	51
3.2.2 การใช้เช็ค	53
3.2.3 การโอนเงินมูลค่าสูง	56
3.2.4 การโอนเงินรายย่อยครั้งละหลายรายการแบบมีข้อตกลงล่วงหน้า	59
(Bulk payment)	
3.2.5 การโอนเงินรายย่อย	61
3.2.6 บัตรอิเล็กทรอนิกส์	63
3.2.7 เงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money)	69
3.3 บริการอื่นๆ ที่น่าสนใจ	71
3.3.1 การชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ (Bill payment)	71
3.3.2 ธนาคารทางอินเทอร์เน็ต	73
3.4 รายได้จากบริการด้านการชำระเงิน	74
IV อภิธานศัพท์และคำย่อ	76
V บรรณานุกรม	79
VI ตารางสถิติ	80
VII หมายเหตุประกอบตาราง	94

สารบัญกรอบ

กรอบที่ 1:	การปรับตัวของผู้ใช้เช็คเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบ ICAS	14
กรอบที่ 2:	ประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕	16
กรอบที่ 3:	มาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์	18
กรอบที่ 4:	Asian Payment Network (APN)	20
กรอบที่ 5:	รูปแบบการชำระเงินโดยใช้เงินสกุลท้องถิ่น (Local currency) ในภูมิภาคอาเซียน	22
กรอบที่ 6:	การเชื่อมโยงระบบบาทเนตกับระบบ USD CHATS	26
กรอบที่ 7:	ข้อจำกัดของประเทศไทยในการเชื่อมโยงกับระบบ CLS	27
กรอบที่ 8:	มาตรการจัดการความเสี่ยงจากการชำระดุลสุทธิพร้อมกันหลายฝ่าย ในระบบบาทเนต (Securities Requirement for Settlement: SRS)	29
กรอบที่ 9:	คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ครอ.)	33
กรอบที่ 10:	มาตรฐานสากลในการกำกับดูแลระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน	40
กรอบที่ 11:	Mobile Point Of Sale (M-POS)	47

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1:	แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2555 - 2559	12
ภาพที่ 2:	จำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ และไปรษณีย์	43
ภาพที่ 3:	จำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติ และจำนวนเครื่องรับบัตร	44
ภาพที่ 4:	การกระจายตัวของสาขาสถาบันการเงินต่าง ๆ เครื่องทำรายการอัตโนมัติ และเครื่องรับบัตรแยกภูมิภาค	45
ภาพที่ 5:	สัดส่วนเครื่องทำรายการอัตโนมัติ และเครื่องรับบัตรต่อประชากรล้านคน ปี 2554	46
ภาพที่ 6:	จำนวนผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ และอินเทอร์เน็ต	47
ภาพที่ 7:	สัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในแต่ละภูมิภาค ปี 2555	48
ภาพที่ 8:	เปรียบเทียบสัดส่วนปริมาณรายการใช้สื่อกำชำระเงินต่าง ๆ	50
ภาพที่ 9:	เปรียบเทียบสัดส่วนมูลค่าการใช้สื่อกำชำระเงินต่าง ๆ	50
ภาพที่ 10:	จำนวนรายการบริการชำระเงินต่อประชากรของประเทศต่าง ๆ ปี 2554 แยกตามประเภทบริการ	51
ภาพที่ 11:	ปริมาณเงินสดหมุนเวียนเปรียบเทียบกับ GDP	52
ภาพที่ 12:	องค์ประกอบของเงินสดในมือสถาบันหลัก	52
ภาพที่ 13:	ปริมาณการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารประเภทต่าง ๆ	54
ภาพที่ 14:	มูลค่าการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารประเภทต่าง ๆ	54
ภาพที่ 15:	ปริมาณเช็คแยกตามช่วงมูลค่าในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล	55
ภาพที่ 16:	สัดส่วนปริมาณและมูลค่าการใช้เช็ค ปี 2555	55

ภาพที่ 17:	สัดส่วนมูลค่าการโอนเงินระหว่างสถาบันผ่านระบบบาทเน็ต แยกตามประเภทธุรกิจ ปี 2555	56
ภาพที่ 18:	ปริมาณและมูลค่าการโอนเงินและการชำระดุลระหว่าง สถาบันผ่านระบบบาทเน็ต	57
ภาพที่ 19:	ปริมาณและมูลค่าการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สามผ่านระบบบาทเน็ต	58
ภาพที่ 20:	สัดส่วนมูลค่าการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สามผ่านระบบบาทเน็ต ปี 2555 แยกตามประเภทธุรกรรม	58
ภาพที่ 21:	ปริมาณและมูลค่าการโอนเงินแบบ Bulk payment	59
ภาพที่ 22:	ปริมาณการโอนเงินแบบ Bulk payment ปี 2555	60
ภาพที่ 23:	สัดส่วนการโอนเงินรายย่อย ปี 2555	61
ภาพที่ 24:	สัดส่วนการโอนเงินภายในธนาคาร	61
ภาพที่ 25:	สัดส่วนการโอนเงินข้ามธนาคาร	62
ภาพที่ 26:	จำนวนบัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเครดิต	63
ภาพที่ 27:	อัตราการเติบโตของบัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเครดิต	63
ภาพที่ 28:	สัดส่วนบัตรเครดิตที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์และบริษัทผู้ประกอบธุรกิจ บัตรเครดิต ปี 2555	64
ภาพที่ 29:	สัดส่วนจำนวนบัตรอิเล็กทรอนิกส์ต่อประชากร ปี 2554	65
ภาพที่ 30:	ปริมาณและมูลค่าการทำธุรกรรมผ่านบัตรเอทีเอ็ม	66
ภาพที่ 31:	ปริมาณและมูลค่าการทำธุรกรรมผ่านบัตรเดบิต	67
ภาพที่ 32:	ปริมาณและมูลค่าการทำธุรกรรมผ่านบัตรเครดิต	69
ภาพที่ 33:	ปริมาณและมูลค่าการใช้จ่ายผ่านเงินอิเล็กทรอนิกส์	70
ภาพที่ 34:	สัดส่วนมูลค่าการใช้จ่ายผ่านเงินอิเล็กทรอนิกส์ ปี 2555	71
ภาพที่ 35:	สัดส่วนปริมาณและมูลค่าการชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ ปี 2555	72
ภาพที่ 36:	สัดส่วนปริมาณและมูลค่าการชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ แยกตามประเภท	72
ภาพที่ 37:	สัดส่วนปริมาณและมูลค่าการทำธุรกรรมธนาคารทางอินเทอร์เน็ต ปี 2555	73
ภาพที่ 38:	รายได้ของธนาคารพาณิชย์	74
ภาพที่ 39:	รายได้จากบริการด้านการชำระเงินแยกตามประเภท ปี 2555	75

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1:	ธุรกรรมการชำระเงินผ่านระบบการชำระเงินต่าง ๆ ปี 2555	49
ตารางที่ 2:	เปรียบเทียบปริมาณเงินสดหมุนเวียน	53
ตารางที่ 3:	ธุรกรรมการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารพาณิชย์ ปี 2555	68

นโยบาย

ระบบการชำระเงินในปี 2555

ในปี 2555 คณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.) ได้กำหนดนโยบายด้านระบบการชำระเงิน และสนับสนุนให้ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) มีการดำเนินงานด้านระบบการชำระเงินที่สำคัญ ภายใต้แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2555 – 2559 (Payment Systems Roadmap 2012 – 2016)

ภาพที่ 1: แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2555 - 2559

วิสัยทัศน์: มีระบบการชำระเงินที่สนับสนุนการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาครัฐและเอกชน
ให้มีประสิทธิภาพ มั่นคงปลอดภัย ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

วัตถุประสงค์	เพิ่มประสิทธิภาพ			ลดความเสี่ยง			คุ้มครองผู้บริโภค		
โครงการ	การส่งเสริมและพัฒนากการ ทำธุรกรรมชำระเงินทาง อิเล็กทรอนิกส์			การ ส่งเสริม การเข้าถึง บริการ ทางการ ชำระเงิน	การเตรียม ความพร้อม ในการ รวมตัวเป็น ประชาคม เศรษฐกิจ อาเซียน	การลดความเสี่ยง ในระบบการชำระเงิน	การเพิ่มความ ปลอดภัย ในการ ใช้บริการ เอทีเอ็ม	การคุ้มครอง และ ให้ความรู้ แก่ผู้ใช้บริการ	
แผนงาน	การเพิ่มการใช้ การชำระ อิเล็กทรอนิกส์ ทดแทนการ ใช้เงินสด	การพัฒนา ระบบการ ชำระเงิน ทาง อิเล็กทรอนิกส์	การพัฒนามาตรฐาน กลาง ที่เกี่ยวข้อง			การลดความเสี่ยง การชำระราคา ธุรกรรมการ แลกเปลี่ยนเงินบาท กับสกุลเงินตรา ต่างประเทศ	การลด ความเสี่ยงจาก การชำระผิด สุทธิผ่านระบบ บาทแนต		
ผลลัพธ์	มาตรการส่งเสริมการทำธุรกรรม ชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับกลุ่มผู้ใช้บริการรายย่อย และกลุ่มองค์กร ที่มีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และ ตรงกับความต้องการ			บริการชำระเงินที่ ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ สามารถเข้าถึง ผ่านช่องทางที่ หลากหลาย ทั้งถึง และไม่มีประสิทธิภาพ ด้วยกลไกการ คุ้มครองผู้บริโภค ที่จำเป็น	โครงสร้าง พื้นฐาน ด้านการชำระเงิน ที่รองรับการ เชื่อมโยงตลาดเงิน/ ตลาดทุนและ สนับสนุนการค้า การลงทุนของ ภาคธุรกิจ	กลไกบริหาร ความเสี่ยงด้าน การชำระเงิน ของธุรกรรม การแลกเปลี่ยน เงินบาทกับ สกุลเงินตรา ต่างประเทศ	มาตรการ จัดการความเสี่ยง จากการชำระผิด สุทธิพร้อมกัน หลายฝ่ายใน ระบบบาทแนต	แนวทางการ ปรับปรุงระบบ เอทีเอ็มเพื่อเพิ่ม ความปลอดภัย ในการ ใช้บริการ	- มีการเผยแพร่ ความรู้แก่ผู้ใช้บริการ เพื่อสร้างความเข้าใจ และความเชื่อมั่นใน การใช้การชำระเงิน อิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น - มีการกำกับดูแลที่ สร้างความมั่นใจ แก่ผู้ใช้บริการ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2555 – 2559 ครอบคลุมวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ การเพิ่มประสิทธิภาพ การลดความเสี่ยง และการคุ้มครองผู้บริโภค โดยมีความคืบหน้าของการดำเนินงานภายใต้วัตถุประสงค์หลักในแต่ละด้าน ดังนี้

1. การเพิ่มประสิทธิภาพในระบบการชำระเงิน

1.1 การส่งเสริมการทำธุรกรรมการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

ธปท. ได้จัดทำแผนส่งเสริมการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน มีการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้นเพื่อทดแทนการใช้เงินสดและเช็ค ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสะดวกรวดเร็ว ปลอดภัย และลดต้นทุนการบริหารจัดการเงินสดของประเทศ โดยในระยะแรกได้จัดทำแผนส่งเสริมการใช้บัตรเดบิต ซึ่งครอบคลุมประเด็นสำคัญได้แก่ การสื่อสารให้ความรู้แก่ประชาชนในการใช้บัตรเดบิต การสร้างกลไกคุ้มครองผู้บริโภค สิทธิประโยชน์แรงจูงใจและมาตรการส่งเสริมต่างๆ

ธปท. ยังได้ร่วมกับกรมบัญชีกลางในการศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางส่งเสริมการรับเงินและการจ่ายเงินทางอิเล็กทรอนิกส์จากหน่วยงานภาครัฐ โดยมีหน่วยงานนำร่องจำนวน 4 แห่ง ประกอบด้วย กรมสรรพากร กรมการขนส่งทางบก กรมที่ดิน และโรงพยาบาลรามาธิบดี เพื่อจะกำหนดแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านการเงินของภาครัฐให้มีความถูกต้อง รวดเร็ว และปลอดภัย และเป็นการเพิ่มทางเลือกของประชาชนในการรับและจ่ายเงินให้แก่หน่วยงานภาครัฐแทนการใช้เงินสดและเช็ค และได้จัดทำแผนส่งเสริมการทำธุรกรรมชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐส่งให้กระทรวงการคลังเพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามแผนส่งเสริมฯ ต่อไป

นอกจากนี้ กรช. ได้ให้ความเห็นชอบแผนการกำหนดมาตรฐานของบัตรอิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่างๆ ได้แก่ บัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ โดยกำหนดกรอบเวลาให้ผู้ให้บริการบัตรเอทีเอ็มและบัตรเดบิตเปลี่ยนบัตรแถบแม่เหล็กเป็น Chip card รวมทั้งปรับเครื่องเอทีเอ็มให้รองรับ Chip เพื่อเพิ่มความปลอดภัยในการให้บริการ และสนับสนุนการเชื่อมโยงระบบของกลุ่มประเทศอาเซียน รวมทั้งประสานงานกับสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) ในการกำหนดมาตรฐานบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในโครงการพัฒนาระบบตั๋วร่วมในภาคขนส่ง เพื่อสนับสนุนให้ผู้ให้บริการเชื่อมโยงระบบกันได้

1.2 การพัฒนาระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค

(Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS)

ธปท. ได้พัฒนาระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดระยะเวลาการเรียกเก็บเช็คให้เหลือ 1 วันทำการทั่วประเทศ โดยเฉพาะเช็คข้ามเขตที่เดิมต้องใช้เวลา 3-5 วันทำการ รวมทั้งเพิ่มระยะเวลาฝากเช็คของลูกค้า ลดความเสี่ยงในการขนส่งตัวเช็ค ลดต้นทุนของระบบการหักบัญชีเช็ค และเพิ่มประสิทธิภาพ การหักบัญชีเช็ค โดยใช้ภาพเช็คในการเรียกเก็บแทนตัวเช็คได้ทั่วประเทศ

รพท. ได้เริ่มใช้งานระบบ ICAS ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2555 และเริ่มขยายการให้บริการไปยังส่วนภูมิภาค โดยนำร่องที่จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นพื้นที่แรกในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2555 ซึ่งผลการใช้งานเป็นไปอย่างราบรื่น และธนาคารสมาชิกจำนวนหนึ่งได้ใช้ศักยภาพของระบบ ICAS ในการขยายเวลารับฝากเช็คจากลูกค้าแล้ว ทั้งนี้ รพท. และธนาคารสมาชิก จะร่วมกันขยายผลการใช้งานระบบ ICAS โดยคาดว่าจะสามารถให้บริการครอบคลุมทั่วประเทศได้ใน ปี 2556

นอกจากนี้ รพท. ได้จัดบรรยายเพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับระบบ ICAS และขอความร่วมมือในการยกเลิกการใช้ตราประทับเป็นเงื่อนไขในการส่งจ่ายเช็คและหลีกเลี่ยงการแก้ไขข้อความบนเช็คที่จะทำให้ทราบผลการเรียกเก็บล่าช้ากว่าปกติ

กรอบที่ 1: การปรับตัวของผู้ใช้เช็คเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบ ICAS

ระบบ ICAS เป็นระบบการหักบัญชีเช็คที่ใช้ภาพเช็คในกระบวนการเรียกเก็บและการอนุมัติจ่ายเงินตามเช็คแทนการใช้ตัวเช็คจริง เพื่อย่นระยะเวลาการเรียกเก็บเช็คทั่วประเทศให้เหลือ 1 วันทำการ เพิ่มศักยภาพของธนาคารในการขยายเวลารับฝากเช็ค ลดต้นทุนการขนส่งตัวเช็ค เพิ่มประสิทธิภาพระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คของไทยให้มีมาตรฐานเทียบเท่าระดับสากล และส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันของประเทศ

อย่างไรก็ตาม ระบบ ICAS จำเป็นต้องใช้ภาพเช็คเกรyscale (Grayscale) และขาวดำ (Black & White) ในกระบวนการเรียกเก็บ เพื่อให้เห็นสาระสำคัญของเช็คได้อย่างชัดเจนและครบถ้วน ดังนั้น ผู้ส่งจ่ายเช็คจึงควรหลีกเลี่ยงการกระทำใดๆ ที่ก่อให้เกิดการบดบังข้อมูลสำคัญบนหน้าเช็คหรือเป็นอุปสรรคในการพิจารณาอนุมัติตัดจ่ายเช็คด้วยภาพ ซึ่งอาจมีผลให้ทราบผลการเรียกเก็บล่าช้ากว่าปกติ ได้แก่ การใช้ตราประทับเป็นเงื่อนไขในการส่งจ่ายเช็ค และการแก้ไขข้อความบนเช็ค เนื่องจากเหตุผลสำคัญดังนี้

- การใช้ตราประทับเป็นเงื่อนไขในการส่งจ่ายเช็ค

ความเข้มของสีตราประทับอาจบดบังลายมือชื่อผู้ส่งจ่ายเช็คและข้อมูลสำคัญอื่นบนเช็คจนไม่สามารถตรวจสอบได้ นอกจากนี้หากมีการกำหนดเงื่อนไขการส่งจ่ายเช็คโดยใช้ตราประทับนูนหรือตราประทับสี จะทำให้ธนาคารเจ้าของเช็คไม่สามารถตรวจสอบความนูนต่ำของพื้นผิวและความถูกต้องของเงาสีตามเงื่อนไขของตราประทับได้ เพราะภาพเช็คในระบบ ICAS เป็นภาพเช็คเกรyscaleและขาวดำ

- การแก้ไขข้อความบนเช็ค

เช็คที่มีการแก้ไขข้อความอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการทุจริตเปลี่ยนแปลงข้อมูลสำคัญบนหน้าเช็ค โดยเฉพาะในกรณีที่มีการแก้ไขข้อความพร้อมการตีตราประทับและลงนามกำกับ การแก้ไข ซึ่งจะทำให้ยากต่อการตรวจสอบและอนุมัติตัดจ่ายเช็คด้วยการใช้ภาพเช็คเพียงอย่างเดียว เนื่องจากกลุ่มมิจฉาชีพมักใช้ช่องทางการแก้ไขข้อความบนเช็คโดยตีตราประทับกำกับเพื่อปกปิดร่องรอยการแก้ไขดังกล่าวไว้

ตัวอย่างภาพเช็คที่มีการแก้ไขและตีตราประทับ

ภาพเช็คเฉดสีเทา (Grayscale)

ภาพเช็คขาวดำ (Black & White)

1.3 การสนับสนุนการพัฒนาระบบ Local Switching

ธปท. ด้วยความเห็นชอบของ กรช. ได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการผลักดันให้ประเทศไทยมีการจัดตั้งระบบเครือข่ายในประเทศที่รองรับรายการชำระเงินค่าซื้อสินค้าและบริการด้วยบัตรเดบิตที่ออกและมีการใช้จ่ายภายในประเทศ (Local Switching: LSW) เพื่อลดการพึ่งพิงเครือข่ายต่างประเทศ และรักษาเสถียรภาพระบบการชำระเงินของไทยให้สามารถ ทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านบัตรได้ แม้ว่าจะเกิดปัญหากับระบบงานหรือเครือข่ายการติดต่อสื่อสารของผู้ให้บริการในต่างประเทศ

ตามที่ ธปท. ได้เสนอร่างประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (คธอ.) เรื่องหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 ผ่าน คธอ. ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ลงนามในประกาศ และลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อ 1 กันยายน 2555 กำหนดให้ผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้องกับบัตรเดบิตที่ออกและมีการใช้จ่ายภายในประเทศต้องดำเนินการรับส่งข้อมูล บริการสวิตซ์ซิง บริการหักบัญชีและบริการชำระดุลภายในประเทศภายใน 1 ปี นับจากวันที่ประกาศดังกล่าวมีผลบังคับใช้ และสำหรับผู้ที่เคยให้บริการดังกล่าวจากต่างประเทศ สามารถขออนุญาตจัดตั้งระบบงานเพื่อให้บริการในประเทศได้โดยไม่ถูกปิดกั้น ซึ่งจะมีผลให้ผู้ให้บริการทุกรายอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของทางการได้อย่างเท่าเทียมกันด้วย

นอกจากนี้ ธปท. ได้ประสานงานกับกรมสรรพากรเพื่อหาแนวทางการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับร้านค้าและผู้ใช้บัตรเพื่อส่งเสริมการใช้บัตรเดบิตและสนับสนุนระบบ LSW รวมทั้งติดตามความคืบหน้าการเตรียมความพร้อมของบริษัทเนชั่นแนล โอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด ธนาคารสมาชิกและผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้องในการเริ่มใช้ระบบ LSW

กรอบที่ 2: ประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕

ประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ มีข้อกำหนดดังนี้

1. การให้บริการเกี่ยวกับการรับชำระเงินค่าสินค้าและบริการด้วยบัตรเดบิตที่ออกและมีการใช้จ่ายภายในประเทศ ต้องดำเนินการภายในประเทศเท่านั้น ได้แก่การให้บริการ ดังต่อไปนี้
 - 1.1 การรับส่งข้อมูลการใช้บัตรเดบิตระหว่างผู้ให้บริการแก่ผู้รับบัตร (Acquirer) และผู้ออกบัตร (Issuer)
 - 1.2 การให้บริการสวิตช์ซึ่งในการชำระเงิน (Transaction switching)
 - 1.3 การให้บริการหักบัญชี (Clearing)
 - 1.4 การให้บริการชำระดุล (Settlement)
2. กรณีที่ผู้ให้บริการจะให้ผู้ให้บริการรายอื่นหรือบุคคลอื่นมาดำเนินการแทน ในงานระบบสารสนเทศ (IT outsourcing) จะต้องได้รับอนุญาตจาก ธปท. ก่อนการดำเนินการ
3. ผู้ให้บริการต้องดำเนินการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของประกาศนี้ภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ (ภายใน 1 กันยายน 2556) หากไม่สามารถดำเนินการได้ ให้ขออนุญาตพร้อมชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นต่อ ธปท. เป็นรายกรณีก่อนครบระยะเวลาที่กำหนด

1.4 การกำหนดมาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (National Payment Message Standard)

ธปท. ได้ร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (สพธอ.) ธนาคารพาณิชย์ หน่วยงานของรัฐ บริษัทผู้ให้บริการซอฟต์แวร์และเครือข่าย และธุรกิจขนาดใหญ่จำนวนหนึ่ง ดำเนินโครงการนำร่องส่งเสริมการใช้มาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ระดับผู้ประกอบการ (National Payment Message Standard: NPMS) เพื่อให้ภาคธุรกิจกับสถาบันการเงินสามารถรับส่งข้อมูลเกี่ยวกับการชำระเงินระหว่างกันได้สะดวก โดยใช้รูปแบบข้อมูลที่มีมาตรฐานเดียวกันที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ISO 20022 ทำให้ช่วยลดภาระของภาคธุรกิจและสถาบันการเงินในการจัดการข้อมูล และเพิ่มความสะดวกในการทำธุรกรรมของผู้ใช้บริการมากขึ้น

ในปี 2555 ได้มีการยกร่างมาตรฐานกลางข้อความฯ และข้อความตอบกลับ จัดทำคู่มือประกอบการใช้งานข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และทดสอบการรับส่งข้อความร่วมกับธนาคารพาณิชย์ ผู้ประกอบการและบริษัทผู้พัฒนาซอฟต์แวร์และเครือข่าย รวมทั้งนำเสนอ คธอ. พิจารณาเห็นชอบให้มีการออกประกาศเพื่อส่งเสริมการใช้มาตรฐานดังกล่าว ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ลงนามแล้วเมื่อ 2 มกราคม 2556 นอกจากนี้ ธปท. ได้ประสานงานกับกรมศุลกากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำมาตรฐานกลางข้อความฯ ไปใช้ ซึ่งกรมศุลกากรได้เริ่มนำไปใช้ในงานระบบการรับชำระเงินของกรมศุลกากร คือ ระบบรับชำระค่าภาษีอากรทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วยวิธีตัดบัญชีธนาคาร (e-Payment) และระบบค้ำประกันค่าภาษีอากรทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Guarantee) ซึ่งได้เปิดใช้ระบบงานอย่างเป็นทางการเมื่อ 1 มีนาคม 2556

นอกจากนี้บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด ได้พัฒนาระบบ Payment gateway สำหรับโครงการ National Single Window (NSW) โดยมีการนำ NPMS ไปใช้ และมีแผนการทดสอบรับส่งข้อมูลของ e-Guarantee และ e-Payment ผ่าน Payment gateway ร่วมกับกรมศุลกากรและธนาคารพาณิชย์จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารทหารไทย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) และ ธนาคารไทยพาณิชย์ ซึ่งคาดว่าจะเริ่มใช้บริการ Payment gateway ภายในสิงหาคม 2556

กรอบที่ 3: มาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ครอ.) ได้ออกประกาศเรื่อง มาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ลงวันที่ 2 มกราคม 2556 และเผยแพร่ในเว็บไซต์ของสำนักงาน ครอ. เพื่อส่งเสริมให้ภาคธุรกิจและสถาบันการเงินนำมาตรฐานกลางข้อความมาใช้ในการรับส่งข้อมูลเกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และเป็นการยกระดับและพัฒนาการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ

ข้อความที่ได้รับการประกาศเป็นมาตรฐานมีจำนวน 4 ข้อความ ครอบคลุมบริการชำระเงิน 6 ประเภท คือ การโอนเงินรายย่อยครั้งละหลายรายการแบบมีข้อตกลงล่วงหน้าประเภทนำเงินเข้าบัญชีภายในธนาคารเดียวกัน (Direct credit) การโอนเงินรายย่อยครั้งละหลายรายการแบบมีข้อตกลงล่วงหน้าประเภทหักบัญชีอัตโนมัติภายในธนาคารเดียวกัน (Direct debit) การโอนเงินรายย่อยครั้งละหลายรายการแบบมีข้อตกลงล่วงหน้าประเภทนำเงินเข้าบัญชีข้ามธนาคาร (ITMX bulk payment) ตัวแทนรับและจ่ายเช็ค (Cheque outsourcing) ระบบบาทเน็ต (BAHTNET) และระบบการโอนเงินระหว่างประเทศ (International payment) โดยมาตรฐานกลางทั้ง 4 ข้อความ ประกอบด้วย ข้อความที่ผู้ประกอบการส่งถึงสถาบันการเงินจำนวน 2 ข้อความ และข้อความที่สถาบันการเงินตอบกลับผู้ประกอบการจำนวน 2 ข้อความ มีรายละเอียด ดังนี้

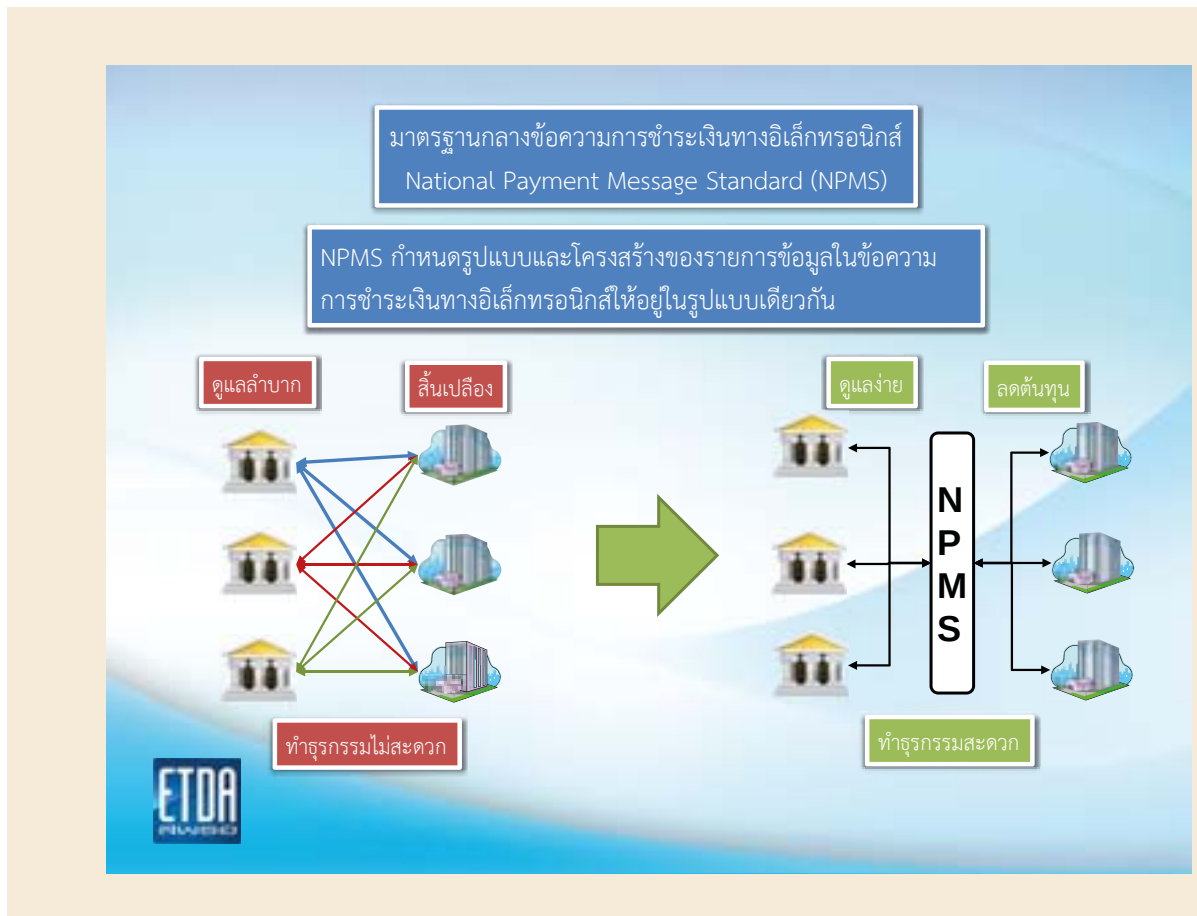
1. ข้อความที่ผู้ประกอบการส่งถึงสถาบันการเงินจำนวน 2 ข้อความ ได้แก่

- ข้อความโอนเงินอิเล็กทรอนิกส์ (NPMS-PAIN.001.01) ใช้สำหรับผู้ประกอบการส่งคำสั่งโอนเงินแบบ Direct credit, Cheque outsourcing, ITMX bulk payment, BAHTNET และ International payment
- ข้อความหักบัญชีเงินฝากอัตโนมัติ (NPMS-PAIN.008.01) ใช้สำหรับผู้ประกอบการส่งคำสั่งหักเงินแบบ Direct debit

2. ข้อความที่สถาบันการเงินตอบกลับผู้ประกอบการจำนวน 2 ข้อความ ได้แก่

- ข้อความรายงานสถานะคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการชำระเงิน (NPMS-PAIN.002.01) ใช้สำหรับธนาคารแจ้งสถานะของคำสั่งชำระเงิน
- ข้อความแจ้งรายการโอนเงินหรือหักเงิน (NPMS-CAMT.054.01) ใช้สำหรับธนาคารแจ้งรายการโอนเงินหรือหักเงิน

โดยมาตรฐานกลางข้อความฯ เหล่านี้จะลดการลงทุนซ้ำซ้อน และช่วยการเชื่อมโยงและส่งข้อมูลระหว่างธนาคาร หน่วยงานภาครัฐ และผู้ประกอบการให้ดำเนินการได้ง่าย รวมทั้งเพิ่มความสะดวกในการทำธุรกรรมโดยใช้เพียงรูปแบบข้อมูลเดียวสำหรับธนาคารทุกแห่งและบริการชำระเงินหลายประเภท

1.5 การพัฒนาระบบการชำระเงินเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community)

จากการประชุมสุดยอดอาเซียนเมื่อตุลาคม 2546 ผู้นำอาเซียนได้ประกาศเป้าหมายการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนคือ การพัฒนาสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี 2020 (พ.ศ. 2563) โดยมีเสาหลักอีก 2 ด้าน คือ ด้านความมั่นคง และด้านสังคมและวัฒนธรรม ต่อมาในการประชุมสุดยอดอาเซียนเมื่อมกราคม 2550 ผู้นำอาเซียนเห็นชอบที่จะเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจากเดิมที่ระบุไว้ภายในปี 2020 เป็นภายในปี 2015 (พ.ศ. 2558) เพื่อรองรับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC 2015 ที่ประชุม ASEAN Central Bank Governors' Meeting (ACGM) ครั้งที่ 6 เมื่อเมษายน 2553 เห็นชอบการจัดตั้งคณะทำงานด้านระบบการชำระเงิน (Working Committee on Payment and Settlement Systems: WC-PSS) ภายใต้กรอบการดูแลของธนาคารกลางอาเซียน โดยมี ธปท. และธนาคารกลางอินโดนีเซีย เป็นประธานร่วมของ WC-PSS มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการชำระเงินในปัจจุบันและเสนอแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาระบบการชำระเงินในระดับภูมิภาค

ในปี 2555 ธปท. เป็นเจ้าภาพการประชุมคณะทำงาน WC-PSS เพื่อหารือขอบเขตงานและแผนการดำเนินงานของ Task forces ภายใต้กรอบ WC-PSS จำนวน 5 คณะ คือ คณะทำงาน

การชำระเงินเพื่อการค้า (Trade settlement) คณะทำงานการโอนเงินของแรงงาน (Money remittance) คณะทำงานการชำระเงินรายย่อย (Retail payment systems) คณะทำงานการชำระเงินสำหรับธุรกรรมตลาดทุน (Capital market settlement) และคณะทำงานมาตรฐานข้อความการชำระเงิน (Standardization) โดยได้เชิญบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น สมาคมธนาคารอาเซียน (ASEAN Bankers Association) ผู้ดำเนินงานระบบในกลุ่มประเทศอาเซียนเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงและให้ความเห็นต่อการดำเนินงานของ WC-PSS รวมทั้งจัดทำแผนงาน Capacity building และกำหนดให้มีการศึกษาดูงาน (Study visit) ของกลุ่มประเทศ BCLMV (ประเทศบรูไน กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม) มายังกลุ่มประเทศ ASEAN 5 เพื่อให้ประเทศสมาชิกมีความพร้อมด้านระบบการชำระเงิน สามารถรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)

นอกจากนี้ ธปท. ยังได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop on technical standards) ภายใต้ Task force on standardization ซึ่ง ธปท. และธนาคารกลาง สปป. ลาว เป็นผู้รับผิดชอบหลัก เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจกับประเทศสมาชิกเกี่ยวกับมาตรฐานกลางสำหรับธุรกรรมการชำระเงินระหว่างประเทศ รวมทั้งประสานงานกับประเทศสมาชิกในการสำรวจข้อมูลเรื่อง Information disclosed to customer by financial institutions และเรื่อง Money remittance policies และได้ทำการประเมินความพร้อมของไทยด้านบริการชำระเงินเพื่อรองรับ AEC

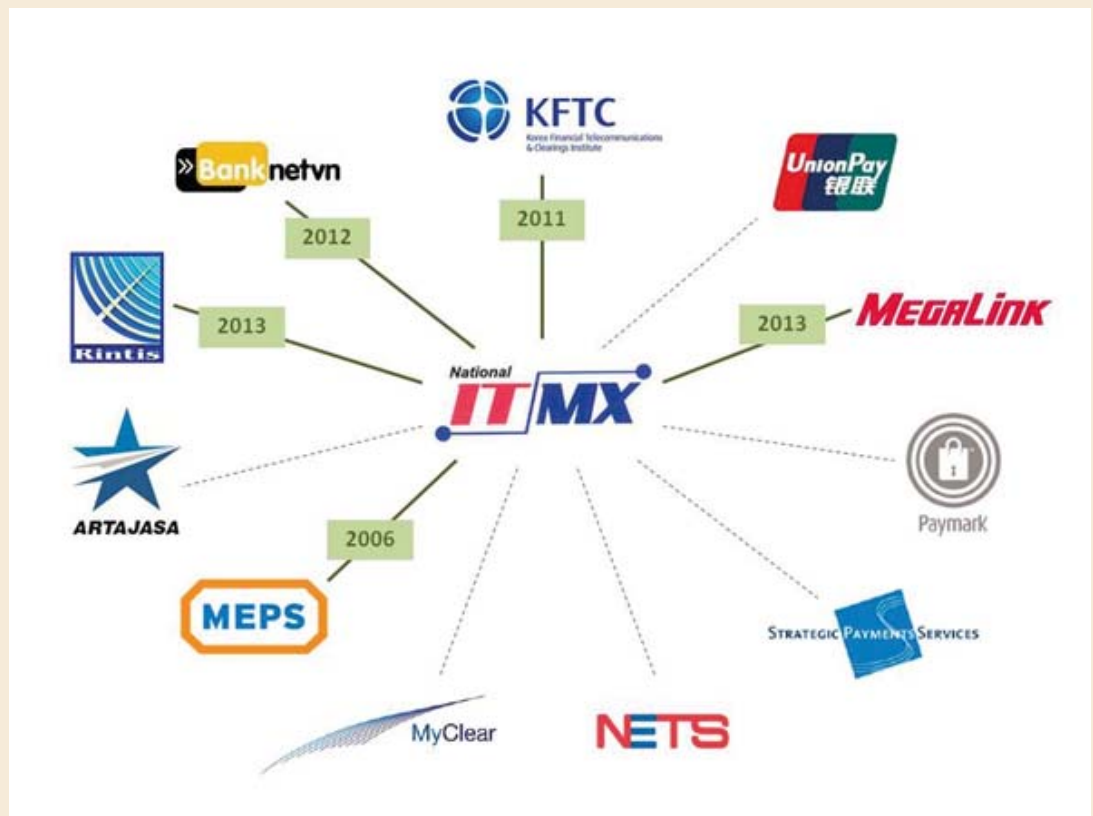
กรอบที่ 4: Asian Payment Network (APN)

Asian Payment Network (APN) เป็นเวทีประชุมหารือของกลุ่มผู้ดำเนินงาน (Network operator) ระบบ e-Payment, Switching และ Clearing ของประเทศสมาชิกในภูมิภาคเอเชีย ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2549 ภายใต้การสนับสนุนของธนาคารกลางในกลุ่มประเทศอาเซียน ปัจจุบันมีสมาชิก 12 รายจาก 10 ประเทศ ได้แก่ (NITMX) (ไทย), RINTIS (อินโดนีเซีย), ARTAJASA (อินโดนีเซีย), MEPS (มาเลเซีย), MyClear (มาเลเซีย), NETS (สิงคโปร์), MEGALINK (ฟิลิปปินส์), Banknetvn (เวียดนาม), Paymark (นิวซีแลนด์), SPS (ออสเตรเลีย), KFTC (เกาหลีใต้) และ UnionPay (จีน)

ในส่วนของไทย ผู้ดำเนินงานระบบ คือบริษัท เนชั่นแนล โอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด (NITMX) ได้เชื่อมโยงระบบเอทีเอ็ม ในลักษณะ Bilateral arrangement เพื่อให้บริการถอนเงินระหว่างประเทศกับ MEPS (ปี 2549) KFTC (ปี 2554) Banknetvn (ปี 2555) MEGALINK และ RINTIS (ปี 2556) แล้ว โดยผู้ถือบัตรเอทีเอ็ม ของธนาคารในไทยที่เข้าร่วมระบบสามารถเบิกถอนเงินสดจากเครื่องเอทีเอ็ม ในต่างประเทศที่มีการเชื่อมโยงกับไทยและมีสัญลักษณ์ของ ATM Pool ที่เครื่องเอทีเอ็ม นอกจากนี้ NITMX มีแผนงานจะขยายการเชื่อมโยงกับสมาชิกรายอื่น รวมทั้งขยายบริการให้ครอบคลุมการโอนเงินระหว่างประเทศ และการใช้บัตรเดบิตเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการระหว่างประเทศ

การดำเนินงานของ APN ได้รับการส่งเสริมตามแผนงานของคณะกรรมการชำระจึนรายย่อย (Retail payment systems) ภายใต้คณะทำงาน WC-PSS ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาระบบการชำระจึนรายย่อยในภูมิภาคและขยายการให้บริการจากการเชื่อมโยงระหว่างประเทศที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันให้เชื่อมโยงทุกประเทศในภูมิภาค ซึ่งจะเป็นช่องทางหนึ่งในการสนับสนุนการโอนเงินของกลุ่มแรงงานผ่านตัวแทนโอนเงินที่ได้รับอนุญาตตามแผนงานของคณะกรรมการโอนเงินของแรงงาน (Money remittance) ด้วย

1.6 การศึกษาความเป็นไปได้และกำหนดแนวทางการพัฒนาสกุลเงินท้องถิ่น (Local currency)

รพท. ได้ศึกษาความเป็นไปได้และกำหนดแนวทางในการส่งเสริมการใช้สกุลเงินท้องถิ่น (Local currency) ในการทำธุรกรรมการค้าและการลงทุนระหว่างไทยกับประเทศในกลุ่มอาเซียนและจีน โดยเริ่มจากสกุลบาท/หยวน และบาท/ริงกิต เพื่อเพิ่มทางเลือกให้สามารถใช้สกุลเงินตราต่างประเทศอื่นในการชำระค่าสินค้าและบริการ ซึ่งจะช่วยลดการพึ่งพาเงินดอลลาร์ และลดความเสี่ยงจากการผันผวนของค่าเงินบาทเมื่อเทียบกับเงินสกุลใดสกุลหนึ่ง ในช่วงที่ผ่านมา รพท. ได้ดำเนินการดังนี้

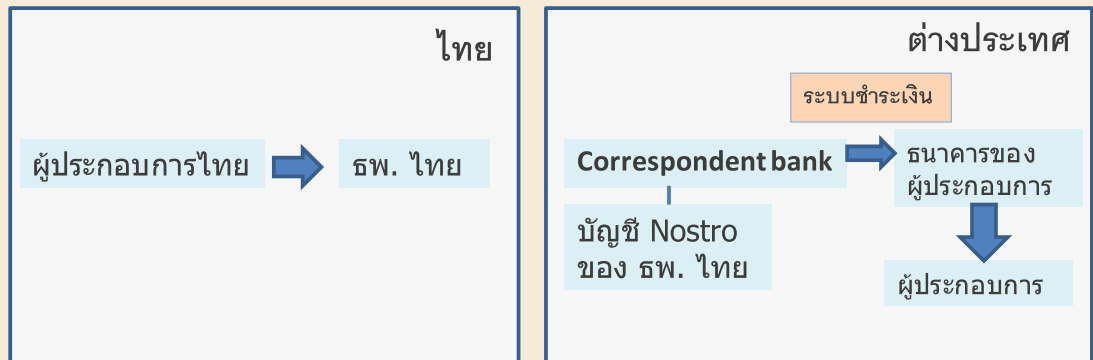
(1) กรณีบาท/หยวน รพท. ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการชำระจึนด้วยเงินหยวน เสนอต่อ กรช. ทั้งนี้ เนื่องจากในปัจจุบันปริมาณการทำธุรกรรมเงินหยวนยังมีไม่มากนัก การพัฒนาระบบเพื่อการชำระจึนด้วยเงินหยวนในขณะนี้อาจเกิดประโยชน์ต่อธนาคาร

พาณิชย์และลูกค้าไม่มาก ในระยะแรกจึงเห็นควรสนับสนุนให้มีการทำธุรกรรมด้วยเงินหยวนโดยผ่านช่องทางปัจจุบัน คือ ทำธุรกรรมผ่านธนาคารตัวแทน (Correspondent bank) ในจีนหรือในฮ่องกงไปก่อน นอกจากนี้ เพื่อส่งเสริมให้มีการทำธุรกรรมด้วยเงินหยวนมากขึ้น ธปท. ร่วมกับธนาคารพาณิชย์ได้จัดทำสรุประเบียบการชำระเงินหยวนและคู่มือการทำธุรกรรมเงินหยวนกับธนาคารพาณิชย์เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูล และสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการไทยเกี่ยวกับการชำระค่าสินค้าและบริการด้วยเงินหยวนด้วย อย่างไรก็ดี ธปท. จะติดตามแนวโน้มการชำระเงินบาท/หยวนอย่างใกล้ชิด และในระยะต่อไปเมื่อปริมาณธุรกรรมด้วยเงินหยวนมีมากขึ้น จะมีการพิจารณาโอกาสและประโยชน์ในการพัฒนาระบบการหักบัญชีและการชำระดุล (Clearing & settlement) ของเงินสกุลหยวนในประเทศอีกครั้ง เพื่อกำหนดแนวทางดำเนินการที่เหมาะสมต่อไป

(2) กรณีบาท/ริงกิต ธปท. ได้พิจารณาแนวทางส่งเสริมให้มีการใช้เงินบาท/ริงกิต มากขึ้น โดยการประสานงานกับธนาคารกลางมาเลเซียเพื่ออำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน รวมทั้งส่งเสริมให้ธนาคารกลางมีการเผยแพร่ข้อมูลอัตราแลกเปลี่ยนบาท/ริงกิต ที่กำหนดโดยธนาคารพาณิชย์ เพื่อส่งเสริมให้มีการทำธุรกรรมบาท/ริงกิต ได้สะดวกขึ้น นอกจากนี้ ธปท. จะดำเนินการศึกษาและพิจารณาภาพรวมของทิศทางการใช้สกุลเงินท้องถิ่นในภูมิภาค รวมถึงการใช้หลายสกุลเงิน (Multi-currency) เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพด้านการชำระเงินกับภาคเอกชนและธนาคารกลางของประเทศสมาชิกในอาเซียนต่อไปด้วย

กรอบที่ 5: รูปแบบการชำระเงินโดยใช้เงินสกุลท้องถิ่น (Local currency) ในภูมิภาคอาเซียน

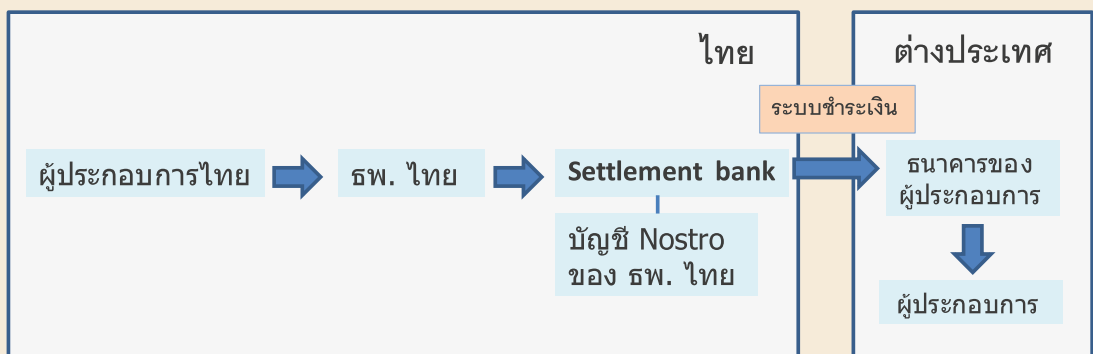
การทำธุรกรรมการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียนผู้ประกอบการการค้าและการลงทุนสามารถเลือกชำระเงินโดยใช้เงินสกุลท้องถิ่นในภูมิภาคอาเซียนได้โดยใช้บริการผ่านธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการธุรกรรมระหว่างประเทศปัจจุบันธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการส่วนใหญ่ มีช่องทางการชำระเงินระหว่างประเทศ โดยผ่านธนาคารตัวแทน (Correspondent bank) ในแต่ละประเทศคู่ค้า โดยมีรูปแบบการดำเนินการ คือ ธนาคารพาณิชย์ในประเทศเปิดบัญชีเงินสกุลต่างประเทศ (Nostro account) กับ Correspondent bank ของประเทศคู่ค้าเพื่อใช้ชำระและรับชำระเงินสกุลของประเทศนั้นๆ โดยในการทำธุรกรรมระหว่างกัน Correspondent bank จะทำหน้าที่โอนเงินหรือรับโอนเงินให้กับธนาคารของผู้ประกอบการที่เป็นคู่ค้าในต่างประเทศ โดยผ่านระบบการชำระเงินของแต่ละประเทศ เพื่อโอนหรือรับโอนให้กับผู้ประกอบการต่อไป ทั้งนี้ ธนาคารพาณิชย์ในประเทศจะต้องลงนามในข้อตกลงกับ Correspondent bank และปฏิบัติตามกฎระเบียบและเงื่อนไขในแต่ละประเทศ

นอกจากนี้ ยังมีรูปแบบของระบบการชำระเงินสำหรับเงินสกุลท้องถิ่นรูปแบบอื่นที่แต่ละประเทศสามารถพิจารณาดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกในการทำธุรกรรม โดยแนวทางที่สามารถดำเนินการได้ มีดังนี้

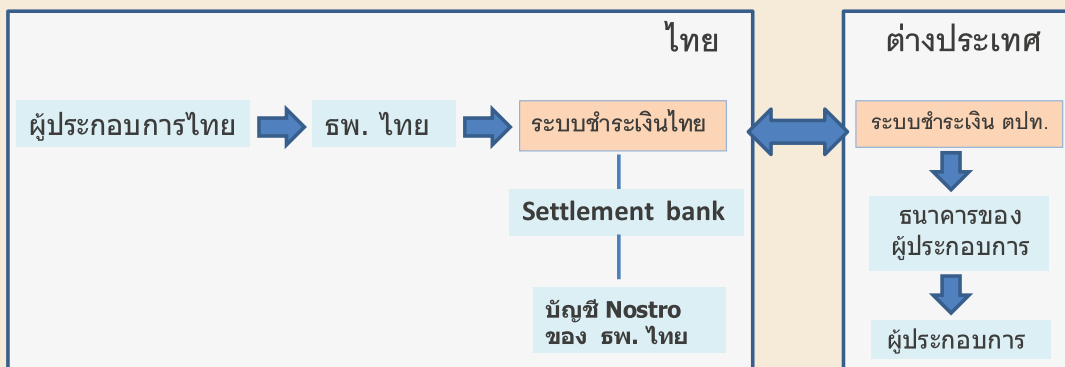
1. การชำระเงินผ่านธนาคารตัวแทนในประเทศที่ทำหน้าที่เป็นธนาคารเพื่อการชำระดุลสำหรับเงินสกุลท้องถิ่น

ธนาคารพาณิชย์สามารถชำระราคาการค้าและบริการด้วยเงินสกุลท้องถิ่น โดยผ่านธนาคารพาณิชย์ในประเทศที่ทำหน้าที่เป็นธนาคารเพื่อการชำระดุล (Settlement bank) สำหรับแต่ละสกุลเงิน โดยให้ธนาคารในประเทศเปิดบัญชีเงินสกุลต่างประเทศ (Nostro account) กับตนเองเพื่อใช้ในการชำระและรับชำระเงินสกุลนั้นๆ ทั้งนี้ ในการทำหน้าที่ Settlement bank ธนาคารพาณิชย์นั้นจะต้องมีช่องทางที่สามารถชำระเงินสกุลท้องถิ่นของแต่ละประเทศเพื่อโอนหรือรับโอนให้กับผู้ประกอบการได้โดยสะดวก เช่น การเข้าเป็นสมาชิกของระบบการชำระเงินในประเทศนั้นโดยตรง

2. การชำระเงินโดยผ่านระบบที่มีการเชื่อมโยงกัน

การดำเนินการในรูปแบบนี้จะต้องมีการเชื่อมโยงระหว่างระบบการชำระเงินในประเทศกับระบบการชำระเงินของสกุลต่างประเทศ เพื่อการรับส่งข้อมูลการชำระเงินระหว่างกัน ทั้งนี้ ธนาคารกลางแต่ละประเทศส่วนใหญ่จะกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ทำหน้าที่เป็น Settlement bank ของสกุลเงินตราต่างประเทศในระบบที่เชื่อมโยงกัน ตัวอย่างการดำเนินการลักษณะนี้ เช่น ระบบการชำระเงินหยวนของฮ่องกง (RMB RTGS) ที่มีการเชื่อมโยงกับระบบการชำระเงินหยวนของจีน ซึ่งมีการแต่งตั้ง Bank of China สาขาฮ่องกง ทำหน้าที่เป็น Settlement bank ของเงินหยวนในระบบดังกล่าว

ทั้งนี้ ในการพิจารณาเชื่อมโยงระบบการชำระเงินจะต้องมีการพิจารณาโดยรอบคอบ โดยคำนึงถึงต้นทุนการดำเนินการและประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับระบบโดยรวม รวมทั้งความเป็นไปได้ในการดำเนินการและการตอบสนองต่อการทำธุรกรรมได้โดยสะดวกและมีประสิทธิภาพด้วย

2. การลดความเสี่ยงในระบบการชำระเงิน

2.1 การพิจารณาแนวทางในการลดความเสี่ยงในการชำระดุลเงินตราต่างประเทศ โดยการให้มีระบบ Payment versus Payment (PvP) สำหรับเงินบาท

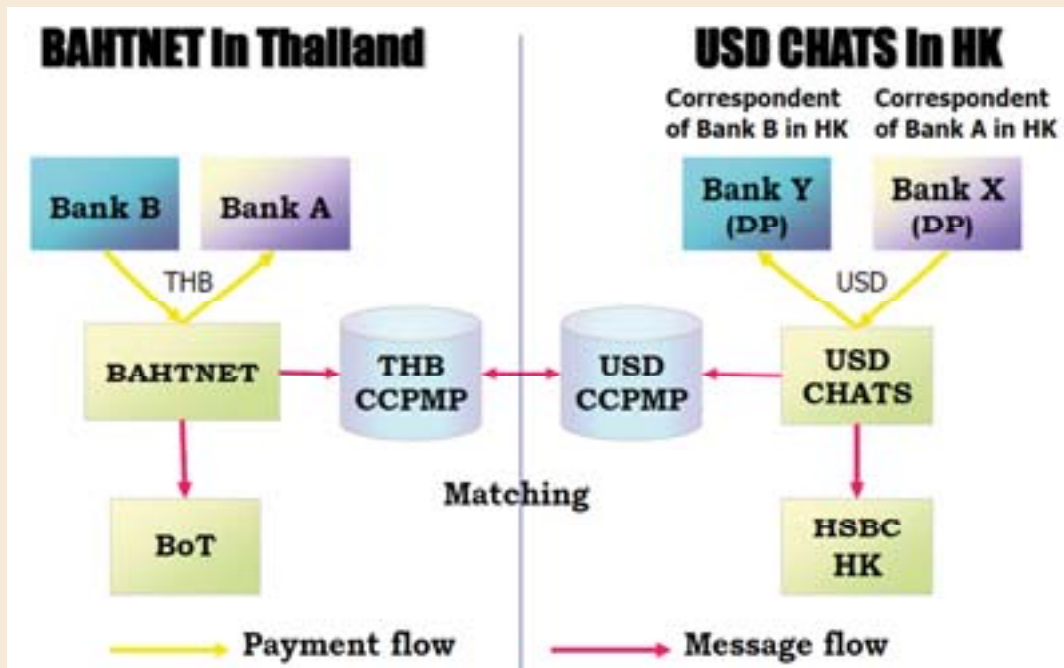
ปัจจุบันระบบการชำระราคาธุรกรรมแลกเปลี่ยนเงินบาทกับสกุลเงินตราต่างประเทศในประเทศไทย จะทำผ่านธนาคารตัวแทน หรือ Correspondent bank ของสถาบันผู้ซื้อและสถาบันผู้ขายโดยการชำระเงินของสกุลที่ซื้อขาย ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดความเสี่ยงในการชำระดุลเงินตราต่างประเทศ (FX settlement risk) การป้องกันความเสี่ยงดังกล่าวสามารถทำได้โดยการชำระดุลธุรกรรมซื้อขายเงินตราต่างประเทศในลักษณะ Payment versus Payment (PvP) ที่ทำให้สถาบันผู้ซื้อและสถาบันผู้ขายสามารถมั่นใจว่าระบบการชำระดุลเงินตรา ต่างประเทศทั้งสองข้างมีการชำระดุลพร้อมกัน หากขาดข้อใดข้อหนึ่งมีปัญหาไม่สามารถชำระเงินได้ การชำระเงินอีกข้างหนึ่งก็จะไม่เกิดขึ้น

ในปี 2555 ธปท. ได้พิจารณาทางเลือกในการเข้าร่วมระบบการชำระดุลแบบ PvP ระบบต่างๆ เช่น ระบบ Continuous Linked Settlement (CLS) และระบบ US Dollar Clearing House Automated Transfer System (USD CHATS) ของธนาคารกลางของเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (Hong Kong Monetary Authority: HKMA) เพื่อลดความเสี่ยงด้าน FX settlement โดยพิจารณาข้อดีข้อเสียของระบบดังกล่าวร่วมกับการพิจารณาความพร้อมด้านกฎหมายและกฎระเบียบด้านการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน รวมทั้งหารือร่วมกับสถาบันการเงิน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยผลจากการพิจารณา สรุปได้ว่าจะสามารถเชื่อมโยงระบบบาทเนตกับระบบ USD CHATS ได้ก่อนเพื่อให้มีระบบที่สามารถรองรับความเสี่ยงด้าน FX settlement ที่อาจจะเกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบันที่ตลาดการเงินโลกมีความผันผวน ในขณะที่การเข้าร่วมระบบ CLS ยังมีความจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาที่เกิดจากข้อจำกัดของกฎระเบียบด้านการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินและการไม่มีกฎหมายเฉพาะเพื่อรองรับการสิ้นสุดของการชำระดุล (Payment finality) จึงยังไม่สามารถเข้าร่วมระบบ CLS ได้ทันที

ธปท. และ HKMA ได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding) และจัดตั้งคณะทำงานเพื่อกำหนดแนวทางการเชื่อมโยงระบบบาทเนตกับ USD CHATS รวมทั้งกำหนดกรอบเวลาการเชื่อมโยงกับระบบดังกล่าว ให้แล้วเสร็จในปี 2557

นอกจากนี้แล้ว HKMA ยังกำกับดูแลการให้บริการระบบการชำระดุลแบบ PvP สำหรับสกุลเงินยูโร ดอลลาร์ และหยวน อีกด้วย ซึ่งเมื่อมีการเชื่อมโยงระบบบาทเนตกับระบบ USD CHATS แล้ว ในอนาคต หากมีความจำเป็นก็สามารถขยายการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินของไทยกับสกุลอื่น ๆ ได้ต่อไป

กรอบที่ 6: การเชื่อมโยงระบบบาทเนตกับระบบ USD CHATS

ตัวอย่าง: กรณีการทำธุรกรรมซื้อขายบาท/ดอลลาร์ สรอ. ระหว่าง Bank A และ B ซึ่งเป็นธนาคารพาณิชย์ไทย โดย Bank B ต้องการซื้อ ดอลลาร์ สรอ. จาก Bank A และขายบาท

ขั้นตอนที่ 1 : Bank B ธนาคารพาณิชย์ไทยที่เป็นผู้โอนเงินส่งคำสั่งการโอนเงินสกุลบาทมายังระบบบาทเนตตาม Message format ที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 2 : Bank A ธนาคารพาณิชย์ไทยส่งคำสั่งแจ้ง Bank X ซึ่งเป็น Correspondent bank ของตนในระบบ USD CHATS ให้โอนเงิน ดอลลาร์ สรอ. ให้ Bank Y ซึ่งเป็น Correspondent bank ของ Bank B ในระบบ USD CHATS

ขั้นตอนที่ 3 : ระบบบาทเนต และ USD CHATS ทำการรับส่งและจับคู่คำสั่งระหว่างกันผ่านระบบ Cross Currency Payment Matching Processor (CCPMP) โดยระบบบาทเนตและ USD CHATS จะโอนเงินทั้งสองสกุลก็ต่อเมื่อมีจำนวนเงินของทั้งสองสกุลในบัญชีเพียงพอต่อการโอนเท่านั้น โดยระบบบาทเนตจะโอนเงินสกุลบาทในเวลาเดียวกันกับที่ USD CHATS โอนเงินสกุลดอลลาร์ สรอ. ทำให้การส่งมอบเงินสองสกุลเกิดขึ้นในเวลาพร้อมกัน ช่วยลดความเสี่ยง FX settlement risk

ขั้นตอนที่ 4 : เมื่อทั้งสองระบบโอนเงินเรียบร้อยแล้วจะส่งแจ้งผลกลับไปยังธนาคารพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องในระบบบาทเนต และ USD CHATS

กรอบที่ 7: ข้อจำกัดของประเทศไทยในการเชื่อมโยงกับระบบ CLS

ปัจจุบันระบบการชำระราคาธุรกรรมแลกเปลี่ยนเงินบาทกับสกุลเงินตราต่างประเทศในประเทศไทย จะทำผ่านธนาคารตัวแทน หรือ Correspondent bank ของสถาบันผู้ซื้อและสถาบันผู้ขายโดยการชำระเงินของสกุลที่ซื้อขาย ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน โดยการทำธุรกรรมการค้าเงินตราต่างประเทศของประเทศไทยมีสัดส่วนการซื้อขายดอลลาร์/บาท มากที่สุดคือประมาณ 87% สกุลเงินตราต่างประเทศที่มีการซื้อขายรองลงมาได้แก่เงินเยนญี่ปุ่น/บาท ระบบ CLS เป็นระบบการชำระเงินที่ดำเนินการโดย CLS Bank International (CLS Bank) ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มประเทศ G20 ภายใต้การกำกับดูแลของ Federal Reserve Bank โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการให้บริการชำระธุรกรรมแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศผ่านระบบ CLS ในรูปแบบ PvP โดยจัดให้มีการชำระเงินผ่าน 17 สกุลเงิน⁵ สมาชิกของระบบ CLS (Settlement member) ต้องเปิดบัญชีหลายสกุลเงิน (Multi-currency account) กับ CLS Bank และ CLS Bank ก็ต้องเปิดบัญชีที่ธนาคารกลางของประเทศที่เป็นเจ้าของสกุลเงินหลักเพื่อใช้ ระบบ Real Time Gross Settlement (RTGS) เป็นช่องทางในการโอนเงินและรับโอนเงินกับสมาชิก การทำงานของระบบ CLS จะชำระดุลเป็นรายรายการ (Gross settlement) แต่มีการโอนเงินและรับโอนเงินกับสมาชิกเป็นยอดสุทธิ (Net funding) เพื่อช่วยลดความต้องการสภาพคล่องของสมาชิก

⁵ 17 สกุลเงิน ประกอบด้วย ดอลลาร์สหรัฐ (USD) ยูโร (EUR) เยนญี่ปุ่น (JPY) ปอนด์สเตอร์ลิง สหราชอาณาจักร (GBP) ฟรังก์สวิส (CHF) ดอลลาร์ออสเตรเลีย (AUD) ดอลลาร์แคนาดา (CAD) โครนเดนมาร์ก (DKK) ดอลลาร์ฮ่องกง (HKD) วอนเกาหลีใต้ (KRW) ดอลลาร์นิวซีแลนด์ (NZD) โครนนอร์เวย์ (NOK) ดอลลาร์สิงคโปร์ (SGD) รียัลซาอุดีอาระเบีย (SAR) โครนาสวีเดน (SEK) เซเกลอิสราเอล (ILS) และ เปโซเม็กซิโก (MXN)

ปัจจุบันการเชื่อมโยงระบบบาทเนตของไทยกับระบบ CLS มีข้อจำกัด 2 ประการ ที่ทำให้เงินบาทยังไม่สามารถเข้าร่วมระบบ CLS ได้ คือ

1. ระบบ CLS จะรับส่งเงินกับบัญชีของ Settlement member เป็นยอดรวมจากบัญชีเดียว แต่ปัจจุบัน ธปท. ได้แบ่งประเภทบัญชีเงินบาทของผู้มีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศเป็น 2 ประเภทเพื่อประโยชน์ในการติดตามการไหลเข้าออกของเงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ คือ บัญชี Non-Resident Baht Account for Securities (NRBS) เพื่อการลงทุนในหลักทรัพย์และตราสารทางการเงินอื่น และบัญชี Non-Resident Baht Account (NRBA) เพื่อทำธุรกรรมทั่วไปอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากบัญชี NRBS โดยไม่สามารถรวมเป็นบัญชีเดียวกันได้

2. CLS มีข้อกำหนดเรื่องการมีกฎหมายเฉพาะเพื่อรองรับ Payment finality ก่อนที่จะเชื่อมโยงระบบกับ CLS ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายรองรับประเด็นดังกล่าว

กฎหมายเฉพาะเพื่อรองรับ Payment finality เป็นกฎหมายรองรับผลสิ้นสุดของการโอนเงิน กล่าวคือ เมื่อคำสั่งโอนเงินหรือคำสั่งชำระดุลการหักบัญชีที่กระทำผ่านระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของระบบการเงินของประเทศเช่นระบบบาทเนตของไทยที่ได้ดำเนินการจนสำเร็จแล้ว ถือว่าคำสั่งนั้นมีผลสมบูรณ์โดยปราศจากเงื่อนไข (Unconditional) และไม่สามารถเพิกถอนรายการได้ (Irrevocable) แม้ในกรณีที่สมาชิกระบบการชำระเงินที่อยู่ภายใต้ร่างกฎหมายนี้ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันผลกระทบต่อระบบการชำระเงินเป็นลูกโซ่ และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล และ ธปท. อยู่ระหว่างประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎหมายดังกล่าวเพื่อให้สามารถเชื่อมต่อกับระบบบาทเนตกับ CLS ได้

นอกจากนี้ ธปท. ได้ดำเนินการเพื่อให้มีกฎหมายรองรับการมีผลสิ้นสุดของการโอนเงิน (Payment finality) ในระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของระบบการเงินของประเทศ (Systemically Important Payment Systems) เพื่อลดความเสี่ยงด้าน FX settlement และเพื่อให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ประเมินภายใต้โครงการ Financial Sector Assessment Program (FSAP) ด้านระบบการชำระเงินในปี 2550 ตามมาตรฐานของธนาคารเพื่อการชำระดุลระหว่างประเทศ (Bank for International Settlements) รวมทั้งเพื่อเตรียมการด้านกฎหมายรองรับการเชื่อมโยงระบบบาทเนตกับระบบ CLS โดยในปี 2555 ธปท. ได้ดำเนินการร่วมกับสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง (สศค.) เพื่อพิจารณาปรับปรุงร่างกฎหมายตามความเห็นของกรมบังคับคดี เนื่องจากร่างกฎหมายดังกล่าวมีการยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติของกฎหมายล้มละลายมาใช้บังคับกับการโอนเงินและการชำระดุลที่กระทำผ่านระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการร่วมกันพิจารณาร่างกฎหมายที่ปรับปรุงแล้ว ก่อนส่งให้กระทรวงการคลังพิจารณาเพื่อเสนอเข้าคณะรัฐมนตรีและคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อพิจารณาต่อไป

2.2 การจัดการความเสี่ยงในระบบบาทเน็ต

ธปท. กำหนดมาตรการจัดการความเสี่ยงจากการชำระดุลสุทธิพร้อมกันหลายฝ่ายในระบบบาทเน็ต (Securities Requirement for Settlement: SRS) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดความเสี่ยงในการชำระดุล (Settlement risk) ของระบบการชำระเงินที่มีการชำระดุลแบบ Net settlement ในระบบบาทเน็ต ด้วยการกำหนดให้ธนาคารสมาชิกวางหลักประกันเพื่อการชำระดุล เพื่อให้มั่นใจว่าการชำระดุลจะสามารถเสร็จสมบูรณ์ได้ตามกำหนดเวลาชำระดุล แม้ในกรณีธนาคารสมาชิกที่มียอดขาดดุลสูงสุดไม่สามารถชำระดุลได้ ตามหลักการที่ระบุไว้ในมาตรฐานสากล BIS Core Principles for Systemically Important Payment Systems

ในปี 2555 ธปท. และธนาคารสมาชิกได้ร่วมกันกำหนดหลักการและกลไกของมาตรการ SRS จนได้ข้อสรุปที่ทุกธนาคารสมาชิกเห็นชอบร่วมกัน โดย กรช. ได้เห็นชอบหลักการของมาตรการ SRS และธนาคารสมาชิกเห็นด้วยกับการเริ่มดำรงหลักประกันตามมาตรการดังกล่าวในปี 2556

กรอบที่ 8: มาตรการจัดการความเสี่ยงจากการชำระดุลสุทธิพร้อมกันหลายฝ่ายในระบบบาทเน็ต (Securities Requirement for Settlement: SRS)

มาตรการจัดการความเสี่ยงจากการชำระดุลสุทธิพร้อมกันหลายฝ่ายในระบบบาทเน็ต (Securities Requirement for Settlement: SRS) เป็นมาตรการที่ใช้เพื่อลดความเสี่ยงด้าน Settlement ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการระบบการชำระเงิน เมื่อ 11 พฤษภาคม 2555 และได้จัดการประชุมชี้แจงแก่ธนาคารสมาชิก เมื่อ 26 กันยายน 2555 โดยกำหนดเริ่มใช้มาตรการในปี 2556

หลักการสำคัญของมาตรการ SRS

มาตรการ SRS กำหนดให้สถาบันผู้โอนหรือรับโอนเงินต้องดำเนินการให้มีหลักประกันความสามารถในการชำระดุล (เป็นหลักประกันที่มีคุณสมบัติตามที่ ธปท. กำหนด) โดยมีมูลค่าครอบคลุม “ฐานะขาดดุลสูงสุดที่อาจจะเกิดขึ้น (Potential Debit Position: PDP)” โดยใช้หลักการของวิธีช่วงความเชื่อมั่นที่ระดับ 99 % ซึ่งการคำนวณค่า PDP ของแต่ละสถาบันจะใช้ข้อมูลการชำระดุลสุทธิรายวันในอดีตย้อนหลัง 12 เดือน โดย ธปท. จะแจ้งค่า PDP ซึ่งมีผลบังคับใช้เป็นวงจราย 6 เดือนให้สถาบันผู้โอนหรือรับโอนทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 1 ปีก่อน

วิธีการดำรงหลักประกัน - ตราสารหนี้เพื่อ SRS

สถาบันต่าง ๆ จะต้องมีการดำรงตราสารหนี้เพื่อเป็นหลักประกันสำหรับการชำระดุลสุทธิพร้อมกันหลายฝ่ายในระบบบาทเน็ต (ตราสารหนี้เพื่อ SRS) โดยมีวิธีการดังนี้

ดำรงด้วยตนเองทั้งจำนวนตามค่า PDP

ดำรงด้วยตนเองไม่น้อยกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ (ร้อยละ 50 ของค่า PDP) และส่วนที่เหลือดำรงโดยสถาบันที่เป็นผู้ให้บริการหลักประกัน (Collateral Provider: CP)

ธปท. จะมีการตรวจสอบความเพียงพอของตราสารหนี้เพื่อ SRS ทุกวันตามเวลาที่กำหนด

การใช้ประโยชน์อื่นของตราสารหนี้เพื่อ SRS

ธปท. ได้คำนึงถึงต้นทุนในการวางหลักประกันและควมมีประสิทธิภาพในการบริหารหลักประกันของธนาคารสมาชิก จึงได้พิจารณาให้ธนาคารสมาชิกมีการบริหารจัดการตราสารหนี้ที่เป็นหลักประกัน SRS ได้อย่างคล่องตัวและใช้ประโยชน์ในการบริหารสภาพคล่องและการจัดการความเสี่ยงได้ตามความเหมาะสม เช่น การใช้ตราสารหนี้เพื่อ SRS ส่วนที่ดำรงด้วยตนเอง เพื่อบริการชำระยอดได้ดุลเช็ค หรือเพื่อเป็นการกั้นการชำระดุลระบบการโอนเงินรายย่อยครั้งละหลายรายการแบบมีข้อตกลงล่วงหน้าประเภทนำเงินเข้าบัญชีในวันทำการถัดไป (Bulk payment credit next day) ได้เต็มจำนวน รวมทั้งสามารถใช้ตราสารหนี้เพื่อ SRS ในส่วนที่เกินกว่า 80% ของ PDP เพื่อนำมาขายเป็นเงินสภาพคล่องระหว่างวัน (Intraday Liquidity Facility: ILF) ได้ด้วย

3. การคุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน

3.1 การกำกับดูแลผู้ให้บริการทางการเงิน

ปัจจุบันบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีการใช้เทคโนโลยีที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ผู้ให้บริการของธุรกิจบริการทางการเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มีทั้งที่เป็นสถาบันการเงินและไม่ใช่อินstitutionการเงิน ธปท. ได้ดำเนินการกำกับดูแลผู้ให้บริการเพื่อให้เกิดความมั่นคงในการทำธุรกรรมทางการเงินและมีความน่าเชื่อถือในการใช้บริการทางการเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของภาคธุรกิจและการให้บริการของภาครัฐ โดยมีการกำกับดูแลธุรกิจบริการทางการเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญ ได้แก่

3.1.1 การกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money)

ธปท. กำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ที่มีไม่ใช่อินstitutionการเงิน (Non-bank) ซึ่งได้รับอนุญาตตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเงินอิเล็กทรอนิกส์) ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2547 โดยในปี 2555 มีจำนวนผู้ให้บริการทั้งสิ้น 8 ราย เท่ากับปีก่อนหน้า

ในปี 2555 ธปท. ได้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สศค. เพื่อพิจารณาปรับปรุงหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจ e-Money ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ตลอดจนสอดคล้องหลักเกณฑ์ของกฎหมายอื่น ขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดทำร่างแก้ไขประกาศกระทรวงการคลังฯ เพื่อเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังพิจารณาให้ความเห็นชอบ

3.1.2 การควบคุมดูแลธุรกิจบริการทางการเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

ธปท. ทำหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ให้บริการทางการเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชกฤษฎีกา (พ.ร.ฎ.) ว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการทางการเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 โดยมีระดับการควบคุมดูแล 3 ระดับ คือ บัญชี ก เป็นธุรกิจบริการที่ต้องแจ้งให้ทราบ บัญชี ข เป็น

ธุรกิจบริการที่ต้องขอขึ้นทะเบียน และบัญชี ค เป็นธุรกิจบริการที่ต้องได้รับใบอนุญาตก่อนให้บริการ⁶ ในปี 2555 ธปท. ได้ดำเนินการควบคุมดูแลผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตาม พ.ร.ฎ. สรุปได้ดังนี้

(1) พิจารณาการขอรับใบอนุญาตของผู้ที่ประสงค์จะเป็นผู้ให้บริการตามบัญชี ค และ นำเสนอ ครอ. เพื่อออกใบอนุญาตแล้วจำนวน 10 ราย รวมใบอนุญาต 12 ฉบับ ทั้งนี้ ณ สิ้นปี 2555 มีผู้ให้บริการที่ได้รับการขึ้นทะเบียนตามบัญชี ข รวมทั้งสิ้น 7 ราย และผู้ให้บริการที่ได้รับใบอนุญาตตามบัญชี ค รวมทั้งสิ้น 82 ราย แยกเป็นธนาคารพาณิชย์ 31 รายและสถาบันที่มีใช้สถาบันการเงิน 51 ราย รวมใบอนุญาตตามบัญชี ค ทั้งหมด 124 ฉบับ และยังไม่มีผู้ให้บริการที่เข้าข่ายต้องแจ้งให้ทราบตามบัญชี ก

(2) กำกับดูแลและตรวจสอบผู้ให้บริการให้ปฏิบัติตาม พ.ร.ฎ. และประกาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงรายงานผลการควบคุมดูแลและการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ให้บริการต่อ ครอ. อย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ ในปี 2555 ธปท. ได้จัดทำอัตราการเปรียบเทียบปรับทางปกครองสำหรับผู้ประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และองค์ประกอบของคณะกรรมการกลั่นกรองการลงโทษปรับทางปกครอง ตามที่ได้รับมอบหมายจาก ครอ. เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาการลงโทษปรับทางปกครองสำหรับผู้ให้บริการที่ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดใน พ.ร.ฎ. และประกาศที่เกี่ยวข้อง

(3) เสนอหลักการสำหรับปรับปรุงหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจ และรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปต่อ ครอ. และขณะนี้ ธปท. อยู่ระหว่างจัดทำร่างประกาศที่เกี่ยวข้องเพื่อรับฟังความเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และนำเสนอ ครอ. เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

(4) ยกร่าง พ.ร.ฎ. ภายใต้ พ.ร.บ. ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 เพื่อกำกับดูแลการให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ตามที่ได้รับมอบหมายจาก ครอ. โดย ธปท. ได้หารือกับสำนักงานเศรษฐกิจการคลังในการยกร่าง พ.ร.ฎ. ดังกล่าวก่อนนำเสนอ ครอ. เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

⁶บัญชี ก ได้แก่ การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจากผู้ขายสินค้าหรือให้บริการเพียงรายเดียว ทั้งนี้ เว้นแต่การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภคโดยมิได้แสวงหากำไรจากการออกบัตร ตามที่ ธปท. ประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ (e-Money บัญชี ก)

บัญชี ข ได้แก่

- (1) การให้บริการเครือข่ายบัตรเครดิต (Credit Card Network)
- (2) การให้บริการเครือข่ายอีดีซี (EDC Network)
- (3) การให้บริการสวิตชิงในการชำระเงินระบบหนึ่งระบบใด (Transaction Switching บัญชี ข)
- (4) การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้า และหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจากผู้ขายสินค้าหรือให้บริการหลายราย ณ สถานที่ที่อยู่ภายใต้ระบบการจัดจำหน่ายและการให้บริการเดียวกัน (e-Money บัญชี ข)

บัญชี ค ได้แก่

- (1) การให้บริการหักบัญชี (Clearing)
- (2) การให้บริการชำระดุล (Settlement)
- (3) การให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านอุปกรณ์อย่างหนึ่งอย่างใด หรือผ่านทางเครือข่าย
- (4) การให้บริการสวิตชิงในการชำระเงินหลายระบบ (Transaction Switching บัญชี ค)
- (5) การให้บริการรับชำระเงินแทน

กรอบที่ 9: คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ครอ.)

ครอ. จัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศฯ เป็นรองประธานกรรมการ และผู้อำนวยการสำนักงาน ครอ. สำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศฯ เป็นกรรมการและเลขานุการ รวมทั้งมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (วาระการดำรงตำแหน่ง 3 ปี ไม่เกิน 2 วาระติดต่อกัน) จากด้านการเงิน การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ นิติศาสตร์ วิทยาการคอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์หรือวิศวกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ซึ่งแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรีจำนวน 12 คนทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อทำหน้าที่สำคัญ คือ

1. เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนการแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง
2. ติดตามดูแลการประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์
3. เสนอแนะหรือให้คำปรึกษาต่อรัฐมนตรีเพื่อการตรา พ.ร.ฎ.
4. ออกระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย
5. ปฏิบัติการอื่นใดเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือกฎหมายอื่น

นอกจากนี้ เพื่อสนับสนุนและผลักดันงานตามแนวนโยบายพัฒนาการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ครอ. ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อทำหน้าที่สนับสนุนงานด้านต่างๆ โดย ครอ. ชุดที่ผ่านมาได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ 5 คณะ เพื่อให้สอดคล้องและสามารถรองรับการดำเนินการกิจการในอำนาจหน้าที่ของ ครอ. ดังนี้

1. คณะอนุกรรมการนโยบายและผลกระทบเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ทำหน้าที่เสนอแนะการจัดทำนโยบาย แผน และมาตรการในการส่งเสริมและพัฒนาการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งเสนอแนะมาตรการและวิธีการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์หรือสังคม
2. คณะอนุกรรมการกำกับดูแลธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ ทำหน้าที่เสนอแนะแนวทางพัฒนา และสนับสนุนภาคเอกชนหรือภาครัฐให้บริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วยวิธีการหรือให้เป็นไปตามมาตรฐานที่น่าเชื่อถือ รวมทั้งเสนอแนะแนวทางและมาตรการในการควบคุมและดูแลอย่างมีธรรมาภิบาล

3. คณะอนุกรรมการนโยบายกฎหมาย ทำหน้าที่เสนอแนะการกำหนดนโยบายในการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และพิจารณาถ่วงถ่วงให้ความเห็นเกี่ยวกับการตรา พ.ร.ฎ. หรือกฎที่ออกตามความใน พ.ร.บ. ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

4. คณะอนุกรรมการความมั่นคงปลอดภัย ทำหน้าที่ศึกษาประเด็นด้านความมั่นคงปลอดภัยของการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ การใช้ระบบคอมพิวเตอร์ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ หรือ Mobile commerce เพื่อพัฒนามาตรฐาน รวมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านความมั่นคงปลอดภัยต่อ คธอ. ตลอดจนสนับสนุนความรู้หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

5. คณะอนุกรรมการมาตรฐาน พัฒนาและวิจัยเกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ทำหน้าที่เสนอแนะแนวทางมาตรฐานสากลที่เหมาะสมและจำเป็นในการผลักดันการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อยกขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ

3.2 การเผยแพร่ความรู้และส่งเสริมการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์แก่หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจและประชาชน

การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์แก่ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจ จะช่วยให้ผู้ใช้บริการเหล่านี้สามารถเลือกใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและเกิดความเชื่อมั่นในการใช้สื่อการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อทดแทนการใช้เงินสดและเช็ค

ในปี 2555 ธปท. ได้จัดบรรยายและเผยแพร่ความรู้ในการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงข้อควรระวังและข้อควรระวังในการให้บริการให้แก่ นักเรียน นักศึกษา ประชาชนและภาคธุรกิจผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของ ธปท. เช่น โครงการอบรมความรู้ทางการเงินแก่ครูทั่วประเทศ งาน Financial Wisdom Fair งาน Money Expo 2012 และโครงการตอบปัญหาเศรษฐกิจการเงินกับ ธปท.

3.3 การสร้างกลไกคุ้มครองผู้บริโภค

ธปท. กำลังพิจารณาปรับปรุงมาตรการคุ้มครองผู้ใช้บัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์เพื่อสร้างกลไกให้ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจในการใช้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์อีกทางหนึ่ง เพื่อสนับสนุนการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ทดแทนการใช้เงินสดและเช็คเพิ่มมากขึ้น โดยในระยะแรกจะมุ่งเน้นการกำหนดมาตรการคุ้มครองผู้ใช้บัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ ครอบคลุมการใช้บริการบัตรเดบิต บัตรเครดิต และบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ โดย ธปท. ศึกษามาตรการคุ้มครองผู้ใช้บัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ของต่างประเทศทั้งในมุมมองของผู้กำกับดูแลและผู้ให้บริการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของไทย เพื่อวางกรอบนโยบายในการกำหนดมาตรการขั้นต่ำสำหรับการคุ้มครองผู้ใช้บัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ที่เหมาะสมต่อไป

II

มาตรฐานสากล

ในการกำกับดูแลระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน (Principles for Financial Market Infrastructures)

2.1 ความเป็นมา

ระบบการชำระเงินที่มีประสิทธิภาพและมั่นคงปลอดภัยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนระบบการเงินและระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของระบบการเงิน (Systemically Important Payment Systems: SIPS) ที่สามารถส่งผลกระทบต่อระบบการเงินทั้งระดับในประเทศและระหว่างประเทศได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ระบบการชำระเงินดังกล่าว จะต้องมีความมั่นคงเพื่อดำรงไว้ซึ่งความมีเสถียรภาพของระบบการเงิน

จากความจำเป็นดังกล่าว เมื่อมกราคม 2544 คณะกรรมการด้านระบบการชำระเงิน (The Committee on Payment and Settlement Systems: CPSS) ภายใต้ธนาคารเพื่อการชำระค่าระหว่างประเทศ (Bank for International Settlements: BIS) จึงได้กำหนดมาตรฐานสากลสำหรับการกำกับดูแลประสิทธิภาพและเสถียรภาพของระบบการชำระเงิน รวมถึงการหักบัญชี และการชำระค่าของระบบทางการเงินที่สำคัญที่เรียกว่า Core Principles for Systemically Important Payment Systems (CPSIPS) และต่อมา CPSS ได้ร่วมมือกับ The Technical Committee of the International Organization of Securities Commission (IOSCO) ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่กำหนดมาตรฐานสากลสำหรับการกำกับดูแลประสิทธิภาพและเสถียรภาพของระบบที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์ ได้ออกมาตรฐานสากลในการกำกับดูแลระบบที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์ ได้แก่ Recommendations for Securities Settlement Systems (RSSS) เมื่อพฤศจิกายน 2544 และ Recommendations for Central Counterparties (RCCP) เมื่อพฤศจิกายน 2547 ตามลำดับ

สำหรับประเทศไทย ระบบบาทเนตเป็นระบบการโอนเงินมูลค่าสูงของประเทศที่ได้รับการพิจารณาว่าเป็นระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของระบบการเงินของประเทศ ตามมาตรฐาน CPSIPS ในปี 2551 ระบบบาทเนตได้รับการประเมินศักยภาพภายใต้โครงการ Financial Sector Assessment Program (FSAP) โดยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ร่วมกับธนาคารโลก (World Bank) ซึ่งสรุปผลการประเมินได้ว่า ระบบบาทเนต มีการดำเนินการสอดคล้องตามหลักการของมาตรฐานสากล โดยได้รับการประเมินในระดับ Observed (ผ่านการประเมินทุกประเด็นตามที่กำหนด) เป็นส่วนใหญ่ มีเพียงประเด็นโครงสร้างด้านกฎหมายและผลสิ้นสุดของการชำระค่า (Payment finality) ซึ่งได้รับการประเมินในระดับ Broadly observed (มีบางประเด็นที่ไม่

สอดคล้องแต่ไม่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติ) ซึ่ง ธปท. อยู่ระหว่างการผลักดันร่างกฎหมาย Payment finality เพื่อให้ประเทศไทยมีกฎหมายด้านการชำระเงินที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

2.2 มาตรฐานสากลในการกำกับดูแลระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน

ปัจจุบันการทำธุรกรรมทางการเงินมีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกันมากขึ้น CPSS และ IOSCO จึงได้ร่วมมือกันปรับปรุงมาตรฐานการกำกับดูแลระบบดังกล่าวข้างต้นให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยได้รวมการกำกับดูแลด้านระบบการชำระเงินและด้านหลักทรัพย์ไว้ในฉบับเดียวกัน และได้ออกหลักการใหม่เมื่อเมษายน 2555 เรียกว่า Principles for Financial Market Infrastructures เพื่อให้หน่วยงานกำกับดูแลใช้เป็นแนวทางในการกำกับดูแลระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน (Financial Market Infrastructures: FMIs)

2.2.1 วัตถุประสงค์ของมาตรฐานสากล Principles for Financial Market Infrastructures

การประกาศใช้มาตรฐานสากล Principles for FMIs ของ CPSS และ IOSCO ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

(1) ใช้เป็นแนวทางในการกำกับดูแลระบบ FMIs ที่สำคัญ ซึ่งครอบคลุม

- 1) ระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของระบบการเงินของประเทศ (Systemically Important Payment Systems: SIPS) เช่น ระบบการโอนเงินมูลค่าสูง (Large-value Payment System)
- 2) ระบบศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (Central Securities Depositories: CSD)
- 3) ระบบการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ (Securities Settlement Systems: SSS)
- 4) ระบบสำนักหักบัญชีกลางสำหรับธุรกรรมการซื้อขายหลักทรัพย์ (Central Counterparties: CCP)
- 5) ระบบศูนย์กลางในการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลธุรกรรมทางการเงิน (Trade Repositories: TR)

(2) ใช้เป็นแนวทางให้ผู้กำกับดูแลและผู้ให้บริการระบบ FMIs ใช้ในการประเมินระบบด้วยตนเองให้ดำเนินการสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

(3) ใช้ในการควบคุมความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในระบบด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความเสี่ยงด้านระบบ ความเสี่ยงด้านกฎหมาย ความเสี่ยงด้านเครดิต ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง ความเสี่ยงด้านการดำเนินธุรกิจทั่วไป ความเสี่ยงของการรับฝากหลักทรัพย์และการลงทุน และความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ

2.2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสากล Principles for FMI

CPSS และ IOSCO ได้ออกเอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสากล Principles for FMI ซึ่งครอบคลุมรายละเอียดของแต่ละหลักการและความรับผิดชอบของหน่วยงานกำกับดูแล รวมทั้งหลักการในการเปิดเผยข้อมูลและหลักการในการประเมินระบบ FMI และแผนการป้องกันและฟื้นฟูระบบ FMI หากเกิดภาวะวิกฤต ได้แก่

(1) Principles for FMI ประกอบด้วย

(1.1) หลักการสำหรับการดำเนินการระบบ FMI 24 ข้อ ซึ่งเป็นแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เช่น ความเสี่ยงด้านกฎหมาย ความเสี่ยงด้านเครดิตและสภาพคล่อง ความเสี่ยงด้านธุรกิจ ความเสี่ยงการชำระดุล ความเสี่ยงของการรับฝากหลักทรัพย์และการลงทุน ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ รวมทั้งการบริหารจัดการด้วยความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ การเปิดเผยกฎระเบียบและข้อมูลที่สำคัญของระบบ FMI เป็นต้น

(1.2) หน้าที่ความรับผิดชอบของธนาคารกลางและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแล 5 ข้อ เช่น การมีกฎระเบียบและเงื่อนไขในการกำกับดูแลอย่างเหมาะสม การมีทรัพยากรและบุคลากรที่ใช้ในการกำกับดูแลอย่างเพียงพอ การเปิดเผยหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแล การนำมาตรฐานสากลมาประยุกต์ใช้ และการร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศในการส่งเสริมประสิทธิภาพของระบบทางการเงิน BIS และ IOSCO ได้เผยแพร่เอกสาร Principles for FMI ฉบับสมบูรณ์ เมื่อเมษายน 2555

(2) Disclosure framework and assessment methodology ประกอบด้วย

(2.1) หลักการในการเปิดเผยข้อมูลระบบ FMI แก่สมาชิกและผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งระบุรายละเอียดและรูปแบบข้อมูลที่ระบบ FMI ควรเปิดเผยแก่สมาชิกและผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการปรับปรุงข้อมูลที่เปิดเผยทุก 2 ปี เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน

(2.2) หลักการในการประเมินระบบ FMI ตามมาตรฐาน Principles for FMI 24 ข้อ และการประเมินธนาคารกลางและหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องตามมาตรฐาน 5 ข้อ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้กำกับดูแลและผู้ให้บริการใช้ในการประเมินระบบ FMI ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งระบุขั้นตอนการประเมินการให้คะแนนผลการประเมิน ความเห็นและข้อเสนอแนะ รวมทั้งตัวอย่างคำถามที่ควรใช้ในการประเมิน BIS และ IOSCO ได้เผยแพร่เอกสาร หลักการในการเปิดเผยข้อมูลระบบ FMI และหลักการในการประเมินระบบ FMI และการประเมินธนาคารกลางและหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องฉบับสมบูรณ์ เมื่อธันวาคม 2555

(3) Recovery and resolution of FMI เป็นเอกสารที่ระบุข้อเสนอแนะในการป้องกันความเสี่ยงเชิงระบบ และการแก้ปัญหาในระบบ FMI ที่สำคัญ เพื่อให้มั่นใจว่าหากเกิดภาวะวิกฤตระบบงานที่สำคัญจะสามารถกลับคืนสู่สภาวะปกติและให้บริการได้ดังเดิมในเวลาอันรวดเร็ว ซึ่ง BIS และ IOSCO ได้ออกเอกสารฉบับ Consultative report เมื่อกรกฎาคม 2555 ขณะนี้อยู่ระหว่างรวบรวมความเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงเป็นฉบับสมบูรณ์ต่อไป

2.2.3 การประเมินระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินตามมาตรฐานสากล Principles for FMIIs และการประเมินการดำเนินการตามความรับผิดชอบของธนาคารกลาง ผู้กำกับดูแล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาการดำเนินการของระบบ FMIIs และการกำกับดูแลระบบเปรียบเทียบกับมาตรฐานสากล Principles for FMIIs พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานดังกล่าว การประเมินมี 3 ระดับ ได้แก่

(1) ผู้ให้บริการระบบ FMIIs จัดทำการประเมินระบบด้วยตนเอง (Self assessment) ตามมาตรฐานสากล Principles for FMIIs ที่เกี่ยวข้อง โดยระบบ FMIIs แต่ละประเภทจะต้องถูกประเมินตามมาตรฐานสากลที่แตกต่างกัน เช่น ระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของระบบการเงินของประเทศ (SIPS) ต้องถูกประเมินตามมาตรฐานสากล 18 ข้อ และระบบการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ (SSS) ต้องถูกประเมินตามมาตรฐานสากล 20 ข้อ เป็นต้น

(2) ธนาคารกลาง ผู้กำกับดูแล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำการประเมินระบบ FMIIs ที่ตนเองเป็นผู้กำกับดูแลตามมาตรฐานสากล Principles for FMIIs ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจัดทำการประเมินการดำเนินการของตนเอง ตามหลักการว่าด้วยหน้าที่ความรับผิดชอบของธนาคารกลางและหน่วยงานกำกับดูแล

(3) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ ร่วมกับธนาคารโลก จัดทำการประเมินระบบ FMIIs ตามโครงการ FSAP โดยประเมินทั้งการดำเนินการระบบ FMIIs ตามมาตรฐานสากล Principles for FMIIs ที่เกี่ยวข้อง และการดำเนินการของหน่วยงานกำกับดูแล

2.3 การดำเนินงานของ ธปท. ในการประเมินระบบการชำระเงินของไทยตามมาตรฐานสากล Principles for FMIIs

ในช่วงปี 2555 ธปท. ได้ศึกษาแนวทางในการนำมาตรฐานสากล Principles for FMIIs มาประยุกต์ใช้ในการกำกับดูแลระบบการชำระเงินของไทยให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล กล่าวคือ การจัดกลุ่มระบบการชำระเงินของไทยตามความสำคัญต่อความมั่นคงของระบบการเงินของประเทศ โดยแบ่งเป็นระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญมาก เช่น ระบบการโอนเงินมูลค่าสูง ซึ่งควรปฏิบัติตามมาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้อง 18 ข้อ และระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญรองลงมา เช่น ระบบการชำระเงินรายย่อย ซึ่งควรปฏิบัติตามมาตรฐานสากลบางข้อ

ในปี 2556 ธปท. จะจัดทำแนวทางการประเมินระบบด้วยตนเอง (Self assessment guideline) เพื่อให้ผู้ให้บริการระบบการชำระเงินใช้เป็นแนวทางในการประเมินตนเองตามมาตรฐานสากล Principles for FMIIs นอกจากนี้ ธปท. จะใช้มาตรฐานดังกล่าวในการประเมินระบบบาทเน็ต ซึ่งเป็นระบบการโอนเงินมูลค่าสูงที่ ธปท. ให้บริการ หลังจากนั้น ธปท. กำหนดจะซักซ้อมความเข้าใจกับผู้ให้บริการระบบการชำระเงินรายย่อยอื่น ๆ ที่มีความสำคัญ รวมทั้งเผยแพร่มาตรฐานและแนวทางการประเมินระบบด้วยตนเองที่ ธปท. จัดทำขึ้นแก่ผู้ให้บริการ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินระบบด้วยตนเองต่อไป

กรอบที่ 10: มาตรฐานสากลในการกำกับดูแลระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน

มาตรฐานสากล Principles for Financial Market Infrastructures (FMIs) ที่ใช้ในการกำกับดูแลระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินประกอบด้วยมาตรฐานทั้งหมด 24 ข้อ โดยหลักการแต่ละข้อจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกัน แต่อย่างไรก็ตามการนำมาตรฐานสากลไปใช้ในการประเมินระบบ FMIs จะต้องพิจารณานำไปใช้ให้สอดคล้องกับระบบ FMIs แต่ละประเภท โดยระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของระบบการเงินของประเทศ (SIPS) จะต้องถูกประเมินตามมาตรฐานสากล 18 ข้อ สำหรับระบบศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (CSD) ระบบการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ (SSS) ระบบสำนักหักบัญชีกลางสำหรับธุรกรรมการซื้อขายหลักทรัพย์ (CCP) และระบบศูนย์กลางในการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลธุรกรรมทางการเงิน (TR) จะต้องถูกประเมินตามมาตรฐานสากล 15 ข้อ 20 ข้อ 22 ข้อและ 12 ข้อ ตามลำดับ

มาตรฐานสากล Principles for FMIs สามารถจัดแบ่งได้เป็น 9 กลุ่ม ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกัน กล่าวคือ

1. General organization: เนื้อหาทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย และการบริหารความเสี่ยงของระบบ FMIs
2. Credit and liquidity risk management: การบริหารความเสี่ยงด้านเครดิตและความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง
3. Settlement: หลักการในการชำระดุลเพื่อป้องกันความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น
4. Central Securities Depositories and Exchange-of-value settlement: การกำหนดหลักการจัดการความเสี่ยงจากการดำเนินการของระบบศูนย์รับฝากหลักทรัพย์
5. Default management: การกำหนดหลักการจัดการความเสี่ยงจากการผิดนัดชำระหนี้ในเวลาที่กำหนด (Default) ของสมาชิกในระบบ
6. General business and operational risk management: หลักการจัดการความเสี่ยงด้านการดำเนินธุรกิจทั่วไป ความเสี่ยงของการรับฝากหลักทรัพย์และการลงทุนและความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ
7. Access: หลักการในการบริหารสมาชิกในระบบ และการเชื่อมโยงกับระบบ FMIs อื่น
8. Efficiency: กำหนดให้ระบบ FMIs ควรมีกฎระเบียบ ข้อตกลงและเงื่อนไขการออกแบบระบบ ให้ตรงกับความต้องการของสมาชิกและผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งใช้รูปแบบการสื่อสารระหว่าง FMIs ที่เป็นมาตรฐานสากล
9. Transparency: กำหนดให้ระบบ FMIs ต้องเปิดเผยข้อมูลของระบบแก่สมาชิกและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน

ภาพรวมมาตรฐานสากล Principles for FMI

1. General organization

Principle 1 : Legal basis
Principle 2 : Governance
Principle 3 : Framework for the comprehensive management of risks

2. Credit and liquidity risk management

Principle 4 : Credit risk
Principle 5 : Collateral
Principle 6 : Margin
Principle 7 : Liquidity risk

3. Settlement

Principle 8 : Settlement finality
Principle 9 : Money settlements
Principle 10 : Physical deliveries

4. Central securities depositories and exchange-of-value settlement systems

Principle 11 : Central securities depositories
Principle 12 : Exchange-of-value settlement systems

5. Default management

Principle 13 : Participant default rules and procedures
Principle 14 : Segregation and portability

6. General business and operational risk management

Principle 15 : General business risk
Principle 16 : Custody and investment risks
Principle 17 : Operational risk

7. Access

Principle 18 : Access and participation requirements
Principle 19 : Tiered participation arrangements
Principle 20 : FMI links

8. Efficiency

Principle 21 : Efficiency and effectiveness
Principle 22 : Communication procedures and standards

9. Transparency

Principle 23 : Disclosure of rules, key procedures, and market data
Principle 24 : Disclosure of market data by trade repositories

III

ข้อมูลและสถิติ

ด้านระบบการชำระเงิน

กรช.ตระหนักถึงความสำคัญของการติดตามแนวโน้มการทำธุรกรรมการชำระเงินและ พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินของประเทศไทยควบคู่ไปกับการกำหนดนโยบายในด้านการชำระเงิน เพื่อส่งเสริมให้ระบบการชำระเงินมีประสิทธิภาพ และมั่นคงปลอดภัย โดยข้อมูลและสถิติด้านระบบการชำระเงินจะสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของบริการการชำระเงินต่าง ๆ ของไทย ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นและนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายของนโยบายที่ชัดเจนขึ้น

ในปี 2555 ความนิยมของผู้ใช้บริการในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีแบบพกพา ได้แก่ โทรศัพท์เคลื่อนที่ โทรศัพท์สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต รวมทั้งการใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งช่วยให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการชำระเงินต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ใช้บริการชำระเงินหันมาให้ความสำคัญในการขยายการให้บริการชำระเงินผ่านอุปกรณ์เหล่านี้แก่ลูกค้ามากขึ้น นอกจากนี้ ข้อมูลและสถิติด้านระบบการชำระเงินยังแสดงให้เห็นถึงการเติบโตอย่างต่อเนื่องของการทำธุรกรรมชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย เช่น การชำระค่าสินค้าบริการและการโอนเงินผ่านสื่อการชำระเงินและช่องทางต่าง ๆ อาทิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ (บัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเครดิต) อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์เคลื่อนที่ รวมถึง เงินอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสวนทางกับการเติบโตของการใช้เช็ค ที่ยังคงเป็นสื่อการชำระเงินของภาคธุรกิจและการทำธุรกรรมมูลค่า ค่อนข้างสูง

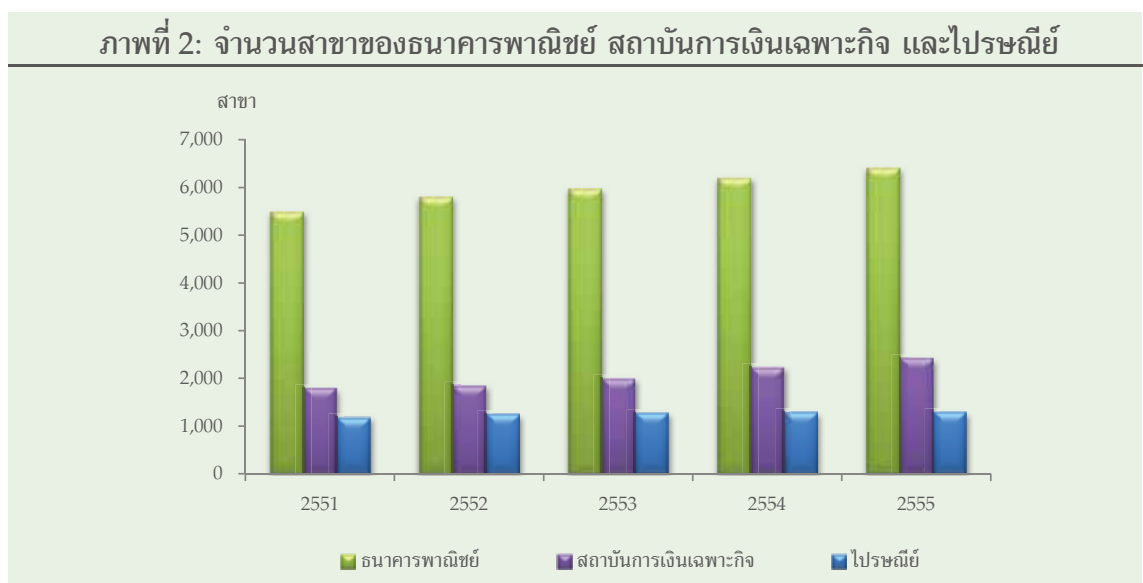
3.1 พัฒนาการของระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงิน

ระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงินถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการสนับสนุน และส่งเสริมการพัฒนาระบบการชำระเงินของประเทศไทยให้สามารถเข้าถึงและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงินที่สำคัญ ได้แก่ สาขาของผู้ให้บริการการชำระเงินทั้งที่เป็นสถาบันการเงินและไม่ใช่อินstitutionการเงิน โครงข่ายอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์เคลื่อนที่ เครื่องทำรายการอัตโนมัติ (เครื่องเอทีเอ็ม และเครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติ) ที่ช่วยให้เกิดการกระจายการบริการชำระเงินให้เข้าถึงผู้ใช้บริการได้มากขึ้น รวมถึงเครื่องรับบัตรที่รองรับการชำระค่าสินค้าและบริการด้วยบัตรเดบิต บัตรเครดิตและบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์

ในปี 2555 มีการเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนให้ผู้บริโภคมีช่องทางทำธุรกรรมทางการเงินด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ มีการเติบโตเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องของจำนวนเลขหมายโทรศัพท์เคลื่อนที่และโทรศัพท์สมาร์ตโฟน รวมทั้งจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเพราะพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ให้ความสนใจกับเทคโนโลยีที่ช่วยให้การใช้ชีวิตประจำวันมีความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น สำหรับจำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติก็ยังคงมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่การขยายสาขาของผู้ให้บริการด้านการชำระเงินทั้งธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ และไปรษณีย์กลับมีการเติบโตที่ชะลอตัว

แม้ว่าระบบโครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้จะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกปี และเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ได้สะดวกเพิ่มมากขึ้น แต่พบว่าการขยายตัวส่วนใหญ่ยังคงกระจุกตัวเฉพาะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล และภาคกลางมากกว่าภาคอื่นๆ อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่ที่ห่างไกลออกไป มีผู้ให้บริการรับชำระเงินหรือโอนเงินที่ไม่ใช่สถาบันการเงินเพิ่มมากขึ้นโดยอาศัยช่องทางอินเทอร์เน็ต ในการทำธุรกรรมให้กับลูกค้า

3.1.1 สาขาของธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ และไปรษณีย์

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

สำหรับปี 2555 ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ และไปรษณีย์ยังคงมีจำนวนสาขาเพิ่มขึ้น โดยมีอัตราการเพิ่มร้อยละ 3.4 8.3 และ 0.2 ตามลำดับ

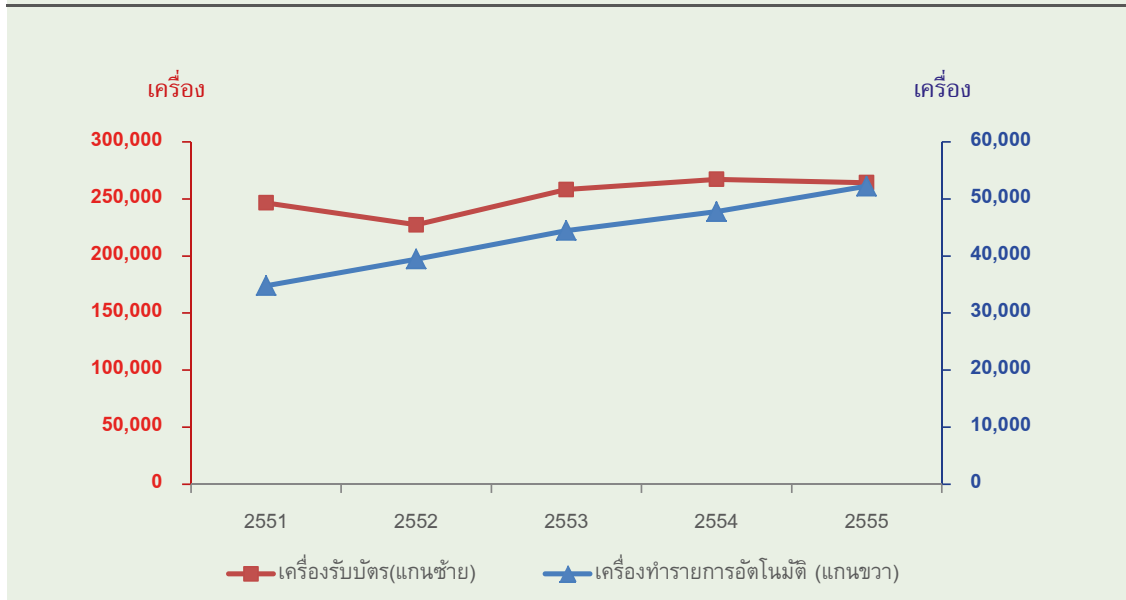
ทั้งนี้ เมื่อเทียบกับปี 2554 สถาบันต่าง ๆ มีจำนวนสาขาเพิ่มขึ้น ดังนี้

- ธนาคารพาณิชย์ มีจำนวนสาขาเพิ่มขึ้น 209 สาขา จาก 6,201 สาขา เป็น 6,410 สาขา ประกอบด้วยสาขาของธนาคารพาณิชย์ไทย 6,391 สาขา และสาขานานาชาติต่างประเทศ 19 สาขา (เพิ่มขึ้น 1 สาขา)
- สถาบันการเงินเฉพาะกิจ มีจำนวนสาขาเพิ่มขึ้น 185 สาขา โดยมีจำนวนสาขาทั้งสิ้น 2,425 สาขา
- ไปรษณีย์ มีจำนวนสาขาเพิ่มขึ้น 3 สาขา โดยมีจำนวนสาขาทั้งสิ้น 1,298 สาขา

3.1.2 เครื่องทำรายการอัตโนมัติและเครื่องรับบัตร

ณ สิ้นปี 2555 เครื่องทำรายการอัตโนมัติ ได้แก่ เครื่องเอทีเอ็ม (ATM) และเครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติ (Cash Deposit Machine: CDM) มีจำนวนเครื่องรวมทั้งสิ้น 52,242 เครื่อง เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.4 จากปีที่ผ่านมา ขณะที่เครื่องรับบัตร (EFTPOS) มีจำนวนลดลงเหลือเพียง 264,236 เครื่อง โดยลดลง ร้อยละ 1 จากปีก่อนหน้า ทั้งนี้ ปริมาณเครื่อง EFTPOS ที่ลดลงส่วนใหญ่เป็นผลมาจากเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้น ทำให้เครื่อง EFTPOS ชนิด Zip Zap⁷ (ระบบเก่า) ที่ปัจจุบันใช้เป็นเครื่องสำรองมีจำนวนลดลงอย่างมาก จากจำนวน 46,491 เครื่อง ในปี 2554 เป็น 29,440 เครื่อง ในปี 2555

ภาพที่ 3: จำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติ และจำนวนเครื่องรับบัตร

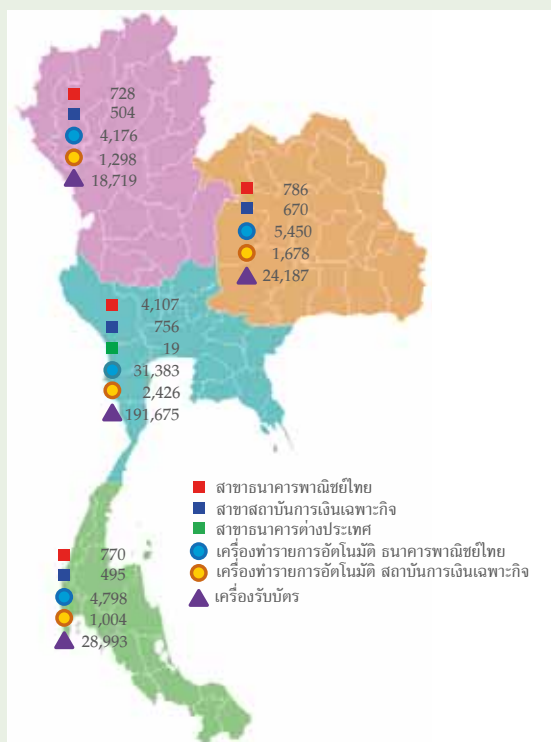

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

⁷ เครื่องรูดบัตรเครดิตในระบบ Imprinter หรือ Zip Zap เป็นเครื่องรูดบัตรเครดิตที่ไม่ได้เชื่อมต่อกับเครือข่ายบัตรเครดิตโดยตรง ร้านค้าเมื่อต้องการใช้งานเครื่องรูดบัตรประเภทนี้ ต้องวางบัตรเครดิตภายใต้ใบเสร็จที่มีกระดาษคาร์บอน เพื่อให้เลขบัตรเครดิตถูกบันทึกลงบนใบเสร็จเมื่อมีการรูดแถบของเครื่องผ่าน โดยปกติธนาคารหรือบริษัทร้านค้าแต่ละร้านจะกำหนดวงเงินขั้นสูงสุดที่ร้านค้าแต่ละร้านจะสามารถอนุมัติเองได้โดยไม่ต้องติดต่อขออนุมัติ และจะแตกต่างกันตามประเภทร้านค้า อย่างไรก็ตาม หากการใช้จ่ายรายการใดเกินกว่าวงเงินที่ร้านค้าได้รับอนุมัติ ร้านค้าจะต้องโทรศัพท์ติดต่อธนาคารเจ้าของเครื่องรูดบัตรของตน เพื่อให้อนุมัติการใช้จ่ายดังกล่าว

หากพิจารณาการกระจายตัวของสาขาธนาคารพาณิชย์ไทย สาขาธนาคารต่างประเทศ และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ในแต่ละภาคจะพบว่า ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ มีจำนวนสาขาไม่ต่างกันมากนัก โดยมีจำนวนสาขาในแต่ละภาครวม 1,232 และ 1,456 และ 1,265 ตามลำดับ สำหรับภาคกลางรวมกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีจำนวนสาขามากที่สุดรวม 4,882 สาขา คิดเป็นร้อยละ 55.3 ของจำนวนสาขาทั่วประเทศ

ภาพที่ 4: การกระจายตัวของสาขาสถาบันการเงินต่าง ๆ เครื่องทำรายการอัตโนมัติ และเครื่องรับบัตรแยกราชภาค

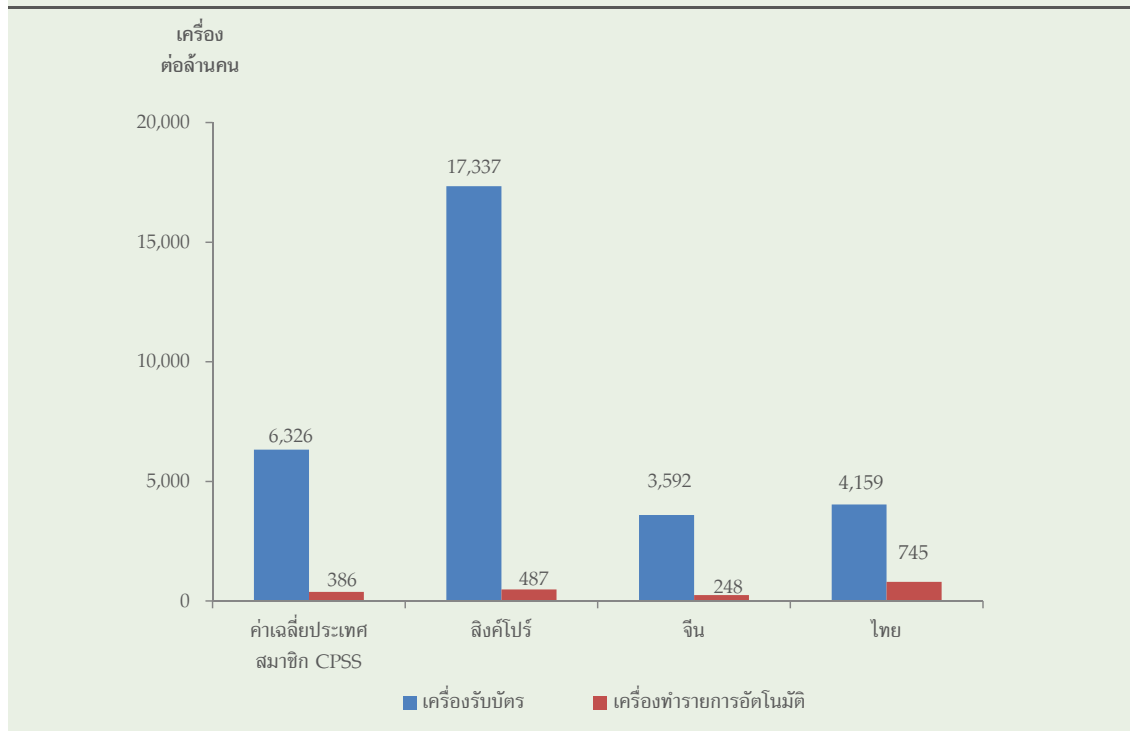

ส่วนการกระจายตัวของเครื่องทำรายการอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์ไทยและสถาบันการเงินเฉพาะกิจตามภูมิภาคต่าง ๆ มีรูปแบบคล้ายกับการกระจายตัวของสาขาสถาบันการเงิน กล่าวคือ ธนาคารพาณิชย์ไทยและสถาบันการเงินเฉพาะกิจ มีการให้บริการเครื่องทำรายการอัตโนมัติในภาคกลางในสัดส่วนสูงที่สุดรวม 33,809 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 69 ของเครื่องทำรายการอัตโนมัติทั่วประเทศ สำหรับเครื่อง EFTPOS ที่ให้บริการโดยธนาคารพาณิชย์ไทยในภาคกลางมีจำนวน 191,675 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 72.7 ของจำนวนเครื่อง EFTPOS ทั่วประเทศ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์ไทยและสถาบันการเงินเฉพาะกิจอย่างต่อเนื่องในช่วงที่ผ่านมา ทำให้ในปัจจุบันประเทศไทยมีสัดส่วนเครื่องทำรายการอัตโนมัติอยู่ที่ 800 เครื่องต่อประชากร 1 ล้านคน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิก CPSS พบว่าประเทศไทยมีสัดส่วนสูงกว่าค่าเฉลี่ยประเทศสมาชิก CPSS⁸ ที่มีสัดส่วนดังกล่าวเพียง 386 เครื่องต่อประชากร 1 ล้านคน โดยประเทศไทยมีสัดส่วนจำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติต่อประชากรมากกว่าประเทศสิงคโปร์และประเทศจีน อย่างไรก็ตาม สัดส่วนเครื่องรับบัตรต่อประชากร 1 ล้านคนของประเทศไทยน้อยกว่าค่าเฉลี่ยประเทศสมาชิก CPSS เกือบ 1 เท่าตัว และน้อยกว่าสัดส่วนของประเทศสิงคโปร์ประมาณ 4 เท่าตัว เนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคของไทยยังนิยมทำรายการ เช่น การฝากหรือการถอนเงินสดผ่านเครื่องทำรายการอัตโนมัติมากกว่าการใช้บัตรเพื่อรูดชำระค่าสินค้าและบริการผ่านเครื่องรับบัตร ซึ่งยังคงเป็นพฤติกรรมของกลุ่มผู้บริโภคในเขตเมืองเป็นส่วนใหญ่

ภาพที่ 5: สัดส่วนเครื่องทำรายการอัตโนมัติ และเครื่องรับบัตรต่อประชากรล้านคน ปี 2554

ที่มา: BIS (2013) Statistics on payment, clearing and settlement systems in the CPSS countries และธนาคารแห่งประเทศไทย

⁸The Committee on Payment and Settlement Systems (CPSS) คณะกรรมการด้านระบบการชำระเงิน ภายใต้ธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (Bank for International Settlements: BIS) เป็นหน่วยงานที่เกิดจากความร่วมมือของธนาคารกลางประเทศต่าง ๆ ในการสนับสนุนและติดตามพัฒนาการด้านระบบการชำระเงินภายในประเทศและการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินกับต่างประเทศ โดยมีการจัดตั้งคณะทำงานและนำเสนอผลการศึกษารวมทั้งสถิติ ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแก่ประเทศสมาชิก 23 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย เบลเยียม บราซิล แคนาดา จีน ฝรั่งเศส เยอรมัน ฮังการี อินเดีย อิตาลี ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ เม็กซิโก เนเธอร์แลนด์ รัสเซีย สาอุดีอาระเบีย สิงคโปร์ แอฟริกาใต้ สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ ตุรกี อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา

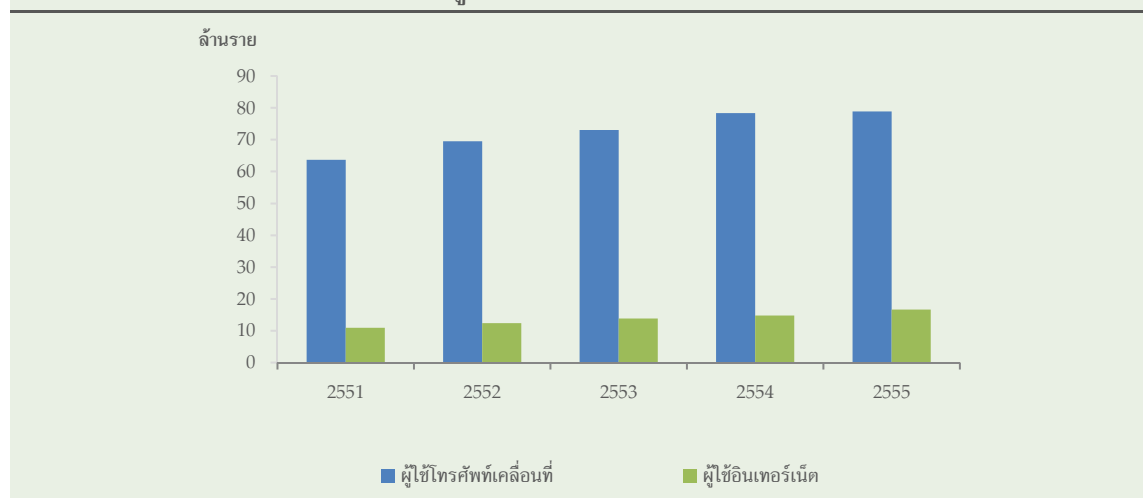
กรอบที่ 11: Mobile Point Of Sale (M-POS)

เครื่อง EFTPOS (Electronic Funds Transfer at Point Of Sale) หรือ เครื่อง EDC (Electronic Data Capture) ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากเครื่องแบบ Zip Zap ที่ร้านค้าต้องลอกข้อมูลบนหน้าบัตรของลูกค้า เพื่อตรวจสอบและทำรายการกับสถาบันผู้ออกบัตร มาจนถึงยุคปัจจุบัน ที่เครื่อง EFTPOS สามารถทำรายการได้ทันทีในระบบออนไลน์ และมีรูปแบบที่หลากหลายขึ้น เช่น เครื่อง EFTPOS ที่ลูกค้าสามารถเซ็นชื่อลงบนเครื่องได้โดยตรง รวมถึงนวัตกรรมล่าสุด คือเครื่องรับบัตรแบบพกพา หรือ M-POS ซึ่งเริ่มให้บริการแล้วในประเทศไทย M-POS เป็นนวัตกรรมการชำระเงินที่ได้รับการพัฒนาร่วมกันของบริษัทโทรศัพท์มือถือหรือแท็บเล็ต และผู้ให้บริการจัดรับชำระเงินด้วยบัตร เพื่อให้ลูกค้าสามารถใช้บัตรเครดิตหรือบัตรเดบิตในการรูดซื้อสินค้าและบริการได้ทุกที่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ บริการ M-POS ต้องอาศัยอุปกรณ์เชื่อมต่อกับโทรศัพท์มือถือหรือแท็บเล็ตของเจ้าของธุรกิจ และใช้ระบบอินเทอร์เน็ตในการตรวจสอบและทำรายการแทนระบบเครือข่ายส่วนบุคคล (Leased line) ที่ใช้กับเครื่อง EFTPOS ทั่วไป จึงเหมาะสำหรับธุรกิจและร้านค้าขนาดกลางและเล็ก รวมถึงการให้บริการนอกสถานที่

3.1.3 บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่และผู้ใช้อินเทอร์เน็ต

ณ สิ้นปี 2555 มีผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่จำนวน 6 ราย⁹ เช่นเดียวกับปีก่อน ได้แก่ บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัท ดิจิตอล โฟน จำกัด (DPC) บริษัท ทรู มูฟ จำกัด บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) และบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)

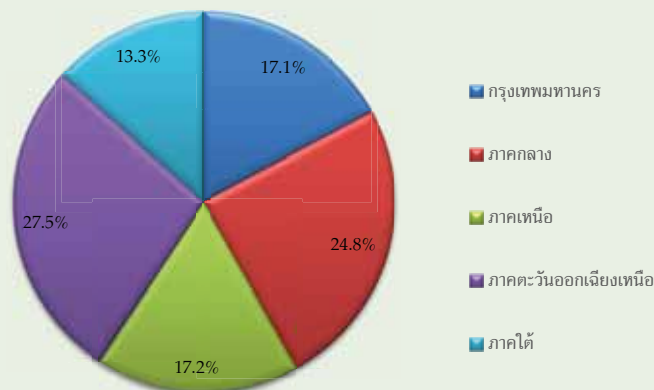
ภาพที่ 6: จำนวนผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ และอินเทอร์เน็ต

ที่มา: บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) และบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)

⁹ไม่รวมผู้ให้บริการโครงข่ายเสมือนจริง หรือ Mobile Virtual Network Operators: MVNOs ซึ่งเป็น Partner ให้บริการร่วมกับ TOT 3G จำนวน 5 ราย (ข้อมูลจาก กสทช.)

ภาพที่ 7: สัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในแต่ละภูมิภาค ปี 2555

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, การสำรวจการมีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในครัวเรือน พ.ศ. 2555

ในปี 2555 มีเลขหมายโทรศัพท์เคลื่อนที่ 78.83 ล้านเลขหมาย เพิ่มขึ้น 0.47 ล้านเลขหมาย คิดเป็นร้อยละ 122.3 ของจำนวนประชากร ซึ่งเป็นผลจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทำให้โทรศัพท์เคลื่อนที่มีราคาถูกลง นอกจากนี้ วัฒนาการของโทรศัพท์เคลื่อนที่ไปสู่โทรศัพท์สมาร์ทโฟน ซึ่งมีการพัฒนา รูปแบบการใช้งานที่หลากหลายและมีความสะดวกรวดเร็วในการใช้งาน ก็ส่งผลให้ประชาชนนิยมใช้งาน โทรศัพท์เคลื่อนที่มากขึ้น รวมทั้งส่งผลให้จำนวนบัญชีของผู้ใช้ธนาคารทางมือถือเพิ่มขึ้นจากปี 2554 จำนวน 706,439 บัญชีเป็น 864,312 บัญชี หรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 22

สำหรับผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ในปี 2555 มีจำนวน 16.63 ล้านคน ในจำนวนนี้มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ความเร็วสูงคิดเป็นร้อยละ 77.6 ยังมีอีกร้อยละ 22.4 ที่ยังใช้อินเทอร์เน็ตแบบ Narrowband หรือ อินเทอร์เน็ตความเร็วต่ำ โดยมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในกรุงเทพฯ และปริมณฑล และภาคกลางคิดเป็นร้อยละ 42.0 ของผู้ใช้ทั้งหมด และมีจำนวนบัญชีของผู้ใช้ธนาคารทางอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นจากปี 2554 จาก 5,626,248 บัญชี เป็น 6,645,161 บัญชี คิดเป็นร้อยละ 18

3.2 ช่องทางและสื่อการชำระเงินที่สำคัญ

ภาพรวมปี 2555

การทำธุรกรรมชำระเงินผ่านช่องทางและสื่อการชำระเงินต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางเดียวกับปีที่ผ่านมาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการเพิ่มประสิทธิภาพระบบการชำระเงิน โดยมีการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ทดแทนการใช้เงินสดและเช็คเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ มีการใช้เช็คน้อยกว่าการใช้ บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งในเชิงปริมาณและมูลค่า แต่ยังคงมีการใช้เช็คสำหรับธุรกรรมที่มีมูลค่าค่อนข้างสูงซึ่งเติบโตขึ้นตามภาวะเศรษฐกิจ ส่วนการโอนเงินมูลค่าสูง ซึ่งเป็นการโอนเงินทาง

อิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบบาทเนตมีแนวโน้มลดลงเมื่อเทียบกับอัตราการเติบโตโดยเฉลี่ยในรอบ 5 ปี เนื่องจากการลดลงของการทำธุรกรรมระหว่างสถาบันการเงิน ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินมาตรการดูแลสภาพคล่องของ ธปท.

สำหรับการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับรายย่อย เช่น ห้างร้าน บริษัท และประชาชนทั่วไป มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากค่าเฉลี่ยในรอบ 5 ปี ทั้งการโอนเงินรายย่อยครั้งละหลายรายการแบบมีข้อตกลงล่วงหน้า (Bulk payment) การโอนเงินรายย่อยผ่านเครื่องทำรายการอัตโนมัติ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์เคลื่อนที่ และสาขาธนาคาร การใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ เช่น บัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเครดิต รวมทั้งบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งใช้สำหรับรายการที่มีมูลค่าต่ำ เช่น การชำระค่าสินค้าและบริการที่ร้านสะดวกซื้อ การใช้เครือข่ายระบบขนส่งมวลชน หรือการเล่นเกมส์ออนไลน์ มีอัตราการขยายตัวสูงที่สุดในด้านปริมาณและมูลค่า

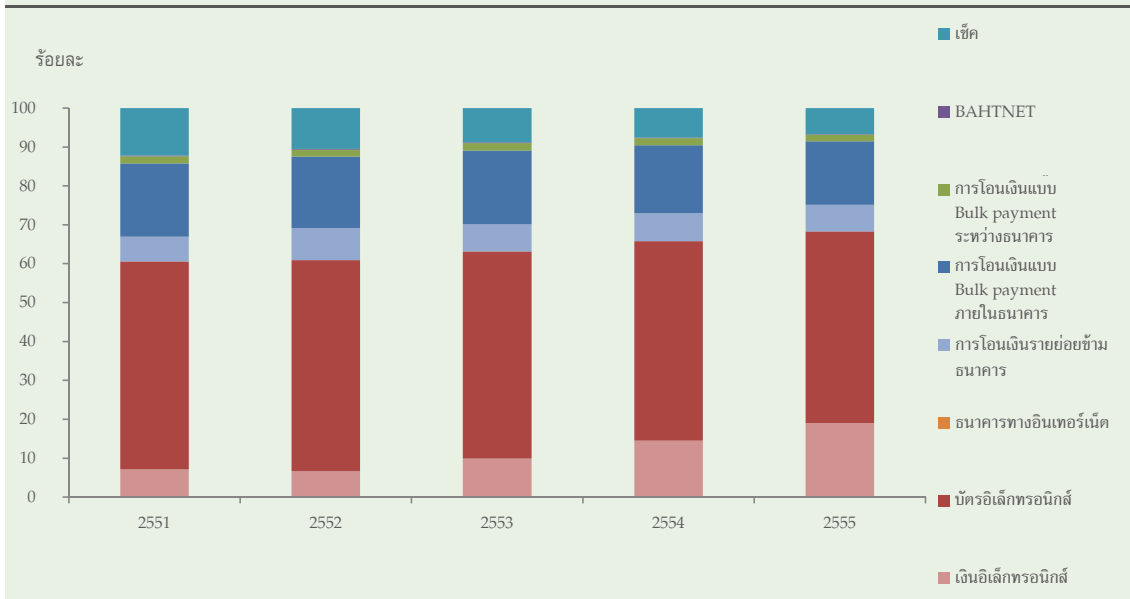
ตารางที่ 1: ธุรกรรมการชำระเงินผ่านระบบการชำระเงินต่าง ๆ ปี 2555

	ปริมาณ	มูลค่า	ค่าเฉลี่ยต่อรายการ	อัตราการเติบโต		อัตราการเติบโตโดยเฉลี่ย ในรอบ 5 ปี (2551-2555) (Cumulative Annual Growth Rate: CAGR)	
	(พันรายการ)	(พันล้านบาท)	(บาท)	ปริมาณ (ร้อยละ)	มูลค่า (ร้อยละ)	ปริมาณ (ร้อยละ)	มูลค่า (ร้อยละ)
การใช้เช็ค	122,875	64,832	527,628	6	15	-1	1
การโอนเงินมูลค่าสูง	2,946	649,119	220,325,649	8	-15	11	24
การโอนเงินแบบ Bulk Payment	329,378	17,518	53,185	12	20	11	19
การโอนเงินรายย่อย ¹⁾	542,144	24,524	45,235	25	39	21	24
การใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ ²⁾	901,581	6,596	7,316	15	22	12	17
บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์	512,311	35	68	47	43	60	43

- 1) การโอนเงินรายย่อยประกอบด้วยโอนเงินรายย่อยข้ามธนาคาร (Online Retail Funds Transfer) และการโอนเงินภายในธนาคาร (รวมชำระค่าสินค้าและบริการ) ผ่านเครื่องทำรายการอัตโนมัติ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์เคลื่อนที่ และสาขา
- 2) การใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ เช่น บัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเครดิต ชำระค่าสินค้าและบริการ และโอนเงิน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบสัดส่วนปริมาณรายการใช้สื่อการชำระเงินต่าง ๆ พบว่าการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ยังคงมีสัดส่วนปริมาณรายการสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 46 ของปริมาณรายการทั้งหมด แต่ปรับตัวลดลงเล็กน้อยจากร้อยละ 49 ปีที่ผ่านมา ในขณะที่ปริมาณรายการธนาคารทางอินเทอร์เน็ตและบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการพัฒนาของเทคโนโลยีและการขยายเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ทำให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงบริการ ดังกล่าวได้โดยสะดวกและในราคาที่ถูกลงผ่านอุปกรณ์พกพา เช่น โทรศัพท์มือถือหรือแท็บเล็ต รวมทั้งการขยายการให้บริการของบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ร้านค้าย่อยได้หลากหลายรูปแบบมากขึ้น เช่น ใช้ซื้อสินค้าและบริการในร้านสะดวกซื้อ การชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ และการเติมเงินและเวลาในโทรศัพท์มือถือเป็นปัจจัยที่ช่วยให้ผู้บริโภคหันมาใช้บริการดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น

ภาพที่ 8: เปรียบเทียบสัดส่วนปริมาณรายการใช้สื่อการชำระเงินต่าง ๆ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในด้านมูลค่า พบว่าการโอนเงินมูลค่าสูงผ่านระบบบาทเนตยังคงมีสัดส่วนสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 86 ของมูลค่าทั้งหมด ปรับตัวลดลงจากร้อยละ 90 ในปี 2554 เนื่องจากสาเหตุหลักจากการลดลงของการทำธุรกรรมระหว่างสถาบันการเงิน การใช้เช็คมีสัดส่วนมูลค่าเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 7 เป็นร้อยละ 9 และธนาคารทางอินเทอร์เน็ตที่ถึงแม้ยังมีสัดส่วนของมูลค่ารายการต่อมูลค่าทั้งหมดค่อนข้างน้อย แต่มีการปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเช่นเดียวกับปริมาณรายการที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเช่นกัน และคาดว่าจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่องต่อไปในอนาคต สำหรับสื่อการชำระเงินอื่นส่วนใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนมูลค่ารายการ

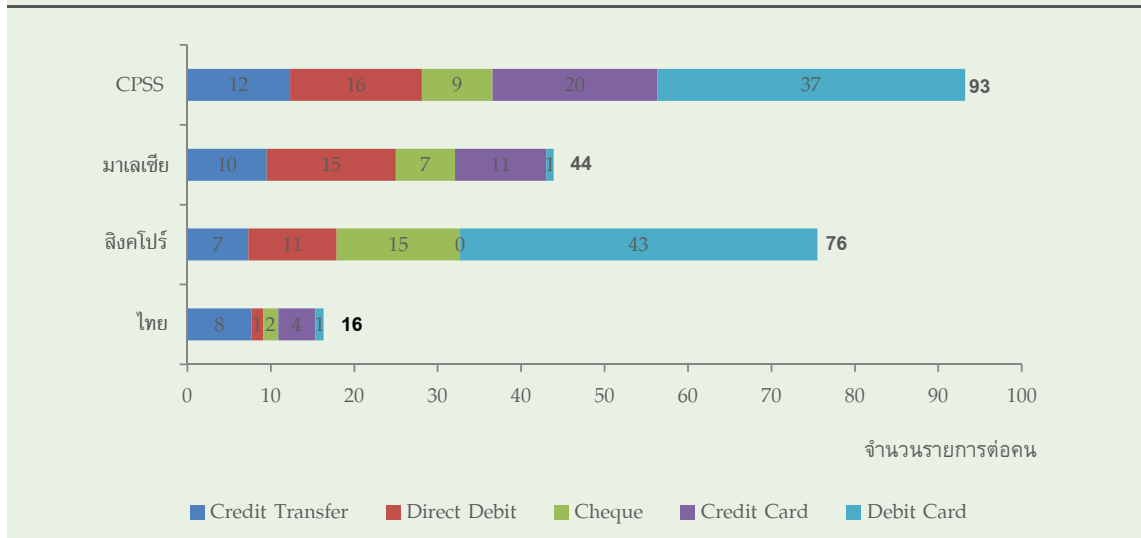
ภาพที่ 9: เปรียบเทียบสัดส่วนมูลค่าการใช้สื่อการชำระเงินต่าง ๆ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ถึงแม้ธุรกรรมการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยจะมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับหลายๆ ประเทศในกลุ่ม CPSS อย่างไรก็ตาม หากเปรียบเทียบสัดส่วนการทำรายการพบว่าประเทศไทยยังมีการทำรายการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัดส่วนที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะการทำรายการผ่านบัตรเครดิต หรือบัตรเดบิต ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญภายใต้แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2555 – 2559 (Payment Systems Roadmap 2012 – 2016) ที่จะมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไป และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน มีการใช้บริการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นต่อไป

ภาพที่ 10: จำนวนรายการบริการชำระเงินต่อประชากรของประเทศต่าง ๆ ปี 2554
แยกตามประเภทบริการ

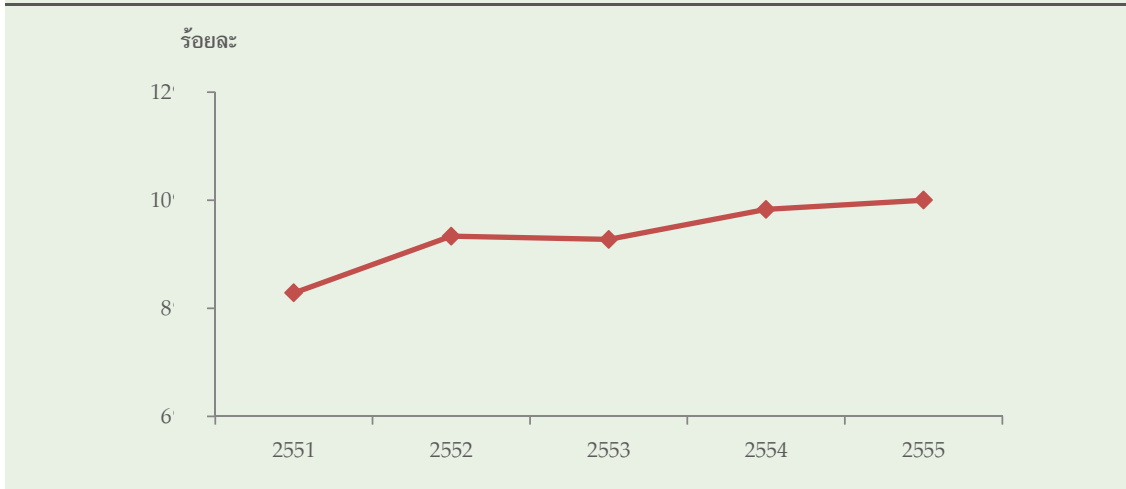
ที่มา: BIS (2013) Statistics on payment, clearing and settlement systems in the CPSS countries, Bank of Negara Malaysia และธนาคารแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ: ประเทศสิงคโปร์ไม่แสดงข้อมูลธุรกรรมบัตรเครดิต

3.2.1 การใช้เงินสด

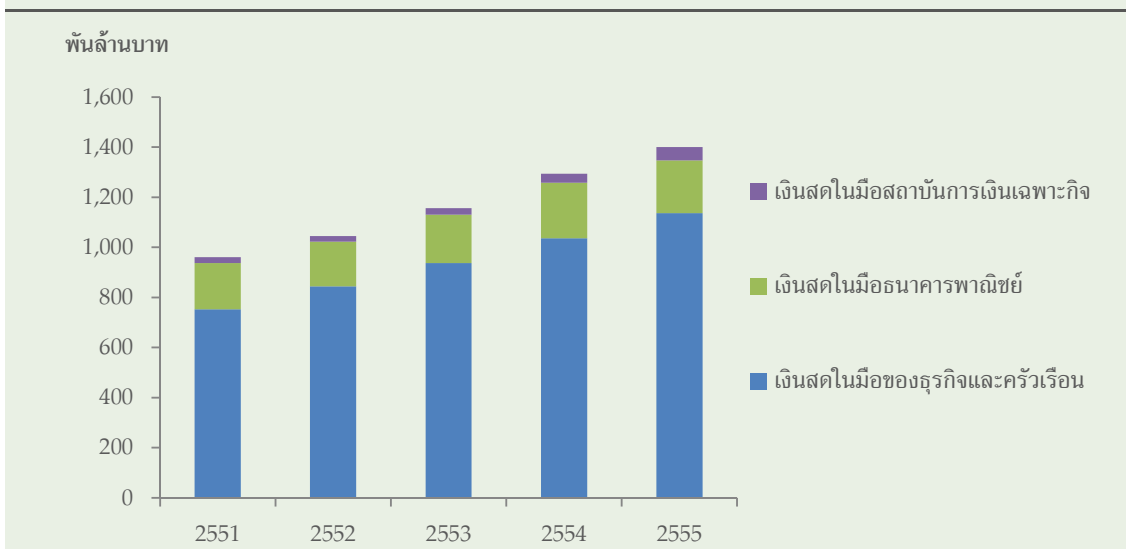
ณ สิ้นปี 2555 สัดส่วนของปริมาณเงินสดหมุนเวียน (ธนบัตรและเหรียญกษาปณ์) เทียบกับ GDP ของไทยอยู่ที่ร้อยละ 10 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าที่อยู่ที่ร้อยละ 9.8 ซึ่งไทยมีสัดส่วนดังกล่าวสูงกว่าเกาหลีใต้และสิงคโปร์ที่มีสัดส่วนดังกล่าวอยู่ที่ร้อยละ 3.9 และ 8.4 ตามลำดับ แต่ไทยยังมีสัดส่วนดังกล่าวต่ำกว่าญี่ปุ่น ซึ่งมีสัดส่วนดังกล่าวอยู่ที่ร้อยละ 18.8 หากพิจารณาองค์ประกอบของเงินสดหมุนเวียน ในมือของสถาบันหลักของไทย ซึ่งประกอบด้วยภาคธุรกิจและครัวเรือน ธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ในปี 2555 พบว่าปริมาณเงินสดในมือภาคธุรกิจและครัวเรือนมีสัดส่วนสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 81.1 ตามด้วยเงินสดในมือธนาคารพาณิชย์อยู่ที่ร้อยละ 15 และเงินสดในมือสถาบันการเงินเฉพาะกิจอยู่ที่ร้อยละ 3.8 นอกจากนี้ยังมีเงินสดที่อยู่ในมือสถาบันอื่นๆ ได้แก่ รัฐบาลและสหกรณ์ออมทรัพย์อีกเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ภาพที่ 11: ปริมาณเงินสดหมุนเวียนเปรียบเทียบกับ GDP

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 12: องค์ประกอบของเงินสดในมือสถาบันหลัก

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

หากพิจารณาองค์ประกอบของปริมาณเงินสดหมุนเวียนของภาคธุรกิจและครัวเรือนต่อปริมาณเงินความหมายแคบ¹⁰ พบว่าสัดส่วนปริมาณเงินสดดังกล่าวลดลงจากร้อยละ 73.3 ในปี 2554 เหลือเพียงร้อยละ 71.1 ในปี 2555 ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากเหตุการณ์อุทกภัยครั้งใหญ่ช่วงปลายปี 2554 ที่มีผลทำให้ประชาชนมีความต้องการถือเงินสดเพิ่มจากภาวะปกติเพื่อใช้จ่ายในช่วงเกิดอุทกภัย โดยเมื่อกลับสู่ภาวะปกติในปี 2555 ปริมาณเงินสดหมุนเวียนของภาคธุรกิจและผู้บริโภคต่อปริมาณเงินความหมายแคบก็มีการปรับตัวลดลง

¹⁰ ปริมาณเงินความหมายแคบ ประกอบด้วย 1) เงินสดที่ไม่อยู่ในมือสถาบันรับฝากเงินและรัฐบาล และ 2) เงินรับฝากกระแสรายวันที่สถาบันรับฝากเงิน

ตารางที่ 2: เปรียบเทียบปริมาณเงินสดหมุนเวียน

	2551	2552	2553	2554	2555
ปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากร (บาท/คน)	11,868	13,285	14,671	16,169	17,734
ปริมาณเงินสดหมุนเวียนของภาคธุรกิจและครัวเรือนต่อปริมาณเงินความหมายแคบ (ร้อยละ)	72.3	71.9	72.0	73.3	71.1

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

3.2.2 การใช้เช็ค

ในปี 2555 ปริมาณการใช้เช็คทั้งหมด (รวมเช็คระหว่างธนาคารและเช็คภายในธนาคารเดียวกัน) มีจำนวนทั้งสิ้น 122.9 ล้านฉบับ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 6.4 ขณะที่มูลค่าการใช้เช็ครวมเท่ากับ 64.8 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.4 เป็นผลมาจากนโยบายกระตุ้นการบริโภคภายในประเทศ โดยการใช้เช็คมีมูลค่าต่อฉบับสูงขึ้นจาก 0.48 ล้านบาทต่อฉบับในปี 2554 เป็น 0.52 ล้านบาทต่อฉบับในปี 2555 คิดเป็นร้อยละ 8.4 โดยจำนวนเช็คเฉลี่ยต่อประชากรเท่ากับ 1.91 ฉบับต่อคน

เช็คคืนมีปริมาณทั้งสิ้น 1.5 ล้านฉบับ มูลค่ารวม 302.2 พันล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นเช็คคืนด้วยเหตุผลไม่มีเงินจำนวน 1 ล้านฉบับ หรือ 157.5 พันล้านบาท สัดส่วนปริมาณและมูลค่าเช็คคืนไม่มีเงินต่อเช็คเรียกเก็บเท่ากับร้อยละ 0.8 และร้อยละ 0.2 ตามลำดับ ซึ่งใกล้เคียงกับปีก่อน

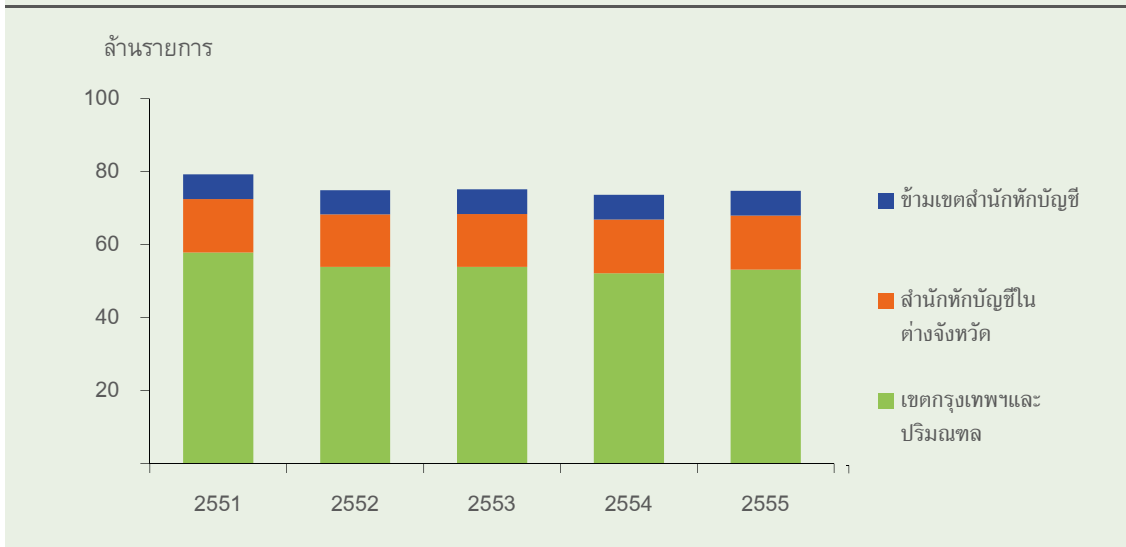
การหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคาร¹¹

ในภาพรวมปี 2555 เช็คระหว่างธนาคารมีปริมาณทั้งสิ้น 74.7 ล้านฉบับ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 1.1 ในขณะที่มูลค่ารวม 38.8 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.9 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2554 โดยมีสัดส่วนของปริมาณและมูลค่าเช็คระหว่างธนาคารในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลในปี 2555 อยู่ในอัตราใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมาคือ ร้อยละ 71.1 และ 89.0 ตามลำดับ ส่วนเช็คระหว่างธนาคารภายในเขตสำนักหักบัญชีในต่างจังหวัดมีสัดส่วนของปริมาณและมูลค่ารองลงมาเท่ากับร้อยละ 19.8 และ 9.8 สำหรับเช็คระหว่างธนาคารที่เรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี มีสัดส่วนของปริมาณและมูลค่าเทียบกับเช็คทั้งหมดเพียงร้อยละ 9.1 และ 1.2 ตามลำดับ

¹¹ ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารประกอบด้วย

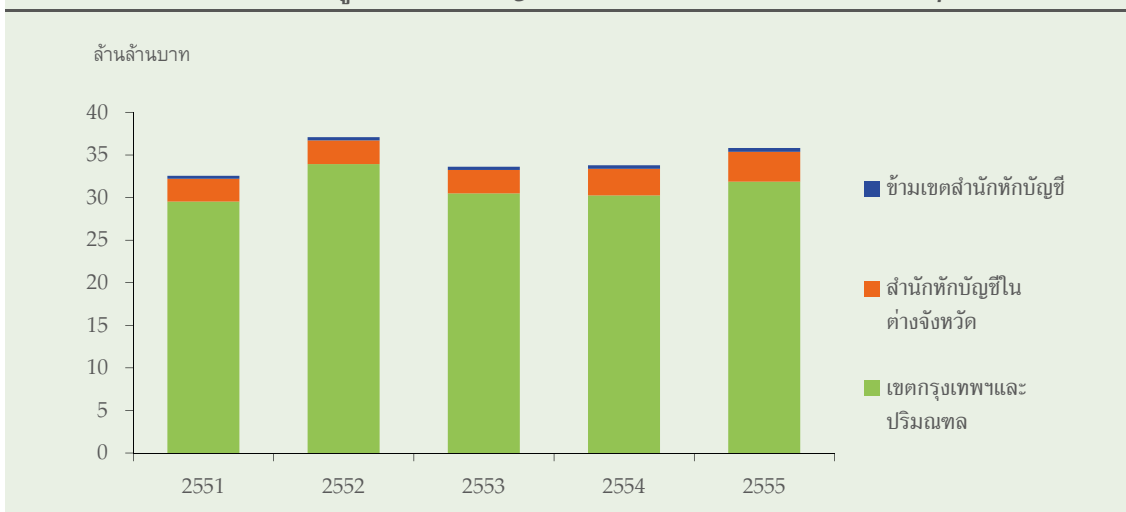
- 1) ระบบ Imaged Cheque Clearing and Archive System (ICAS) ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดย ธปท. เริ่มใช้ระบบ ICAS เพื่อทดแทนระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล (Electronic Cheque Clearing System: ECS) ตั้งแต่ 3 กุมภาพันธ์ 2555
- 2) ระบบการหักบัญชีเช็คภายในเขตสำนักหักบัญชีในต่างจังหวัด (Provincial Cheque Clearing System)
- 3) ระบบการหักบัญชีเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี หรือเช็คต่างจังหวัด ซึ่งเรียกเก็บที่กรุงเทพฯ (Bill for Collection: B/C)

ภาพที่ 13: ปริมาณการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารประเภทต่าง ๆ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 14: มูลค่าการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารประเภทต่าง ๆ

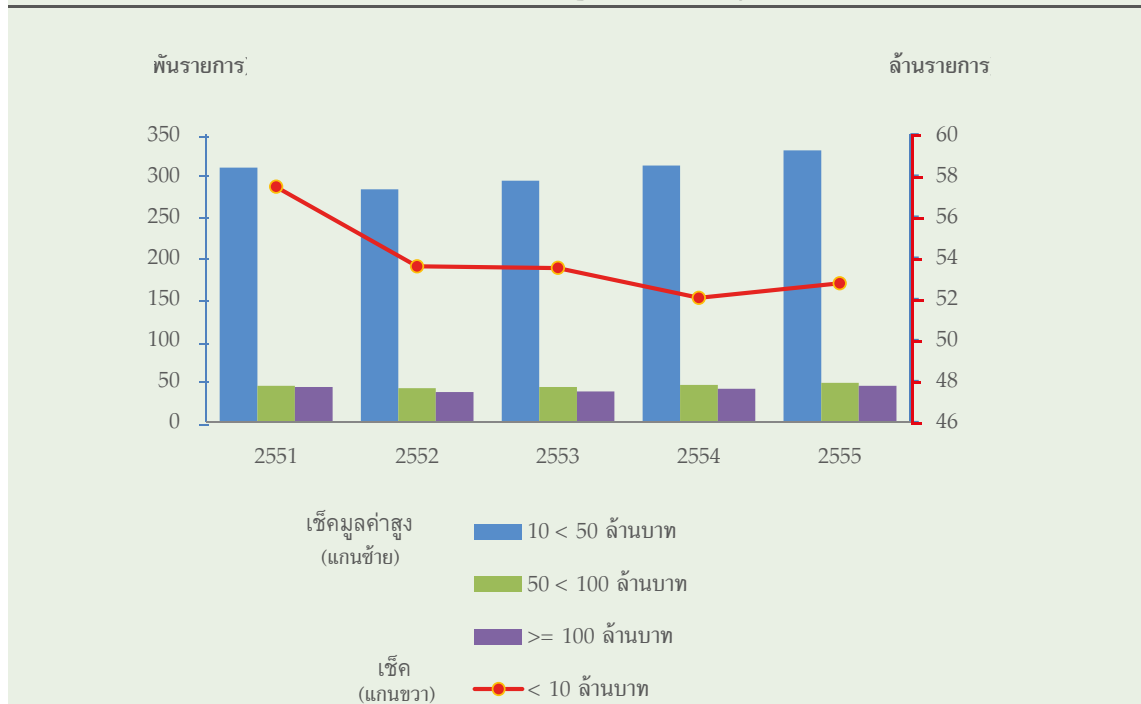

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

หากพิจารณาในรายละเอียดของปริมาณเช็คทั้งหมดในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑลจำนวน 53.2 ล้านใบ พบว่า ปริมาณเช็คเกือบทั้งหมดจำนวน 52.7 ล้านใบ หรือประมาณร้อยละ 99.2 เป็นเช็คที่มีมูลค่าต่ำกว่า 10 ล้านบาท โดยเช็คที่มีมูลค่า 10 ล้านบาทขึ้นไปซึ่งถือเป็นเช็คมูลค่าสูง¹² มีเพียงร้อยละ 0.8 แต่พบว่าการใช้เช็คมูลค่าสูงในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑลมีอัตราเพิ่มขึ้นมากกว่าเช็คทั่วไปอย่างต่อเนื่อง

¹² ธปท. ปรับนิยามเช็คมูลค่าสูงจาก 1 ล้านบาท เป็น 10 ล้านบาท เมื่อ 2 กรกฎาคม 2555

ภาพที่ 15: ปริมาณเช็คแยกตามช่วงมูลค่าในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

การหักบัญชีเช็คภายในธนาคารเดียวกัน

ข้อมูลการหักบัญชีเช็คภายในธนาคารเดียวกันหมายถึงปริมาณและมูลค่าของเช็คเรียกเก็บภายในธนาคารเดียวกันในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล เช็คเรียกเก็บในเขตต่างจังหวัด และเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี

ภาพที่ 16: สัดส่วนปริมาณและมูลค่าการใช้เช็ค ปี 2555

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในปี 2555 เช็กเรียกเก็บภายในธนาคารเดียวกันที่ธนาคารพาณิชย์รายงานข้อมูลแก่ ธปท. มีปริมาณทั้งสิ้น 48.1 ล้านฉบับ คิดเป็นมูลค่า 25,989 พันล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2554 มีปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.1 และ 27.6 ตามลำดับ สำหรับสัดส่วนของปริมาณและมูลค่าเช็กเรียกเก็บภายในธนาคารเดียวกันต่อเช็กเรียกเก็บทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 39.2 และ 40.1 ตามลำดับ

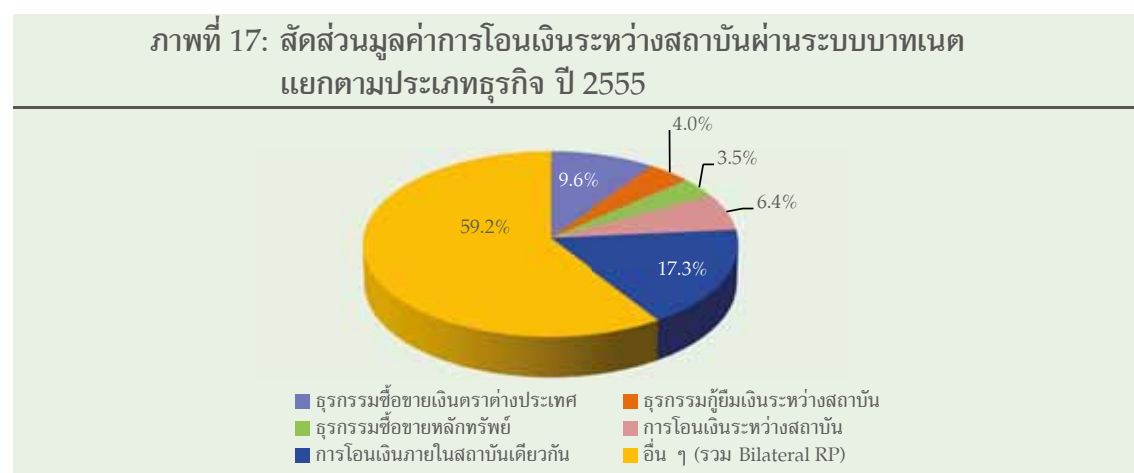
3.2.3 การโอนเงินมูลค่าสูง

การโอนเงินมูลค่าสูงเป็นการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ต (Bank of Thailand Automated High-Value Transfer Network: BAHTNET) ที่ ธปท. พัฒนาและให้บริการแก่สถาบันการเงินและสถาบันอื่น ๆ เพื่อช่วยลดความเสี่ยงในการชำระเงินมูลค่าสูงให้มีความรวดเร็ว ปลอดภัย โดยบริการหลักที่ให้บริการประกอบด้วยบริการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อลูกค้าธนาคาร รวมถึงการรับส่งข้อความระหว่างสถาบัน

ณ สิ้นปี 2555 ระบบบาทเน็ตมีสถาบันผู้ให้บริการรวมทั้งสิ้น 65 สถาบัน จำแนกเป็นธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศ 16 ธนาคาร ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ 15 ธนาคาร บริษัทเงินทุนและบริษัทหลักทรัพย์ 10 บริษัท สถาบันการเงินเฉพาะกิจ ส่วนงานราชการ และสถาบันอื่น ๆ 14 แห่ง ส่วนงานภายใน ธปท. 10 ส่วนงาน

ธุรกรรมการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตในปี 2555 มีจำนวนทั้งสิ้น 2.9 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นจาก 2.7 ล้านรายการ ในปี 2554 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.0 มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 649.1 ล้านล้านบาท ลดลงร้อยละ 15.2 จาก 765.7 ล้านล้านบาทในปีก่อน ซึ่งมีสาเหตุมาจากการโอนเงินเพื่อการทำธุรกรรม Bilateral Repurchase operation (Bilateral RP) กับ ธปท. ที่ลดลงเนื่องจากมาตรการดูดซับสภาพคล่องโดยใช้การออกพันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทยแทนการขายพันธบัตรในตลาด RP¹³

การโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตสามารถจำแนกตามประเภทธุรกิจ ได้แก่ การโอนเงินระหว่างสถาบัน การซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การกู้ยืมเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินภายในสถาบันเดียวกัน การซื้อขายหลักทรัพย์ และธุรกรรมอื่น ๆ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

¹³ที่มา: รายงานการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ต รายไตรมาส ปี 2555

ภาพที่ 18: ปริมาณและมูลค่าการโอนเงินและการชำระดุลระหว่างสถาบันผ่านระบบบาทเน็ต

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

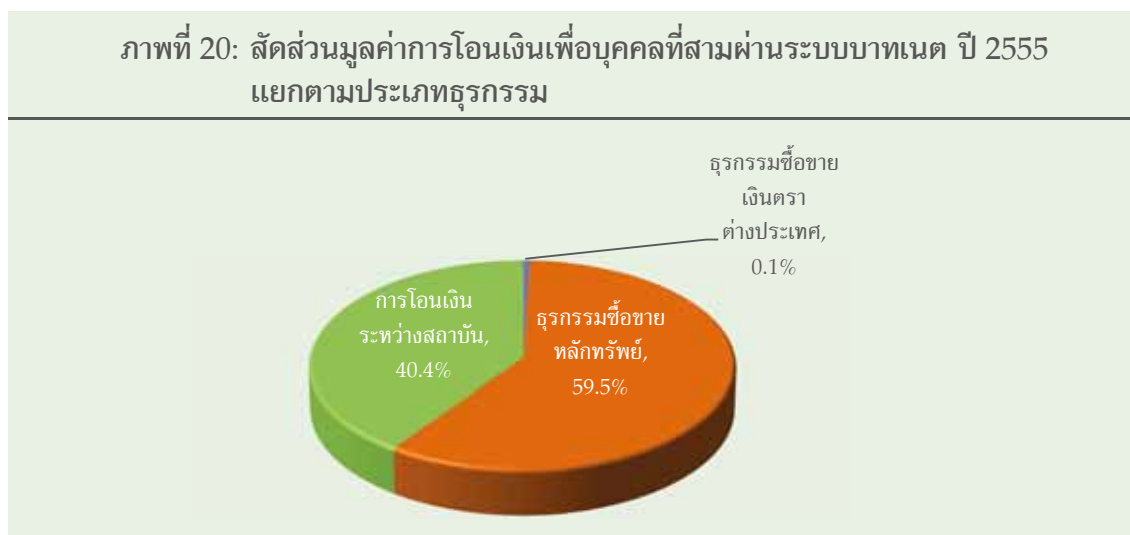
การทำธุรกรรมผ่านระบบบาทเน็ตในปี 2555 สรุปได้ ดังนี้

- 1) การโอนเงินระหว่างสถาบัน มีจำนวนทั้งสิ้น 187,434 รายการ คิดเป็นมูลค่ารวม 447.2 ล้านล้านบาท มูลค่าการโอนเงินระหว่างสถาบันลดลงจากปีก่อนร้อยละ 22.2 โดยมูลค่าการโอนเงินระหว่างสถาบันที่ลดลงส่วนใหญ่มีผลจากธุรกรรมการซื้อขายพันธบัตรกับ Primary dealer โดยมีสัญญาว่าจะขายหรือซื้อคืน (Bilateral RP) ซึ่งมีธุรกรรมลดลงจากปีก่อน
- 2) การชำระดุลการหักบัญชีระหว่างสถาบัน ซึ่งเป็นกระบวนการโอนเงินพร้อมกันหลายบัญชีที่ ธปท. ใช้ในการชำระดุลการหักบัญชีของสมาชิก มีจำนวน 3,079 รายการ คิดเป็นมูลค่ารวม 10.1 ล้านล้านบาท มูลค่าการชำระดุลการหักบัญชีระหว่างสถาบันเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 14.0 ในขณะที่ปริมาณมีจำนวนลดลงร้อยละ 9.5
- 3) การโอนเงินมูลค่าสูงเพื่อลูกค้าธนาคารหรือการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม (Third party funds transfer) ถือเป็นการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับรายย่อยที่เป็นการโอนเงินตามคำสั่งของลูกค้าที่สั่งให้ธนาคารผู้รับนำเข้าบัญชีผู้รับประโยชน์ โดยการดำเนินการดังกล่าวสามารถทำได้ทั่วประเทศ

ในปี 2555 มีสัดส่วนการทำธุรกรรมซื้อขายหลักทรัพย์ การโอนเงินระหว่างสถาบัน และธุรกรรมซื้อขายเงินตราต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 59.5 40.4 และ 0.1 ตามลำดับ โดยมีจำนวนรายการทั้งสิ้น 2.8 ล้านรายการ คิดเป็นมูลค่ารวม 191.8 ล้านล้านบาท ปริมาณและมูลค่าการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สามเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 8.6 และ 5.2 ตามลำดับ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

3.2.4 การโอนเงินรายย่อยครั้งละหลายรายการแบบมีข้อตกลงล่วงหน้า (Bulk payment)

การโอนเงินรายย่อยครั้งละหลายรายการแบบมีข้อตกลงล่วงหน้าเป็นบริการโอนเงินที่ต้องมีการดำเนินการผ่านระบบการโอนเงินที่รองรับการส่งคำสั่งโอนเงินที่เป็นคำสั่งย่อย ๆ หลายรายการพร้อมกัน ในปี 2555 การโอนเงินแบบ Bulk payment มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 17.5 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 19.9 จากปีที่ผ่านมา และมีจำนวนรายการรวม 329.4 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าร้อยละ 12 ซึ่งการโอนเงินแบบ Bulk payment มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยมีรายละเอียดดังนี้

การโอนเงินแบบ Bulk payment สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

1) การโอนเงินแบบ Bulk payment ภายในธนาคารเดียวกัน ซึ่งรองรับ

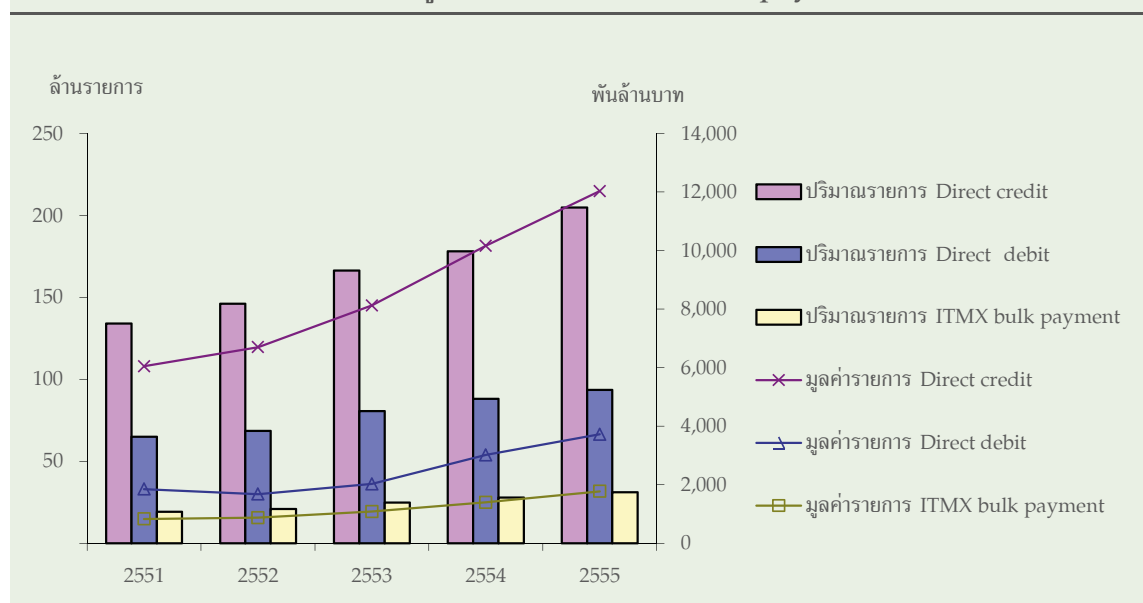
- การทำรายการประเภทนำเงินเข้าบัญชี (Direct credit) เช่น การโอนเงินเดือนค่าจ้างและเงินปันผล มีมูลค่ารวม 12 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 20 จากปีที่ผ่านมา และมีจำนวนรายการรวม 196.5 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าร้อยละ 16

- การทำรายการประเภทหักบัญชีอัตโนมัติ (Direct debit) เช่น การชำระค่าสาธารณูปโภค ค่าเบี้ยประกัน ค่าบัตรเครดิต และอื่น ๆ มีมูลค่ารวม 3.7 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าร้อยละ 24 และมีจำนวนรายการรวม 88.7 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 7 จากปีที่ผ่านมา

2) การโอนเงินแบบ Bulk payment ระหว่างธนาคาร

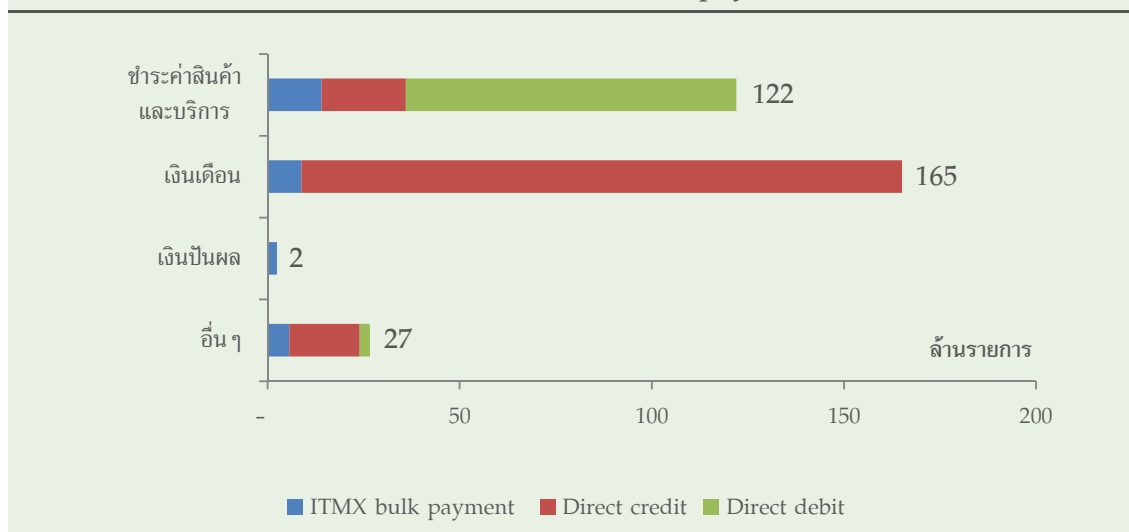
สำหรับกรณีที่ผู้โอนเงินกับผู้รับเงินมีบัญชีอยู่ต่างธนาคารกัน การโอนเงินจะผ่านระบบ ITMX bulk payment ซึ่งปัจจุบันรองรับเพียงบริการ Direct credit ข้ามธนาคาร โดยมีมูลค่ารวม 1.8 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 27.1 จากปีที่ผ่านมา และมีจำนวนรายการรวม 31 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าร้อยละ 11.2

ภาพที่ 21: ปริมาณและมูลค่าการโอนเงินแบบ Bulk payment

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของการโอนเงินแบบ Bulk payment ในแต่ละประเภท พบว่าในบริการการโอนเงินแบบ Bulk payment ประเภท Direct credit ภายในธนาคารเดียวกันนั้น การโอนเงินเดือนได้รับความนิยมสูงสุด ตามด้วยการชำระค่าสินค้าและบริการ และธุรกรรมอื่น ๆ ตามลำดับ ขณะที่บริการโอนเงินแบบ Bulk payment ประเภท Direct debit นิยมใช้เพื่อชำระค่าสินค้าและบริการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการชำระค่าสาธารณูปโภค เช่น ค่าไฟฟ้า ประปา และโทรศัพท์ เป็นต้น

ภาพที่ 22: ปริมาณการโอนเงินแบบ Bulk payment ปี 2555

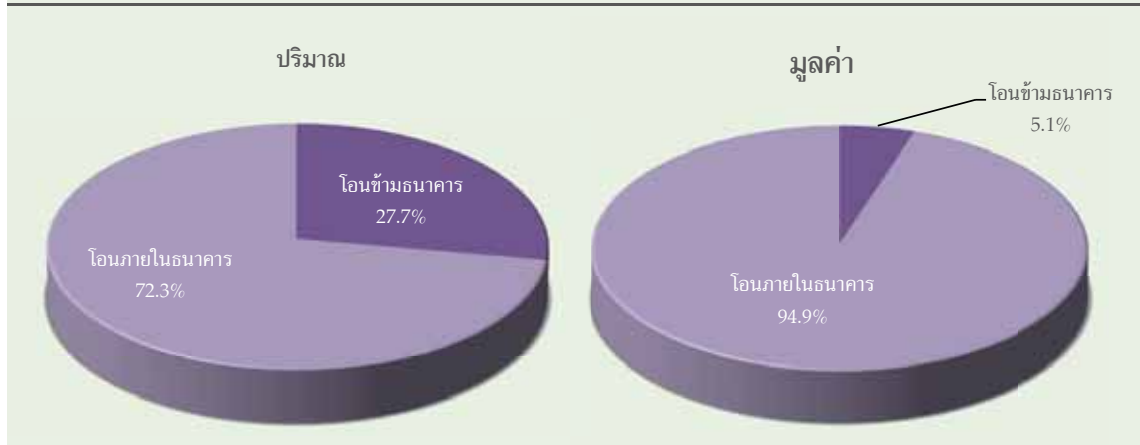

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าเฉลี่ยการโอนเงินแบบ Bulk payment ผ่านระบบต่าง ๆ พบว่าในปี 2555 การโอนเงินแบบ Bulk payment ประเภท Direct credit เพื่อชำระสินค้าและบริการมีมูลค่าเฉลี่ยต่อรายการสูงที่สุดประมาณ 261,000 บาทต่อรายการ ขณะที่การโอนเงินแบบ Bulk payment ประเภท ITMX bulk payment และประเภท Direct debit จะมีมูลค่าเฉลี่ย 79,500 และ 41,500 บาทต่อรายการตามลำดับ ทั้งนี้ การโอนเงินแบบ Bulk payment ในประเภท ITMX bulk payment และ Direct credit เพื่อการโอนเงินเดือนมีมูลค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันมากนัก

3.2.5 การโอนเงินรายย่อย

ภาพที่ 23: สัดส่วนการโอนเงินรายย่อย ปี 2555

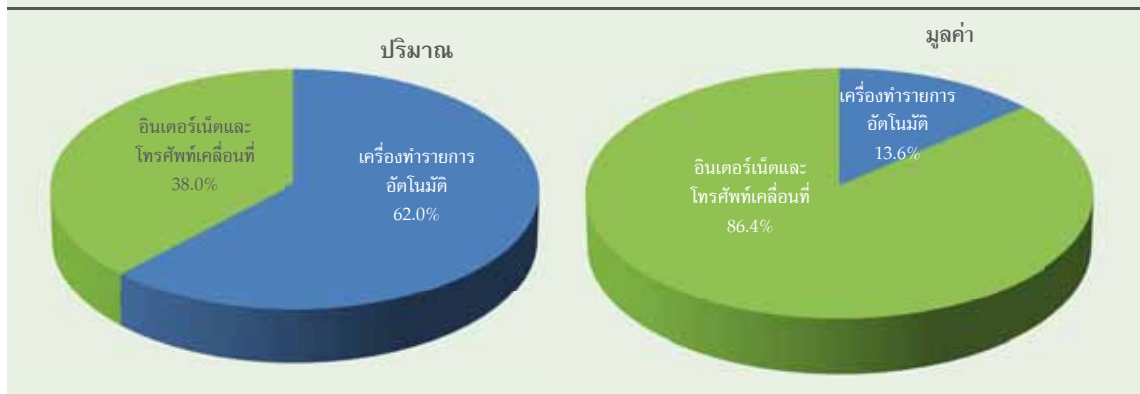

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

การโอนเงินรายย่อยมีการให้บริการทั้งการโอนเงินภายในธนาคาร (Inhouse funds transfer) และการโอนเงินข้ามธนาคาร (Online Retail Funds Transfer: ORFT) ในปี 2555 การโอนเงินรายย่อยมีมูลค่ารวมทั้งสิ้นประมาณ 24.5 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 38.9 จากปีที่ผ่านมา และมีจำนวนรายการรวม 542.1 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 24.6 ทั้งนี้ การโอนเงินภายในธนาคารยังคงได้รับความนิยมโดยมีสัดส่วนที่สูงทั้งด้านปริมาณและมูลค่าคิดเป็นร้อยละ 72.3 และ 94.9 ของการโอนเงินรายย่อยทั้งหมดตามลำดับ

การโอนเงินภายในธนาคาร¹⁴

ภาพที่ 24: สัดส่วนการโอนเงินภายในธนาคาร

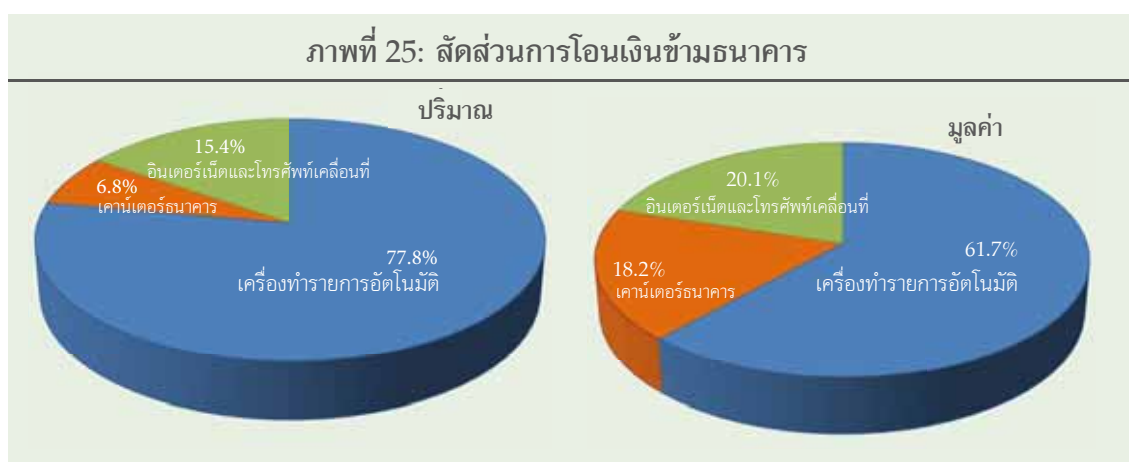

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

¹⁴ไม่รวมการโอนเงินภายในธนาคารผ่านเคาน์เตอร์

การโอนเงินภายในธนาคารเดียวกันของธนาคารพาณิชย์ซึ่งรวมถึงการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านเครื่องทำรายการอัตโนมัติ และบริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์เคลื่อนที่ มีปริมาณและมูลค่ารวม 391.7 ล้านรายการ และ 23.3 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 26.3 และ 39.8 จากปีก่อนตามลำดับ ทั้งนี้ การโอนเงินส่วนใหญ่เป็นการโอนระหว่างผู้ประกอบการ (Business to Business: B2B) ผ่านอินเทอร์เน็ต โดยมีสัดส่วนมูลค่าการโอนเงินผ่านอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์เคลื่อนที่ ร้อยละ 86.4 และเป็นการโอนผ่านเครื่องทำรายการอัตโนมัติร้อยละ 13.6

การโอนเงินข้ามธนาคาร¹⁵

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

การโอนเงินข้ามธนาคารกรณีที่ผู้โอนเงินกับผู้รับเงินมีบัญชีอยู่ต่างธนาคารกัน ผู้โอนสามารถโอนเงินให้ผู้รับเงินได้หลายช่องทาง ได้แก่ การโอนเงินไปยังบัญชีต่างธนาคารผ่านเครื่องทำรายการอัตโนมัติเคาน์เตอร์สาขาของธนาคาร และ อินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์เคลื่อนที่

ในปี 2555 การโอนเงินข้ามธนาคารมีปริมาณ 150.4 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 20.5 จากปีก่อนหน้าและมีมูลค่ารวม 1.2 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 23.2 ส่วนใหญ่เป็นการโอนผ่านเครื่องทำรายการอัตโนมัติ โดยมีสัดส่วนปริมาณและมูลค่าสูงถึงร้อยละ 77.8 และ 61.7 ของการโอนเงินข้ามธนาคารทั้งหมดตามลำดับ

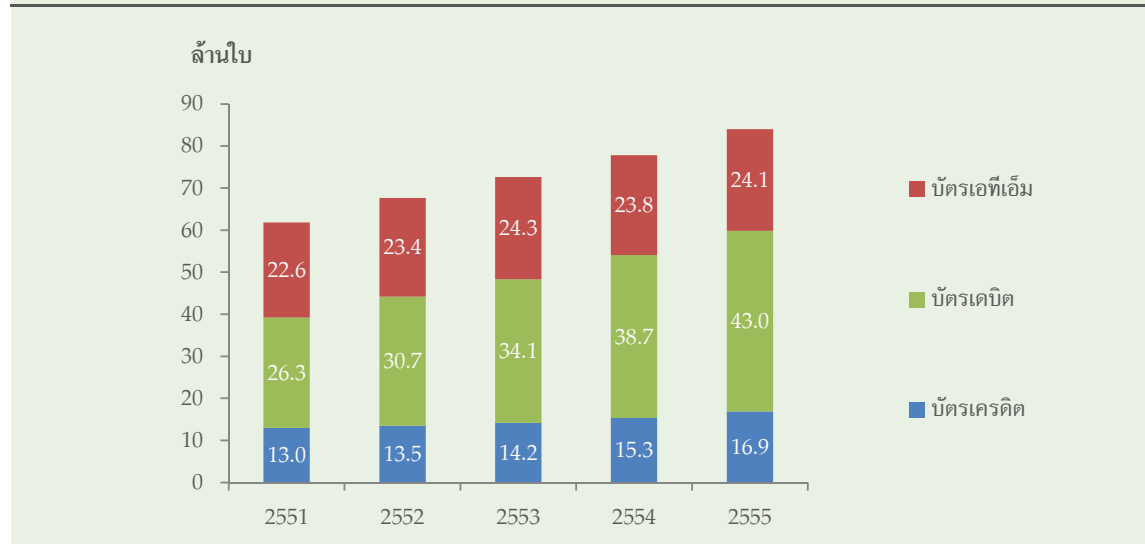
¹⁵การโอนเงินข้ามธนาคาร (Online Retail Funds Transfer: ORFT) คือ บริการที่ผู้โอนเงินสามารถทำรายการโอนเงินที่เครื่องทำรายการอัตโนมัติหรือโอนเงินผ่านเคาน์เตอร์สาขาของธนาคาร หรือผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้เช่นกัน โดยผู้รับโอนจะสามารถเบิกเงินในบัญชีได้ทันทีภายหลังการทำรายการโอนเงินของผู้โอนเงินสำเร็จ ธนาคารที่ให้บริการโอนเงินข้ามธนาคารผ่านระบบ ORFT คือ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงไทย ธนาคารทหารไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) ธนาคารซีไอเอ็มบีไทย ธนาคารยูโอบี ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารธนชาต และธนาคารไทยเครดิตเพื่อรายย่อย

3.2.6 บัตรอิเล็กทรอนิกส์

จำนวนบัตรอิเล็กทรอนิกส์

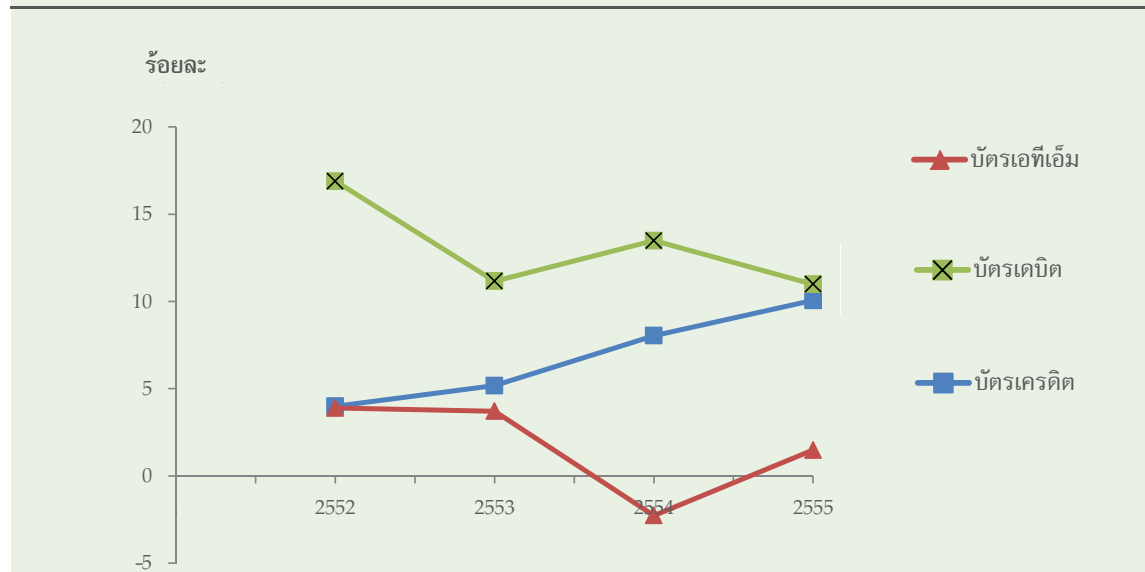
บัตรอิเล็กทรอนิกส์ (บัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเครดิต) ในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี 2555 บัตรเอทีเอ็มมีจำนวน 24.1 ล้านใบ เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.5 จากปีก่อน ขณะที่บัตรเดบิตมีจำนวน 43.0 ล้านใบ และบัตรเครดิตมีจำนวน 16.9 ล้านใบ เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 11 และร้อยละ 10.1 ตามลำดับ

ภาพที่ 26: จำนวนบัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเครดิต

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 27: อัตราการเติบโตของบัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเครดิต

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

บัตรเอทีเอ็มและบัตรเดบิต

บัตรเอทีเอ็มและบัตรเดบิตเป็นบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุด เนื่องจากเป็นบัตรที่ใช้คู่กับบัญชีของผู้ถือบัตร ไม่ต้องมีข้อจำกัดเรื่องรายได้หรือฐานเงินเดือนของผู้ถือบัตร เช่น บัตรเครดิต ในระยะแรกธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ ยังคงเน้นให้บริการลูกค้าผ่านบัตรเอทีเอ็ม เนื่องจากลูกค้าส่วนใหญ่ยังนิยมใช้บัตรเอทีเอ็มเพื่อถอนเงินสดจากเครื่องทำรายการอัตโนมัติ อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี 2550 จำนวนบัตรเดบิตมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นกว่าบัตรเอทีเอ็ม เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ส่งเสริมให้ลูกค้าใช้บัตรเดบิตทดแทนบัตรเอทีเอ็มเดิม หรือบัตรที่ออกใหม่ เพื่อให้สามารถใช้บัตรรูดซื้อสินค้าและบริการ สนองตอบความต้องการของกลุ่มวัยรุ่นและคนรุ่นใหม่ที่ยังไม่สามารถมีบัตรเครดิต แต่ต้องการความสะดวกรวดเร็วในการใช้บริการ และทำให้บัตรเดบิตเป็นที่แพร่หลายอย่างต่อเนื่องในประเทศไทย โดยมีสัดส่วนสูงที่สุดในจำนวนบัตรอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด และมีอัตราเติบโตอย่างต่อเนื่องมากกว่าร้อยละ 10 ในขณะที่เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนบัตรเอทีเอ็มที่มีสัดส่วนต่อจำนวนบัตรอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด ลดลงต่อเนื่องจากร้อยละ 37 ในปี 2551 เป็นร้อยละ 29 ในปี 2555 อย่างไรก็ตาม การใช้บัตรเดบิตส่วนใหญ่ในปัจจุบันยังคงใช้เพื่อถอนเงินสดมาใช้จ่ายไม่ต่างจากบัตรเอทีเอ็ม

บัตรเครดิต¹⁶

บัตรเครดิตในประเทศไทยเติบโตอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับบัตรเดบิต โดยมีอัตราเติบโตประมาณร้อยละ 10 ต่อปี ณ สิ้นปี 2555 บัตรเครดิตที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์มีจำนวน 8.2 ล้านใบ และบัตรเครดิตที่ออกโดยบริษัทผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตมีจำนวน 8.4 ล้านใบ โดยมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 49.4 และ 50.6 ตามลำดับ เหตุผลหลักที่ทำให้บัตรเครดิตได้รับความนิยมมากขึ้นอย่างต่อเนื่องมาจากการไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมรายปีของผู้ให้บริการบัตรเครดิตบางรายและการให้สินค้าสมนาคุณสำหรับผู้สมัครบัตรเครดิตรายใหม่ รวมทั้งการให้แรงจูงใจในลักษณะส่วนลดราคาสินค้าหรือบริการ และการสะสมคะแนน ซึ่งจะแตกต่างกันไปสำหรับผู้ถือบัตรแต่ละราย ส่งผลให้ในปัจจุบันผู้ใช้บัตรเครดิตหลายรายมีแรงจูงใจที่จะถือบัตรเครดิตมากกว่าหนึ่งใบ นอกจากนี้การใช้จ่ายต่อบัตร ณ จุดขายในปี 2555 มีมูลค่าเฉลี่ยต่อเดือนเป็น 4,611 บาทต่อบัตร เพิ่มขึ้นจากปี 2554 ที่มีมูลค่าเฉลี่ยต่อเดือน 4,011 บาทต่อบัตร

ภาพที่ 28: สัดส่วนบัตรเครดิตที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์และบริษัทผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ปี 2555

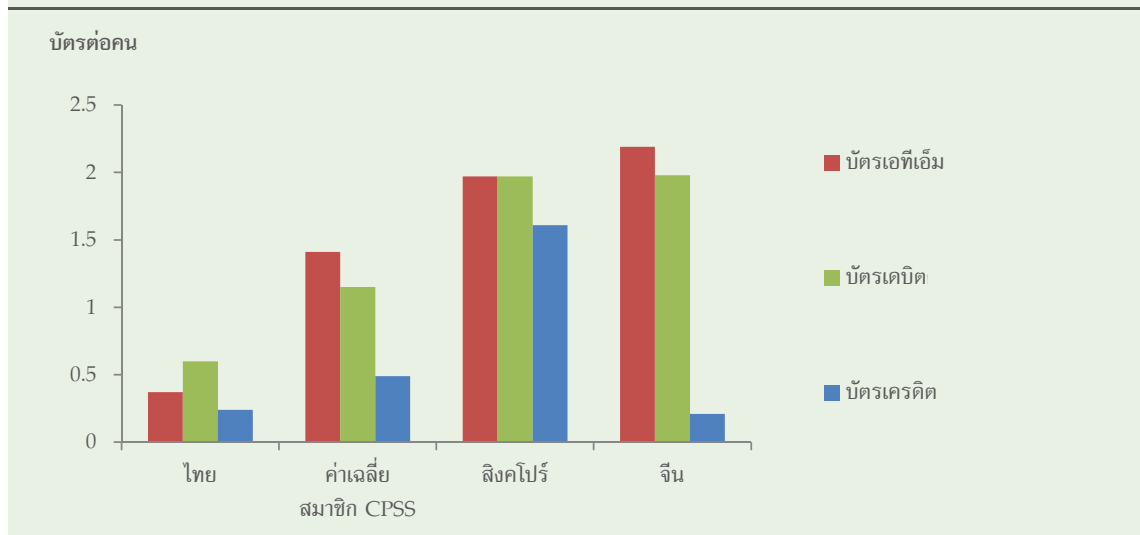

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

¹⁶ไม่รวมสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาสัดส่วนจำนวนบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่าง ๆ ต่อจำนวนประชากรของไทยเทียบกับประเทศพัฒนาแล้ว พบว่าสัดส่วนดังกล่าวของไทยค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับประเทศพัฒนาแล้ว เช่น ประเทศสมาชิก CPSS สิงคโปร์ และจีน

ภาพที่ 29: สัดส่วนจำนวนบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ต่อประชากร ปี 2554

ที่มา: BIS (2013) Statistics on payment, clearing and settlement systems in the CPSS countries และธนาคารแห่งประเทศไทย

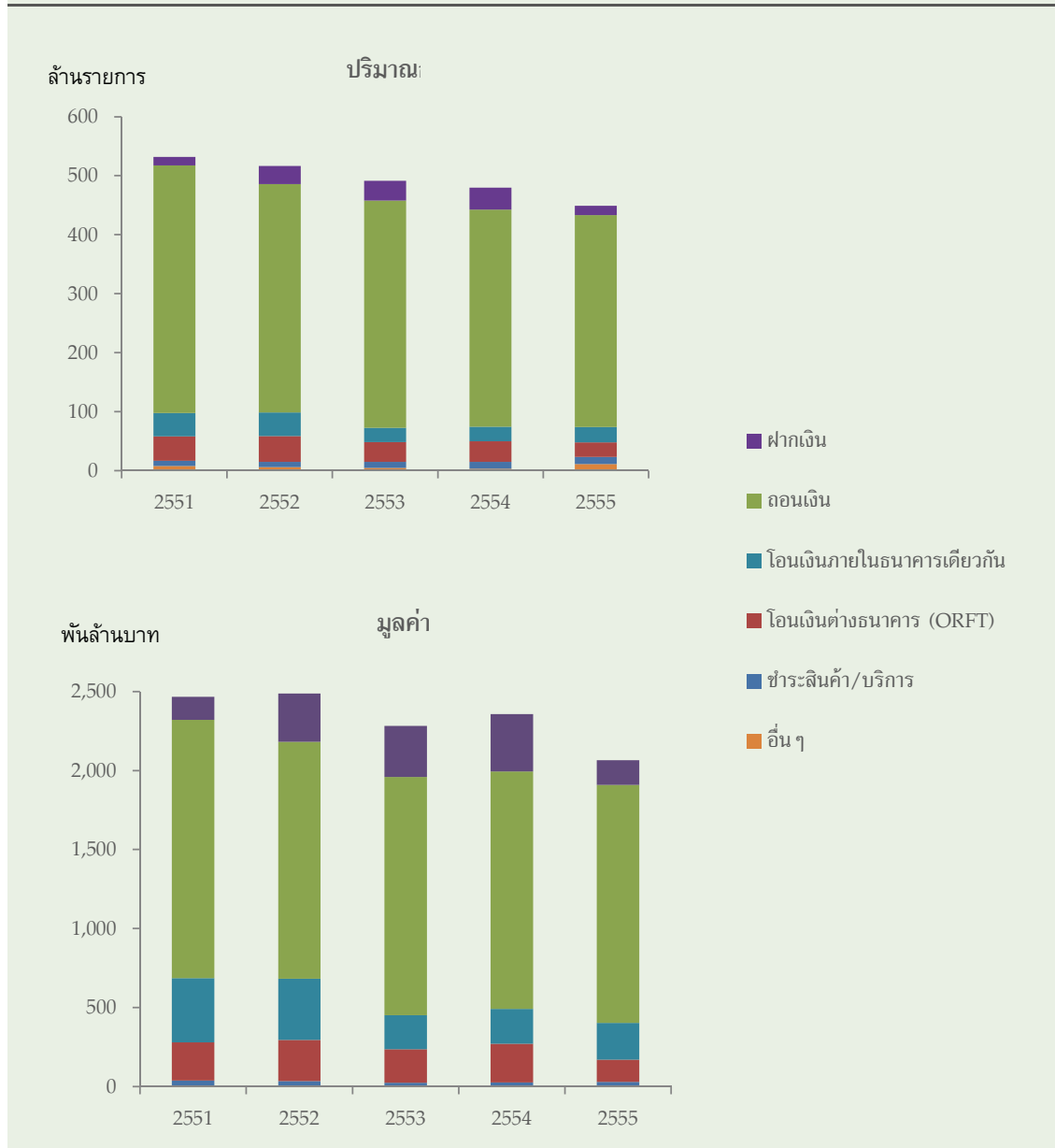
การใช้บัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์¹⁷

บัตรเอทีเอ็ม

การใช้บัตรเอทีเอ็มในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นธุรกรรมการถอนเงินสดที่เครื่องทำรายการอัตโนมัติ โดยมีสัดส่วนร้อยละ 79.9 ของปริมาณธุรกรรมทั้งหมด รองลงมาเป็นการโอนเงินซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 11.3 โดยปริมาณการใช้บัตรเอทีเอ็มลดลงอย่างต่อเนื่อง ในปี 2555 มีปริมาณธุรกรรมทั้งหมด 449.2 ล้านรายการ ลดลงร้อยละ 13 จากปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปริมาณรายการฝากเงินผ่านเครื่องทำรายการอัตโนมัติที่มีปริมาณ 16.1 ล้านรายการ ลดลงร้อยละ 47.2 เทียบกับปีก่อนหน้า ปริมาณธุรกรรมจากบัตรเอทีเอ็มที่ลดลงสอดคล้องกับจำนวนบัตรเอทีเอ็มที่ได้รับความนิยมลดลงเทียบกับบัตรเดบิต

¹⁷ ข้อมูลปริมาณและมูลค่าธุรกรรมการใช้บัตรเอทีเอ็มและบัตรเดบิตแยกตามวัตถุประสงค์การใช้ ไม่รวมสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

ภาพที่ 30: ปริมาณและมูลค่าการทำธุรกรรมผ่านบัตรเอทีเอ็ม

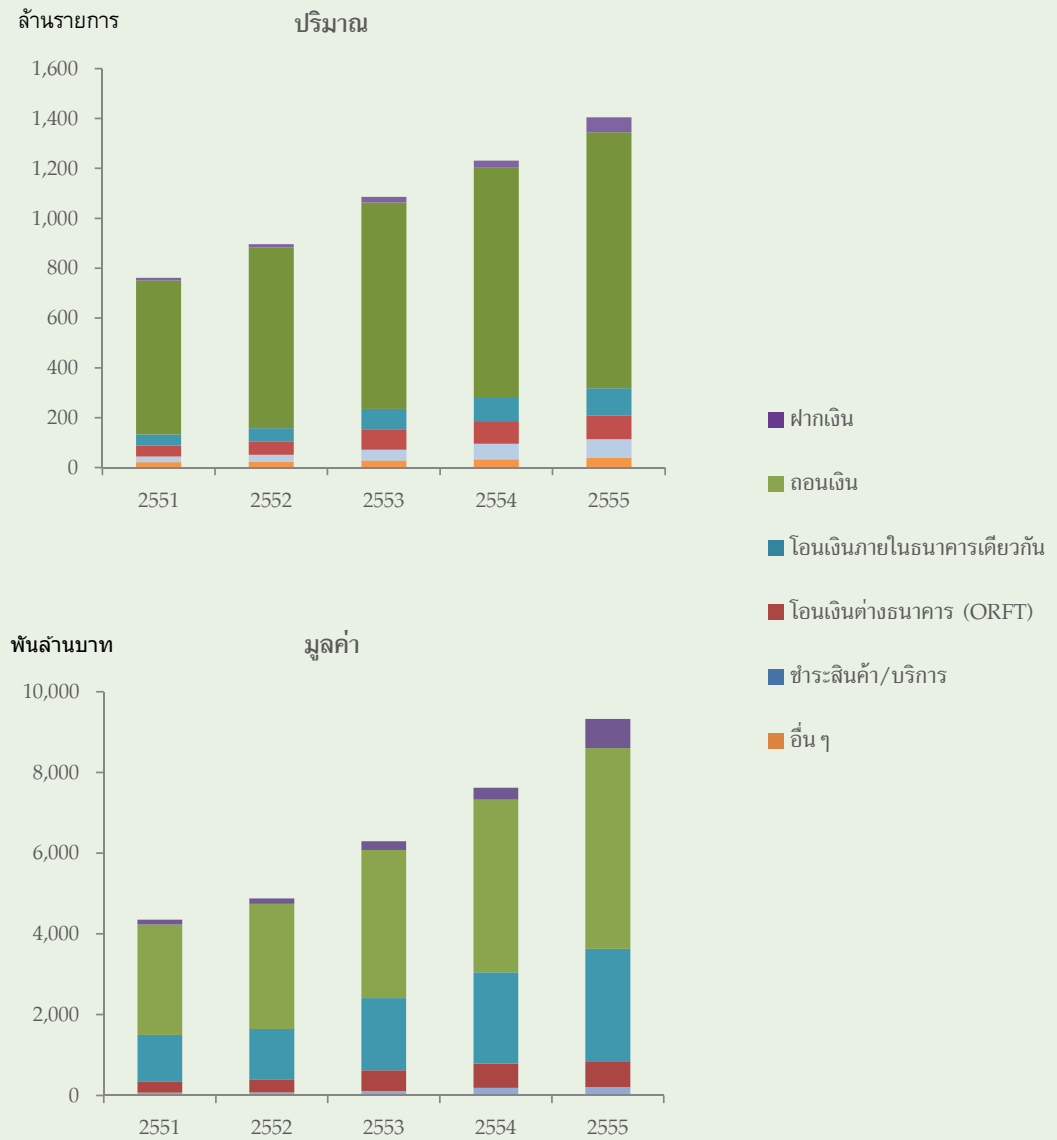

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

บัตรเดบิต

รูปแบบการทำธุรกรรมผ่านบัตรเดบิตยังคงเป็นการใช้เพื่อถอนเงินสดที่เครื่องทำรายการอัตโนมัติเช่นเดียวกับบัตรเอทีเอ็ม โดยมีสัดส่วนร้อยละ 73.1 ของปริมาณธุรกรรมทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ การโอนเงินภายในธนาคารเดียวกันคิดเป็นร้อยละ 7.9 การโอนเงินต่างธนาคารคิดเป็นร้อยละ 6.7 การใช้บัตรเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการมีสัดส่วนร้อยละ 5.2 และการฝากเงินมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 4.3 เท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในปี 2555 มีปริมาณธุรกรรมทั้งหมด 1,405.4 ล้านรายการเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.1 จากปีที่ผ่านมา ซึ่งการชำระสินค้าและบริการผ่านบัตรเดบิตมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเทียบกับปีก่อนหน้าร้อยละ 17.1 ขณะที่การฝากเงินผ่านบัตรเดบิตมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละ 113.0 เทียบกับปีที่ผ่านมา

ภาพที่ 31: ปริมาณและมูลค่าการทำธุรกรรมผ่านบัตรเดบิต

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

เหตุผลหลักที่ทำให้การทำธุรกรรมผ่านบัตรเดบิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มาจากจำนวนบัตรเดบิตที่เพิ่มขึ้นและแผนการตลาดของธนาคารพาณิชย์ที่เน้นการจับคู่ธุรกิจที่หลากหลาย เช่น การจับคู่ธุรกิจกับสถาบันการศึกษา ร้านค้าที่ร่วมโครงการ และบริการขนส่งสาธารณะ รวมถึงการส่งเสริมการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านบัตรเดบิตที่มีการให้สิทธิประโยชน์พิเศษ เช่น คะแนนสะสมเมื่อใช้จ่ายผ่านบัตร และส่วนลดจากการส่งเสริมการขาย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายของ ธปท. ที่ต้องการส่งเสริมให้ประชาชนใช้การชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ทดแทนการใช้เงินสดมากขึ้น

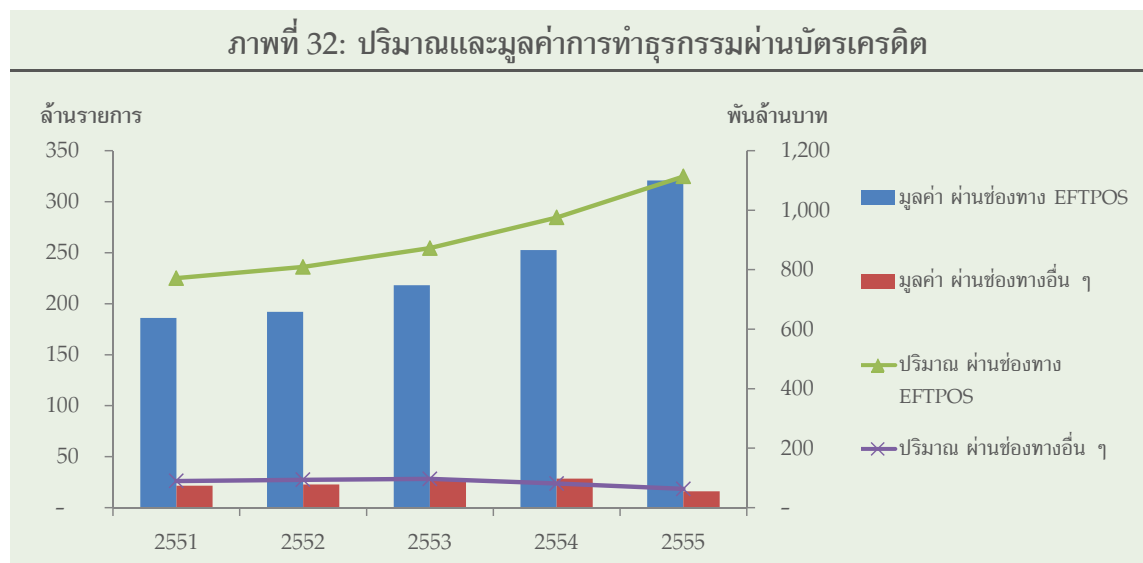
เมื่อเปรียบเทียบการทำธุรกรรมผ่านบัตรเอทีเอ็มและบัตรเดบิต พบว่าการใช้งานบัตรทั้งสองประเภทมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน โดยการใช้บัตรเอทีเอ็มและบัตรเดบิตเพื่อถอนเงินสดจากเครื่องทำรายการอัตโนมัติเป็นธุรกรรมที่มีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 80.0 และ 73.1 ของปริมาณธุรกรรมทั้งหมดของบัตรเอทีเอ็มและบัตรเดบิต ตามลำดับ ในขณะที่การทำธุรกรรมอื่น ๆ เช่น การโอนเงินภายในธนาคารเดียวกัน การโอนเงินต่างธนาคาร และการชำระค่าสินค้าและบริการ ผ่านบัตรเอทีเอ็มและบัตรเดบิต พบว่ามีสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจสรุปได้ว่าคนไทยมีพฤติกรรมการใช้บัตรเดบิตไม่แตกต่างจากการใช้บัตรเอทีเอ็ม

ตารางที่ 3: ธุรกรรมการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารพาณิชย์ปี 2555

	ปริมาณ		มูลค่า		มูลค่าเฉลี่ย (พันบาท/ รายการ)
	ล้าน รายการ	สัดส่วน ร้อยละ	พันล้าน บาท	สัดส่วน ร้อยละ	
บัตรเอทีเอ็ม					
ถอนเงิน	359.1	80.0	1,504.8	72.9	4.2
โอนเงินภายในธนาคารเดียวกัน	25.8	5.8	233.4	11.3	9.0
โอนเงินต่างธนาคาร (ORFT)	24.7	5.5	140.6	6.8	5.7
ชำระค่าสินค้าและบริการ	12.2	2.7	25.4	1.2	2.1
ฝากเงิน	16.1	3.5	156.2	7.6	9.7
อื่นๆ	11.3	2.5	4.4	0.2	0.4
รวม	449.2	100.0	2,064.8	100.0	4.6
บัตรเดบิต					
ถอนเงิน	1,026.9	73.1	4,974.3	53.4	4.8
โอนเงินภายในธนาคารเดียวกัน	110.7	7.9	2,780.5	29.8	25.1
โอนเงินต่างธนาคาร (ORFT)	94.4	6.6	642.2	6.9	6.8
ชำระค่าสินค้าและบริการ	73.7	5.3	206.4	2.2	2.8
ฝากเงิน	60.2	4.3	719.1	7.7	11.9
อื่นๆ	39.5	2.8	2.2	0.0	0.1
รวม	1,405.4	100.0	9,324.7	100.0	6.6

บัตรเครดิต¹⁸

การทำธุรกรรมผ่านบัตรเครดิตในปี 2555 มีมูลค่า 1,157 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 26.9 จากที่ผ่านมา ซึ่งมีมูลค่า 963.9 พันล้านบาท เมื่อพิจารณาช่องทางการใช้บัตรเครดิตเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการ พบว่าผู้บริโภคยังคงนิยมใช้บัตรเครดิตผ่านเครื่อง EFTPOS ที่ร้านค้ามากที่สุด โดยมีสัดส่วนการใช้ทั้งในด้านจำนวนรายการและมูลค่าคิดเป็นร้อยละ 95 ของปริมาณธุรกรรมทั้งหมด ขณะที่การใช้บริการผ่านช่องทางอื่น ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต มีสัดส่วนลดลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาทั้งจำนวนรายการและมูลค่าการใช้

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

3.2.7 เงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money)

เงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) คือ มูลค่าเงินที่บันทึกในชิพคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในรูปแบบบัตร (Card based) หรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ (Network based) เช่น โทรศัพท์มือถือ หรือเงินที่อยู่ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยผู้ใช้บริการได้ชำระเงินล่วงหน้าแก่ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ และผู้ใช้บริการสามารถนำไปใช้ชำระค่าสินค้าและบริการแทนการชำระด้วยเงินสดตามร้านค้าที่รับชำระ ทำให้มีความสะดวกรวดเร็ว เงินอิเล็กทรอนิกส์ให้บริการในหลายรูปแบบ เช่น บัตรรถไฟฟ้า บัตรซื้ออาหารในศูนย์อาหาร บัตรเติมเงิน มือถือ บัตรชมภาพยนตร์ บัตรรถโดยสาร รวมทั้งการซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์

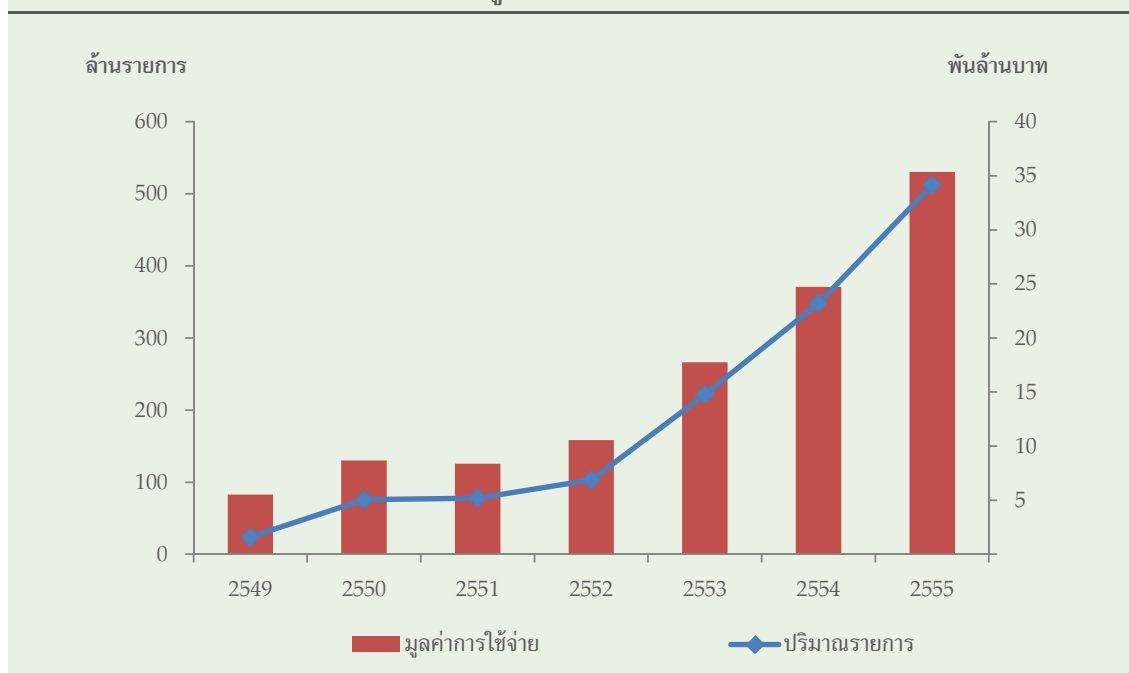
¹⁸ การทำธุรกรรมผ่านบัตรเครดิตไม่นับรวมการถอนเงินสดล่วงหน้า

การให้บริการ e-Money ภายใต้การควบคุมดูแลตามกฎหมาย ไม่มีผู้ให้บริการเพิ่มจากปีก่อน ณ สิ้นปี 2555 จึงยังคงมีผู้ให้บริการรวมทั้งหมด 20 ราย เป็นผู้ให้บริการที่เป็นสถาบันการเงิน (Bank) 7 ราย และผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank) 13 ราย โดยให้บริการแยกตามบัญชีท้าย พ.ร.ฎ. ว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 ดังนี้

1. การให้บริการ e-Money ที่ต้องขอขึ้นทะเบียนก่อนให้บริการ (บัญชี ข) เป็นการให้บริการ e-Money ที่ใช้ซื้อสินค้าและหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจากผู้ขายสินค้าหรือให้บริการหลายราย ณ สถานที่ที่อยู่ภายใต้ระบบการจัดจำหน่ายและการให้บริการเดียวกัน ปัจจุบันมีผู้ให้บริการที่เป็น Non-bank รวม 5 ราย

2. การให้บริการ e-Money ที่ต้องได้รับอนุญาตก่อนให้บริการ (บัญชี ค) เป็นการให้บริการ e-Money ที่ใช้ซื้อสินค้าและหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจากผู้ขายสินค้าหรือให้บริการหลายราย โดยไม่จำกัดสถานที่และไม้อยู่ภายใต้ระบบการจัดจำหน่ายและการให้บริการเดียวกัน ปัจจุบันมีผู้ให้บริการที่เป็น Bank 7 ราย เป็น Non-bank 8 ราย

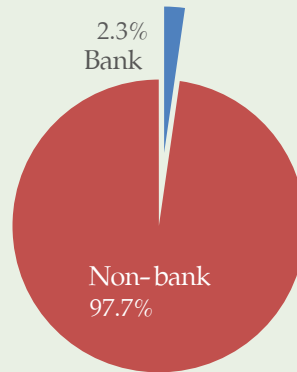
ภาพที่ 33: ปริมาณและมูลค่าการใช้จ่ายเงินอิเล็กทรอนิกส์

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ณ สิ้นปี 2555 มีจำนวนบัตรหรือบัญชี e-Money ทั้งสิ้น 20.2 ล้านบัตรหรือบัญชี¹⁹ มีปริมาณและมูลค่าการใช้จ่ายรวมทั้งสิ้น 512.3 ล้านรายการ และ 35.3 พันล้านบาท ตามลำดับ โดยจำนวนบัตรหรือบัญชีเพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 46.4 สำหรับมูลค่าการใช้จ่ายก็มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 43.0

ภาพที่ 34: สัดส่วนมูลค่าการใช้จ่ายผ่านเงินอิเล็กทรอนิกส์ ปี 2555

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

การใช้ e-Money ในการทำธุรกรรมส่วนใหญ่ใช้จาก e-Money ของผู้ให้บริการที่เป็น Non-bank โดยมีสัดส่วนของมูลค่าการทำธุรกรรมคิดเป็นร้อยละ 97.7 ของมูลค่าการใช้จ่าย e-Money ทั้งหมด สำหรับมูลค่าการใช้จ่าย e-Money เฉลี่ยต่อรายการของผู้ให้บริการที่เป็น Bank และ Non-bank มีมูลค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 873.1 และ 67.6 ตามลำดับ

3.3 บริการอื่น ๆ ที่น่าสนใจ

3.3.1 การชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ (Bill payment)

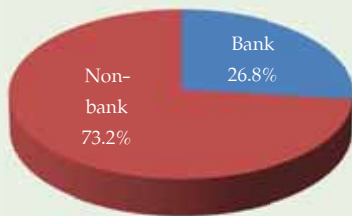
หากพิจารณาถึงช่องทางในการชำระค่าใช้จ่ายแล้ว ผู้ใช้บริการสามารถดำเนินการได้หลากหลายช่องทาง คือ 1) เคาน์เตอร์ธนาคารและจุดบริการของผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงิน เช่น ร้านสะดวกซื้อ ห้างค้าปลีก เป็นต้น 2) ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การชำระเงินที่เครื่องทำรายการอัตโนมัติ การชำระเงินผ่านอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือ 3) การหักบัญชีอัตโนมัติผ่านบัตรเครดิตหรือบัญชีเงินฝาก (Direct debit)

อย่างไรก็ดี การรับชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ผ่านเคาน์เตอร์ เป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมอย่างมากเนื่องจากมีจุดรับบริการจำนวนมาก และระยะเวลาที่เปิดให้บริการทุกวันไม่จำกัดเวลา รวมทั้งมีผู้ให้บริการที่หลากหลายมากขึ้นจากผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงินซึ่งได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจการให้บริการรับชำระเงินแทนตาม พ.ร.ฎ. ว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551

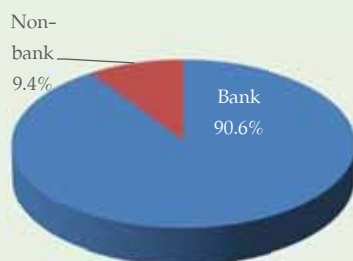
¹⁹ ปริมาณรายการใช้จ่าย มูลค่าการใช้จ่าย และจำนวนบัตรหรือบัญชีดังกล่าวแสดงเฉพาะเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มีลักษณะเป็นการใช้เพื่อทดแทนเงินสดที่สามารถนำไปใช้ชำระค่าสินค้าและบริการได้ ไม่รวมบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เติมเงินโทรศัพท์มือถือ

ภาพที่ 35: สัดส่วนปริมาณและมูลค่าการชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ ปี 2555

สัดส่วนปริมาณการชำระค่าใช้จ่ายตาม
ใบแจ้งหนี้ ปี 2555

สัดส่วนมูลค่าการชำระค่าใช้จ่ายตามใบ
แจ้งหนี้ ปี 2555

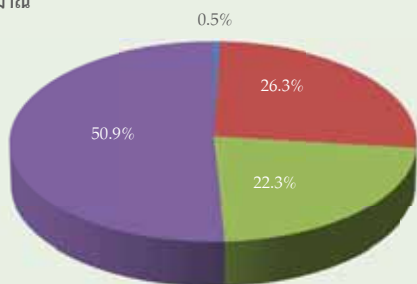

ปริมาณรายการการรับชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ที่
เคาน์เตอร์ธนาคารหรือจุดบริการของผู้ให้บริการที่มีใช้
สถาบันการเงินในปี 2555 มีปริมาณทั้งสิ้น 322.3 ล้าน
รายการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 14 จากปี 2554 โดยร้อยละ 73.2
เป็นการชำระค่าสินค้าและบริการที่จุดบริการของผู้ให้บริการ
ประเภทผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงิน ทั้งนี้เนื่องจาก
ผู้ให้บริการประเภทผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงินส่วนใหญ่
มีจำนวนจุดให้บริการที่ครอบคลุม และระยะเวลาเปิดให้
บริการตลอด 24 ชั่วโมงทุกวัน

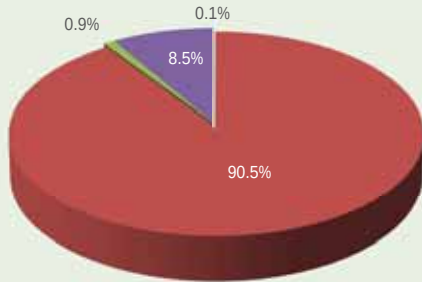
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 36: สัดส่วนปริมาณและมูลค่าการชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ แยกตามประเภท

ปริมาณ

มูลค่า

■ ค่าสาธารณูปโภคพื้นฐาน(Bank) ■ ค่าสินค้าและบริการ (Bank)
■ ค่าสาธารณูปโภคพื้นฐาน(Non-bank) ■ ค่าสินค้าและบริการ (Non-bank)

สำหรับประเภทของการชำระค่าใช้จ่ายตามใบ
แจ้งหนี้ที่เคาน์เตอร์หรือจุดบริการ นั้น แบ่งเป็น
การชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ประเภทค่า
สาธารณูปโภคพื้นฐาน (รวมค่าไฟฟ้า ประปา
และโทรศัพท์พื้นฐาน) ด้วยสัดส่วนร้อยละ 22.8
ของปริมาณรายการทั้งหมดและประเภทค่า
สินค้าและบริการ (รวมใบแจ้งหนี้บัตรเครดิต
โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต ประกัน ตัวเครื่องบิน
และค่าขนส่งสินค้าและบริการอื่นๆ) อยู่ที่ร้อยละ
77.2 ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเพราะผู้ใช้บริการบางส่วน
เลือกชำระค่าสาธารณูปโภคพื้นฐานผ่าน
การหักบัญชีอัตโนมัติผ่านบัตรเครดิตหรือบัญชี
เงินฝากเพื่อความสะดวกไปจำนวนหนึ่งแล้ว

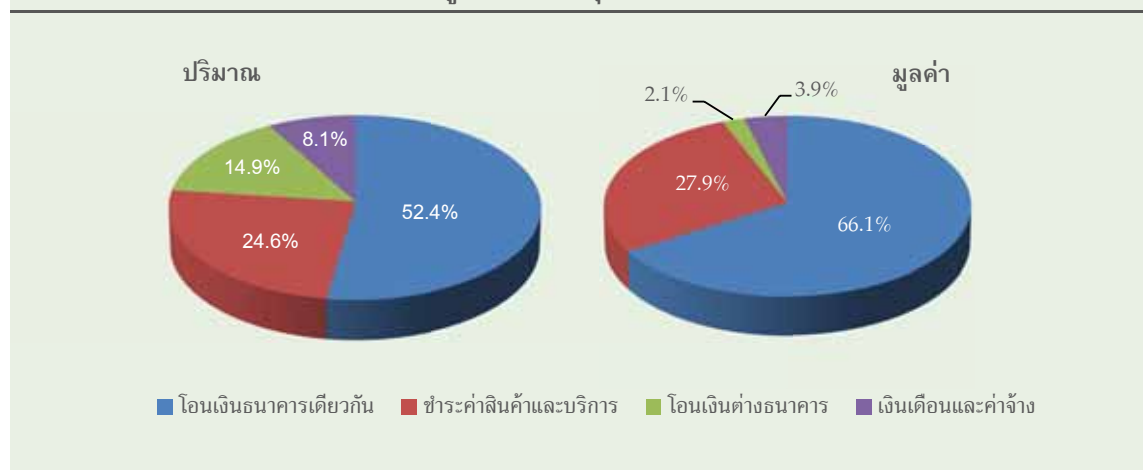
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

หากพิจารณาในแง่ของมูลค่า พบว่ากว่าร้อยละ 90 ของมูลค่าธุรกรรมทั้งหมด เป็นการจ่ายชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ที่เคาน์เตอร์ธนาคาร แม้ว่าปริมาณรายการชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้จะมีสัดส่วนประมาณ 1 ใน 4 ของปริมาณธุรกรรมทั้งหมดก็ตาม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่นของผู้ใช้บริการ ที่มักเลือกชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ที่มีมูลค่าสูงผ่านเคาน์เตอร์ธนาคาร โดยหากเป็นห้างร้านหรือบริษัทก็จะนิยมชำระค่าใช้จ่ายเป็นเช็ค

3.3.2 ธนาคารทางอินเทอร์เน็ต

ในปัจจุบันธนาคารพาณิชย์มุ่งเน้นการพัฒนาการให้บริการธนาคารทางอิเล็กทรอนิกส์กันเป็นอย่างมาก การใช้บริการธนาคารทางอินเทอร์เน็ตได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นจากลูกค้าธนาคารโดยขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปี 2555 มีปริมาณธุรกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 49.2 จาก 83.8 ล้านรายการ เป็น 125.1 ล้านรายการ ขณะที่มูลค่าการใช้บริการเพิ่มขึ้นร้อยละ 52.5 จาก 8.8 ล้านล้านบาท เป็น 13.4 ล้านล้านบาท

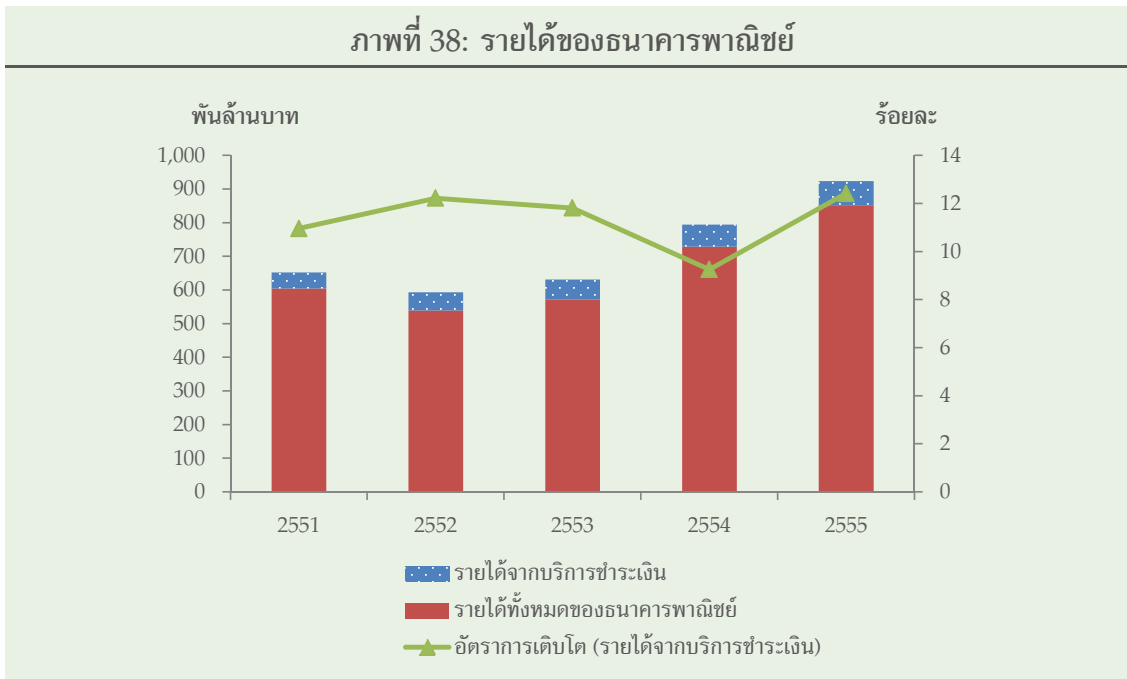
ภาพที่ 37: สัดส่วนปริมาณและมูลค่าการทำธุรกรรมธนาคารทางอินเทอร์เน็ต ปี 2555

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ปริมาณและมูลค่ารายการผ่านธนาคารทางอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่เป็นการโอนเงินภายในธนาคารเดียวกันคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 52.4 และร้อยละ 66.1 การชำระค่าสินค้าและบริการมีสัดส่วนร้อยละ 24.6 และร้อยละ 27.9 ขณะที่การโอนเงินต่างธนาคารและการจ่ายเงินเดือนและค่าจ้างมีสัดส่วนตามปริมาณร้อยละ 14.9 และร้อยละ 8.1 มีสัดส่วนตามมูลจากร้อยละ 2.1 และร้อยละ 3.9 ตามลำดับ

3.4 รายได้จากบริการด้านการชำระเงิน

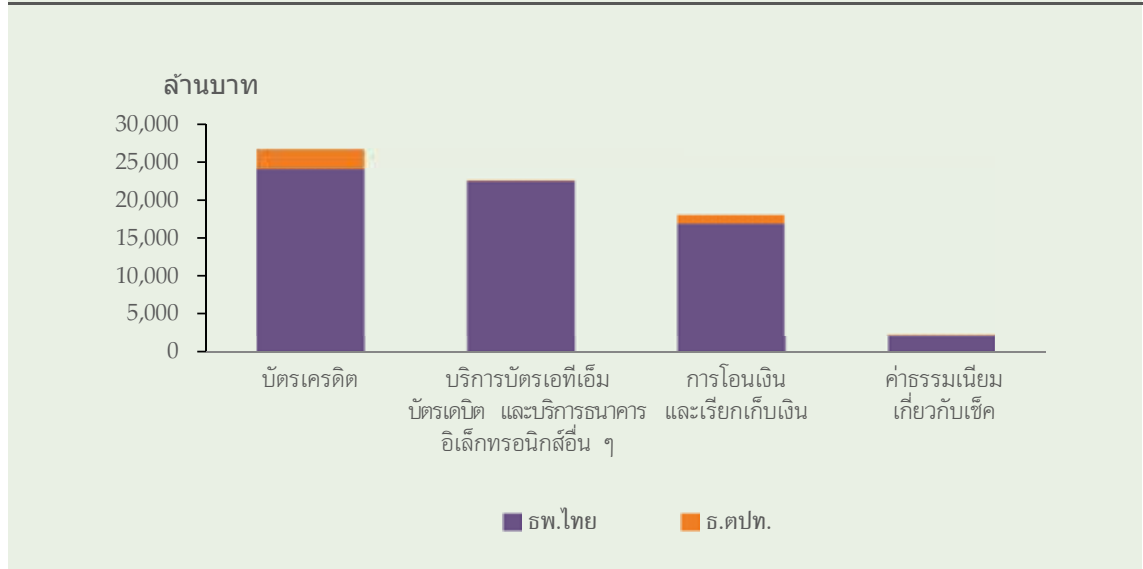

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในปี 2555 ธนาคารพาณิชย์มีรายได้จากบริการด้านการชำระเงินรวม 73.5 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 8.6 ของรายได้ทั้งหมดของธนาคารพาณิชย์ซึ่งมีรายได้รวมอยู่ที่ 850.4 พันล้านบาท รายได้จากบริการด้านการชำระเงิน ในปี 2555 เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 8.1 พันล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.4 ซึ่งมีอัตราการขยายตัวสูงกว่าปีก่อน ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายตัวของปริมาณบริการด้านการชำระเงิน

สัดส่วนของรายได้จากบริการด้านการชำระเงินสูงสุดยังคงเป็นรายได้จาก บัตรเครดิต ตามด้วยรายได้จากบัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบริการอิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ และการโอนเงินและเรียกเก็บเงิน ซึ่งสัดส่วนรายได้ดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับปีก่อน กล่าวคือมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 36.3 30.6 และ 24.5 ตามลำดับ โดยรายได้จากบริการบัตรเครดิตเป็นรายได้ที่มีสัดส่วนสูงที่สุดของทั้งธนาคารพาณิชย์ไทย และธนาคารต่างประเทศ ทั้งนี้ รายได้จากบัตรเครดิตส่วนใหญ่เป็นรายได้ค่าธรรมเนียมจากการที่ธนาคารเป็นผู้ออกบัตร และตัวแทนรับบัตร ในขณะที่รายได้จากบัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบริการอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ มีรายได้ส่วนใหญ่ มาจากค่าธรรมเนียมการทำบัตร และค่าธรรมเนียมรายปี

ภาพที่ 39: รายได้จากบริการด้านการชำระเงินแยกตามประเภท ปี 2555

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

IV

อภิธานศัพท์ |

และคำย่อ

กรช.	คณะกรรมการระบบการชำระเงิน
คธอ.	คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์
ธปท.	ธนาคารแห่งประเทศไทย
ธพ.	ธนาคารพาณิชย์
พ.ร.ฎ.	พระราชกฤษฎีกา
พ.ร.บ.	พระราชบัญญัติ
สนช.	สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร
สปป. ลาว	สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
สพธอ.	สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)
สศค.	สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง
ACGM	ASEAN Central Bank Governors' Meeting
ACHs	Automated Clearing Houses
AEC	ASEAN Economic Community
AMBD	Authority Monetary Brunei Darussalam
APN	Asian Payment Network
ASEAN 5	Indonesia, Malaysia, Philippines, Singapore and Thailand
ATM	Automated Teller Machine
AUD	Australian Dollar
BAHTNET	Bank of Thailand Automated High-value Transfer Network
BCLMV	Brunei, Cambodia, Laos, Myanmar and Vietnam
BI	Bank of Indonesia
BIS	Bank for International Settlements
BNM	Bank Negara Malaysia
BOL	Bank of Lao PDR
BOS	Banknote Ordering System
BOT	Bank of Thailand
BSP	Bangko Sentral ng Pilipinas
B2B	Business-to-Business
CAD	Canadian Dollar
CAGR	Cumulative Annual Growth Rate
CCP	Central Counterparties

CDM	Cash Deposit Machine
CHF	Swiss Franc
CLS	Continuous Linked Settlement
CPSIPS	Core Principles for Systemically Important Payment Systems
CPSS	The Committee on Payment and Settlement System
CSD	Central Securities Depositories
DKK	Danish Krone
EDC	Electronic Data Capture
EFTPOS	Electronic Funds Transfer at Point Of Sale
e-Guarantee	ระบบค้ำประกันค่าภาษีอากรทางอิเล็กทรอนิกส์
e-Money	Electronic Money
e-Payment	Electronic Payment
EUR	Euro
FMI	Financial Market Infrastructures
FSAP	Financial Sector Assessment Program
FX	Foreign Exchange
GBP	UK Pound Sterling
GDP	Gross Domestic Product
G20	The Group of Twenty Finance Ministers and Central Bank Governors from 20 major economies
HKD	Hong Kong Dollar
HKMA	Hong Kong Monetary Authority
ICAS	Imaged Cheque Clearing and Archive System
ILS	Israeli New Sheqel
IMF	International Monetary Fund
IOSCO	The Technical Committee of the International Organization of Securities Commission
ISO	International Organization for Standardization
IT	Information Technology
ITMX	Interbank Transaction Management and Exchange
JPY	Japanese Yen
KRW	Korean Republic Won (S.Korea)
LSW	Local Switching
MAS	Monetary Authority of Singapore
M-POS	Mobile Point Of Sale
MXN	Mexican New Peso

NBC	National Bank of Cambodia
NECTEC	National Electronics and Computer Technology Center หรือ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
NGO	Non-Governmental Organization
NITMX	National ITMX หรือ บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด
NPMS	National Payment Message Standard
NOK	Norwegian Krone
Non-bank	ผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน
NRBA	Non-Resident Baht Account
NRBS	Non-Resident Baht Account for Securities
NSPs	Network Service Providers
NSW	National Single Window
NZD	New Zealand Dollar
ORFT	Online Retail Funds Transfer
PDP	Potential Debit Position
PvP	Payment versus Payment
RCCP	Recommendations for central counterparties
RSSS	Recommendations for securities settlement systems
RTGS	Real Time Gross Settlement
SAR	Saudi Riyal
SBV	The State Bank of Vietnam
SEK	Swedish Krona
SGD	Singaporean Dollar
SIPS	Systemically Important Payment Systems
SRS	Securities Requirement for Settlement
SSS	Securities Settlement Systems
TF	Task Forces
TR	Trade Repositories
USD	U.S. Dollar
USD-CHATS	US Dollar Clearing House Automated Transfer System
WC-PSS	Working Committee on Payment and Settlement Systems

บรรณานุกรม

สำนักงานคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. ประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (2556)

เรื่อง มาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (2556, 2 มกราคม).

สำนักงานคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. ประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ วันที่ค้นข้อมูล 8 มีนาคม 2556, จาก <http://www.mict.go.th/etcommission/index.html>

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน).(2556) มาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (NPMS) วันที่ค้นข้อมูล 10 พฤษภาคม 2556, จาก http://standard.etda.or.th/wp/?page_id=138

Bank for International Settlements and International Organization of Securities Commissions (2012). Principles for financial market infrastructures

Bank for International Settlements and International Organization of Securities Commissions (2012). Principles for financial market infrastructures: Disclosure framework and Assessment methodology

Working Committee on Payment and Settlement System: WC-PSS. ASEANWCPSS. Retrieved

April 10, 2012. From <http://www.aseanwcpss.org/aseanwcpss/Pages/default.aspx>

VI

ตารางสถิติ |

Table 1:	Basic statistical data
Table 2:	Technological infrastructure
Table 3:	Narrow money (at year-end, million baht)
Table 4:	Settlement media used by non-banks (at year-end, billion baht)
Table 5:	Settlement media used by banks (at year-end, billion baht)
Table 6:	Indicators of the use of various cashless payment instruments Volume of transactions (in thousands)
Table 7:	Indicators of the use of various cashless payment instruments Value of transactions (billion baht)
Table 8:	Notes and coins (at year-end, million baht)
Table 9:	Institutional infrastructure
Table 10:	Payment instructions handled by selected interbank settlement systems Volume of transactions (in thousands)
Table 11:	Payment instructions handled by selected interbank settlement systems Value of transactions (billion baht)
Table 12:	Securities transfer instructions handled by securities settlement systems Volume of transactions (in millions)
Table 13:	Securities transfer instructions handled by securities settlement systems Value of transactions (billion baht)
Table 14:	Number of participants in selected payment and settlement systems
Table 15:	Number of ATMs
Table 16:	Number of EFTPOS terminals
Table 17:	Number of electronic payment cards
Table 18:	Sources of payment revenues of Thai commercial banks (million baht)
Table 19:	Sources of payment revenues of foreign bank branches (million baht)

Table 20:	Daily averages of BOT payment services Volume of transactions (transactions)
Table 21:	Daily averages of BOT payment services Value of transactions (billion baht)
Table 22:	Peak day figures of BOT payment services Volume of transactions (transactions)
Table 23:	Peak day figures of BOT payment services Value of transactions (billion baht)
Table 24:	Use of credit cards and debit cards via EFTPOS1 (Monthly average per card, baht)
Table 25:	Cash withdrawal via ATM (Monthly average per card, baht)
Table 26:	Use of mobile banking
Table 27:	Use of internet banking
Table 28:	Use of ORFT (Online Retail Funds Transfer) Volume of transactions (in thousands)
Table 29:	Use of ORFT (Online Retail Funds Transfer) Value of transactions (billion baht)
Table 30:	Bill payment at bank counter Volume of transactions (in thousands)
Table 31:	Bill payment at non-bank counter Volume of transactions (in thousands)
Table 32:	Bill payment at bank counter Value of transactions (billion baht)
Table 33:	Bill payment at non-bank counter Value of transactions (billion baht)
Table 34:	Use of e-Money
Table 35:	Fraud through specific payment channels and payment instruments (million baht)

Table 1: Basic statistical data

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Population (millions)	63.04	63.39	63.53	63.88	64.08	64.46
GDP current price (billion baht)	8,525.2	9,080.4	9,041.5	10,104.8	10,539.4	11,363.0
GDP per capita (baht)	135,238.53	143,247.18	142,329.65	158,184.10	164,482.80	176,279.86
Exchange rate vis-a-vis US\$ (at year-end)	33.75	34.93	33.36	30.15	31.70	30.63

Sources: Bank of Thailand, Department of Provincial Administration, National Economic & Social Development Board

Table 2: Technological infrastructure

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Total fixed network telephone subscribers (millions)	7.02	6.97	6.85	6.65	6.43	6.16
Total mobile telephone subscribers (millions)	51.60	63.69	69.50	73.05	78.36	78.83
Postpaid	5.60	6.54	7.39	7.84	7.93	7.38
Prepaid	46.00	57.15	62.11	65.21	70.44	71.46
Total Internet users (millions)	9.32	10.96	12.33	13.84	14.77	16.63
Penetration rates						
Fixed network telephone (%)	11.14	10.99	10.78	10.41	10.03	9.56
Mobile telephone (%)	81.86	100.48	109.40	114.36	122.29	122.29

Sources: CAT Telecom Public Company Limited, TOT Public Company Limited, National Statistical Office

Table 3: Narrow Money (at year-end , million baht)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Narrow money (1+2)	999,902	1,041,224	1,174,551	1,302,442	1,414,297	1,598,262
1. Currency outside DCs & Central Gov.	720,053	752,325	843,958	937,201	1,036,015	1,136,302
Banknotes in circulation	842,624	923,967	1,005,884	1,114,518	1,248,569	1,350,932
Coins in circulation	35,707	38,664	40,675	43,348	46,953	50,864
Less: currency held by Central Gov.	1,176	1,170	1,300	1,256	986	854
Less: currency held by Depository Corp.	157,102	209,136	201,301	219,409	258,521	264,640
Held by commercial banks	140,244	184,762	178,970	193,495	221,289	210,596
Held by finance companies	0	0	0	0	0	0
Held by Specialized Financial Institutions	16,712	24,227	22,183	25,737	36,905	53,602
Held by savings cooperatives	146	147	148	177	326	441
Held by money market mutual funds	0	0	0	0	0	0
2. Transferable deposits at Depository Corp.	279,849	288,899	330,593	365,241	378,282	461,959
Transferable deposits at Bank of Thailand	3,848	15,107	3,131	2,943	3,053	4,554
Transferable deposits at commercial banks	271,414	269,770	321,325	357,378	368,192	451,295
Transferable deposit at Specialized Financial Institutions	4,587	4,022	6,137	4,920	7,037	6,110

Source: Bank of Thailand

Table 4: Settlement media used by non-banks (at year-end, billion baht)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Banknotes and coins ¹	720,053.00	752,325.00	843,958.00	937,201.00	1,036,015.00	1,136,302.00
Transferable Deposits at Depository Corp.	157,102.00	209,136.00	201,301.00	219,409.00	258,521.00	264,640.00
Narrow money	999.90	1,041.22	1,174.55	1,302.44	1,414.30	1,598.26
Broad money ²	9,109	9,944	10,617	11,779	13,600	14,967

Source: Bank of Thailand

¹ Banknotes outside depository corporations and coins issued by central government

² Narrow money and Quasi-money (Other Deposits at Depository Corp.+Securities Other Than Shares)

Table 5: Settlement media used by banks (at year-end, billion baht)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Balances held at central bank	51.5	58.5	48.2	78.2	59.3	88.7
Required reserves	408.2	426.7	425.9	457.8	488.5	655.6
Free reserves	921.2	1,382.2	1,908.3	2,110.7	2,004.5	2,489.4
Transferable deposits at other banks	6.7	5.0	3.7	6.7	7.9	6.5
Memorandum item:						
Institutions borrowing from central bank	75.8	19.2	14.9	10.0	0.0	124.7

Source: Bank of Thailand

Table 6: Indicators of the use of various cashless payment instruments
Volume of transactions (in thousands)

	2007	2008	2009	2010	2011 ^P	2012
Paper-based :	130,235	129,126	123,202	114,558	115,431	122,875
In-house cheque ¹	49,503	49,900	48,310	39,435	41,833	48,145
Interbank cheque	80,732	79,227	74,892	75,123	73,598	74,730
Electronic payment cards:	1,476,883	1,679,227	1,850,327	2,164,395	2,480,439	2,897,322
ATM card	592,653	555,826	556,613	542,707	561,136	609,473
for cash withdrawal	473,532	419,610	387,175	422,546	429,288	456,521
for other purposes ²	119,121	136,216	169,438	120,161	131,848	152,953
Debit card	538,288	761,142	895,708	1,085,356	1,231,241	1,405,617
for cash withdrawal	428,643	617,729	724,622	828,607	920,029	1,026,909
for purchasing purpose via EFTPOS	9,536	11,496	11,913	13,802	25,057	31,179
for other purposes ³	100,108	131,918	159,172	242,948	286,155	347,529
Credit card ⁴	270,300	284,305	294,999	314,873	339,865	369,920
for purchasing purpose	237,798	251,128	263,424	282,597	308,212	343,346
for other purposes ⁵	32,502	33,177	31,575	32,276	31,653	26,574
e-Money ⁶	75,642	77,954	103,007	221,459	348,198	512,311
Automated:	203,536	220,128	237,630	274,019	296,861	332,324
Direct credit ⁷	124,236	134,010	146,151	166,372	178,147	204,829
Direct debit ⁸	59,967	64,985	68,583	80,621	88,086	93,531
ITMX Bulk Payment	17,568	19,205	20,891	24,702	27,901	31,018
BAHTNET ⁹	1,766	1,929	2,005	2,323	2,728	2,946

Source: Bank of Thailand

¹ Some banks do not report in-house provincial and B/C cheque.

² Data include purchasing goods and services, deposit and funds transfer.

³ Data include purchasing goods and services via other channels, deposit and funds transfer.

⁴ Data include bank cards/affinity cards, non-bank cards/affinity cards and foreign credit cards used in Thailand.

⁵ Data include cash withdrawal, cash advance, deposit and funds transfer.

⁶ Data exclude top-up cards

⁷ Intrabank pre-authorized direct credit

⁸ Intrabank pre-authorized direct debit

⁹ Data include funds transfer, third party funds transfer and multilateral Funds Transfer.

Table 7: Indicators of the use of various cashless payment instruments Value of transactions (billion baht)						
	2007	2008	2009	2010	2011 ^p	2012
Paper-based:	55,637	62,147	56,066	51,698	56,169	64,832
In-house cheque ¹	23,099	25,061	22,473	17,918	20,363	25,989
Interbank cheque	32,537	37,086	33,593	33,780	35,806	38,843
Electronic payment cards:	6,659	7,928	8,467	9,871	11,496	13,620
ATM card	2,607	2,645	2,643	2,508	2,677	2,871
for cash withdrawal via ATM	1,840	1,634	1,498	1,721	1,804	2,016
for other purposes ²	767	1,011	1,145	787	873	855
Debit card	3,205	4,354	4,876	6,294	7,620	9,324
for cash withdrawal via ATM	1,971	2,738	3,095	3,670	4,275	4,972
for purchasing purpose via EFTPOS	19	24	24	30	81	94
for other purposes ³	1,216	1,592	1,757	2,593	3,264	4,258
Credit card ⁴	839	921	937	1,052	1,174	1,389
for purchasing purpose	636	711	737	845	964	1,157
for other purposes ⁵	203	210	200	207	211	232
e-Money ⁶	8.7	8.4	10.5	17.7	24.7	35.4
Automated :	190,210	286,191	498,861	665,846	780,284	666,637
Direct credit ⁷	5,351	6,044	6,698	8,121	10,163	12,028
Direct debit ⁸	1,699	1,847	1,676	2,021	3,014	3,719
ITMX Bulk Payment	793	828	868	1,081	1,393	1,771
BAHTNET ⁹	182,368	277,472	489,619	654,623	765,714	649,119

Source: Bank of Thailand

¹ Some banks do not report in-house provincial and B/C cheque.

² Data include purchasing goods and services, deposit and funds transfer.

³ Data include purchasing goods and services via other channels, deposit and funds transfer.

⁴ Data include bank cards/affinity cards, non-bank cards/affinity cards and foreign credit cards used in Thailand.

⁵ Data include cash withdrawal, cash advance, deposit and funds transfer.

⁶ Data exclude top-up cards

⁷ Intrabank pre-authorized direct credit

⁸ Intrabank pre-authorized direct debit

⁹ Data include funds transfer, third party funds transfer and multilateral Funds Transfer.

Table 8: Notes and coins (at year-end, million baht)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Notes and coins	878,331	993,148	1,095,159	1,187,828	1,346,437	1,401,796
Notes:	842,624	954,484	1,054,484	1,144,480	1,299,484	1,350,932
500,000 baht	117	117	117	116	117	118
1,000 baht	628,175	701,711	774,058	889,617	1,028,838	1,102,770
500 baht	98,497	119,283	140,972	113,746	119,826	128,217
100 baht	82,435	97,484	98,605	98,235	108,220	121,358
60 baht	1,157	1,161	1,163	1,166	1,173	1,175
80 baht	0	0	0	0	0	149
50 baht	7,819	9,377	13,062	12,799	9,599	13,194
20 baht	20,741	21,674	22,835	25,134	28,045	28,840
10 baht	3,357	3,351	3,346	3,342	3,340	3,336
5 baht	196	196	196	195	196	196
1 baht	121	121	121	121	121	121
50 satang	9	9	9	9	9	9
Coins:	35,707	38,664	40,675	43,348	46,953	50,864

Source: Bank of Thailand

Table 9: Institutional infrastructure

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Central Bank						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches	3	3	3	3	3	3
Number of Accounts ¹	287	260	226	231	231	241
Value of Accounts (million baht) ¹	151,137	159,678	250,262	422,059	353,916	381,223
Thai Commercial Banks						
Number of Institutions	18	18	17	17	16	16
Number of Branches	5,070	5,477	5,791	5,961	6,183	6,391
Number of Accounts	73,108,528	75,259,745	76,078,336	79,073,950	77,588,699	81,344,121
Value of Accounts (million baht)	5,843,995	6,535,094	6,557,653	6,886,058	7,367,485	9,540,114
Specialized Financial Institutions						
Number of Institutions	6	6	6	6	6	6
Number of Branches	1,768	1,796	1,853	2,002	2,240	2,425
Number of Accounts	36,651,097	42,713,869	41,618,537	37,838,856	37,366,503	48,233,488
Value of Accounts (million baht)	1,341,482	1,809,653	2,175,906	2,435,471	2,249,904	3,199,296
Foreign Bank Branches						
Number of Institutions	16	16	15	15	15	15
Number of Branches	16	16	15	15	18	19
Number of Accounts	219,789	90,115	89,866	92,402	96,165	86,556
Value of Accounts (million baht)	673,490	507,009	466,418	511,604	623,338	679,790

Sources: Bank of Thailand

¹ Data exclude regional offices

Table 10: Payment instructions handled by selected interbank settlement systems Volume of transactions (in thousands)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Paper-based:	80,732	79,227	74,892	75,123	73,598	74,730
ECS	59,026	57,833	53,926	53,864	52,116	53,162
Provincial Cheques	15,056	14,666	14,353	14,533	14,775	14,800
B/C ¹	6,649	6,728	6,613	6,726	6,707	6,768
Automated:	75,300	100,181	99,110	116,482	130,554	150,962
BAHTNET ²	1,766	1,929	2,005	2,323	2,728	2,946
ITMX Bulk Payment	17,568	19,205	20,891	24,702	27,901	31,018
ORFT-ATM (Online Retail Funds Transfer)	55,966	79,047	76,214	89,456	99,926	116,997

Sources: Bank of Thailand and National ITMX Co., Ltd.

¹ Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House.

² Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

Table 11: Payment instructions handled by selected inter-bank settlement systems Value of transactions (billion baht)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Paper-based:	32,537	37,086	33,593	33,780	35,806	38,843
ECS	29,524	33,912	30,473	30,247	31,861	34,548
Provincial Cheques	2,667	2,798	2,761	3,137	3,508	3,811
B/C ¹	346	376	359	396	437	484
Automated:	183,509	278,778	490,940	656,253	767,749	651,660
BAHTNET ²	182,368	277,472	489,619	654,623	765,714	649,119
ITMX Bulk Payment	793	828	868	1,081	1,393	1,771
ORFT-ATM (Online Retail Funds Transfer)	349	478	453	549	642	771

Sources: Bank of Thailand and National ITMX Co., Ltd.

¹ Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House.

² Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

Table 12: Securities transfer instructions handled by securities settlement systems Volume of transactions (in millions)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Bond registry system:						
Equity securities	-	-	-	-	-	-
Government securities	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Book-entry system:						
Equity securities	2.36	2.41	2.46	2.83	2.66	3.09
Government securities	0.05	0.09	0.09	0.13	0.14	0.18

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

Table 13: Securities transfer instructions handled by securities settlement systems
Value of transactions (billion baht)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Bond registry system:						
Equity securities	-	-	-	-	-	-
Government securities	23	33	42	20	22	28
Book-entry system:						
Equity securities	713.6	625.8	539.0	816.0	1029.0	839
Government securities	27,002	58,647	51,071	66,817	80,469	82,954

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

Table 14: Number of participants in selected payment and settlement systems

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BAHTNET	67	69	65	66	64	65
ECS	40	40	38	38	38	36
Provincial Cheque Clearing	22	23	21	22	22	21
B/C ¹	39	39	37	37	37	35
ITMX Bulk Payment (SMART)	33	33	33	33	32	32
Bond registry system:						
Equity securities	-	-	-	-	-	-
Government securities	296,867	308,188	633,708	529,237	341,968	283,597
Book-entry system:						
Equity securities and	77	91	88	89	89	86

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

¹ Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House.

Table 15: Number of ATMs¹

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Total	25,943	34,796	39,454	44,468	47,759	52,242
Bangkok	9,883	12,624	13,586	14,639	15,099	16,195
Central	8,818	11,871	13,951	15,669	16,658	17,643
Northeast	2,491	3,673	4,370	5,314	6,091	7,128
North	2,274	3,230	3,707	4,304	4,760	5,474
South	2,477	3,398	3,840	4,542	5,151	5,802

Source: Bank of Thailand

¹ Automated Teller Machines and Cash Deposit Machines

Table 16: Number of EFTPOS terminals¹

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Total	213,675	246,563	227,283	258,248	267,168	264,236

Source: Bank of Thailand

¹ Data include commercial banks and some credit card companies

Table 17: Number of electronic payment cards¹

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Total	57,929,150	61,798,358	67,631,419	72,627,280	77,818,347	83,966,632
Credit card ²	12,003,369	12,971,694	13,489,422	14,187,815	15,328,291	16,870,025
ATM card	22,632,173	22,560,305	23,438,658	24,308,945	23,756,810	24,108,467
Debit card	23,293,608	26,266,359	30,703,339	34,130,520	38,733,246	42,988,140

Source: Bank of Thailand

¹ Data exclude e-Money

² Data include non-bank.

Table 18: Sources of payment revenues of Thai commercial banks (million baht)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Total	39,858	44,720	49,568	55,324	60,362	68,670
Credit card	11,202	12,934	13,451	15,562	19,868	24,049
ATM card and e-banking	10,710	12,430	16,539	18,477	20,903	22,475
Money transfer and collection	12,977	14,310	15,148	16,516	14,466	16,875
Securities custodian	820	856	815	958	1,138	1,263
Cheque-related fee	2,269	2,365	2,128	2,164	2,098	2,172
Letter of credit	1,880	1,825	1,487	1,647	1,889	1,836

Source: Bank of Thailand

Table 19: Sources of payment revenues of foreign bank branches (million baht)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Total	3,146	2,990	3,977	4,425	5,047	4,860
Credit card	1,083	1,218	2,356	2,564	2,945	2,649
ATM card and e-banking	59	57	46	47	49	50
Money transfer and collection	772	919	874	913	1,025	1,148
Securities custodian	753	611	577	650	726	727
Cheque-related fee	239	19	15	129	130	128
Letter of credit	240	166	109	122	171	158

Source: Bank of Thailand

Table 20: Daily averages of BOT payment services. Volume of transactions (transactions)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BAHTNET ¹	7,206	7,716	8,251	9,600	11,180	12,025
ECS	240,924	231,334	221,919	222,578	213,591	216,990
Provincial Cheque Clearing	61,453	58,663	59,065	60,053	60,553	60,406
B/C ²	27,141	26,911	27,216	27,795	27,486	27,625
ITMX Bulk Payment	71,704	76,819	85,972	102,074	114,346	126,606

Source: Bank of Thailand

¹ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House.

Table 21: Daily averages of BOT payment services. Value of transactions (billion baht)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BAHTNET ¹	744	1,110	2,015	2,705	3,138	2,649
ECS	121	136	125	125	131	141
Provincial Cheque Clearing	10.9	11.2	11.4	13.0	14.4	15.6
B/C ²	1.4	1.5	1.5	1.6	1.8	2.0
ITMX Bulk Payment	3.2	3.3	3.6	4.5	5.7	7.2

Source: Bank of Thailand

¹ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House.

Table 22: Peak day figures of BOT payment services. Volume of transactions (transactions)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BAHTNET ¹	11,488	11,969	12,898	18,542	18,581	19,303
ECS	514,286	495,463	473,362	547,686	515,908	477,396
Provincial Cheque Clearing	129,731	115,119	111,561	131,468	127,070	125,127
B/C ²	120,434	125,038	122,138	122,979	125,934	125,189
ITMX Bulk Payment	322,497	361,746	314,828	350,156	359,198	417,015

Source: Bank of Thailand

¹ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House.

Table 23: Peak day figures of BOT payment services. Value of transactions (billion baht)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BAHTNET ¹	1,236.6	1,820.6	2,829.3	4,193.3	5,002.9	3,597.3
ECS	247.4	296.3	252.4	292.8	259.1	268.2
Provincial Cheque Clearing	20.3	20.9	19.1	22.6	23.3	25.7
B/C ²	4.9	5.7	5.3	5.9	6.5	6.8
ITMX Bulk Payment (SMART)	14.6	15.0	16.8	15.7	19.2	28.8

Source: Bank of Thailand

¹ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House.

Table 24: Use of credit cards and debit cards via EFTPOS¹ (Monthly average per card, baht)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Credit card	3,331	3,395	3,462	3,766	4,022	4,611
Debit card	73	75	65	74	174	181

Source: Bank of Thailand

¹ Domestic and oversea spending of Thai credit cards and Thai debit cards via EFTPOS. Data exclude Specialized Financial Institutions

Table 25: Cash withdrawal via ATM (Monthly average per card, baht)¹

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ATM card	7,018	6,696	6,459	6,767	7,711	8,265
Debit card	7,051	8,752	8,618	9,165	9,531	10,186

Source: Bank of Thailand

¹ Data exclude Specialized Financial Institutions

Table 26: Use of mobile banking

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
No. of agreements	168,434	232,758	257,677	519,450	706,439	864,312
Volume of transactions	228,578	4,670,377	11,107,223	15,884,571	19,941,530	36,285,076
Value of transactions (million baht)	112	25,218	63,363	109,816	186,511	439,960

Source: Bank of Thailand

Table 27: Use of internet banking

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
No. of agreements	3,135,502	4,009,907	3,165,663	4,822,947	5,626,233	6,645,161
Volume of transactions ¹	21,220,469	31,375,931	49,368,820	60,793,740	83,841,394	125,276,726
Value of transactions (billion baht)	4,896.5	5,073.0	5,692.6	7,891.7	8,779.7	14,112.1

Source: Bank of Thailand

¹ Enquiry transactions were excluded.

Table 28: Use of ORFT interbank retail funds transfer (Online Retail Funds Transfer: ORFT)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Total ORFT	61,234	87,225	84,265	98,618	109,936	150,440
ATM	55,966	79,047	76,214	89,456	99,926	116,997
Counter	5,267	8,177	8,051	9,162	10,010	10,273
Internet banking ¹	nav.	nav.	6,656	10,941	15,342	23,169

Source: Bank of Thailand

¹ Data collected since 2009.

Table 29: Use of ORFT (Online Retail Funds Transfer)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Total ORFT	427	606	648	832	1,014	1,250
ATM	349	478	453	549	642	771
Counter	78	128	130	172	213	227
Internet banking ¹	nav.	nav.	64	111	159	252

Sources: National ITMX Co., Ltd. and Processing Center Co., Ltd.

¹ Data collected since 2009.

Table 30: Bill payment at bank counters. Volume of transactions (in thousands)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Total bill payment	72,372	77,309	84,352	81,700	83,201	87,257
Cash	69,135	74,011	80,884	77,839	79,419	83,165
Cheque	1,791	1,829	1,564	1,629	1,646	1,650
Others	1,446	1,468	1,905	2,231	2,136	2,442

Source: Bank of Thailand

Table 31: Bill payment at non-bank counters. Volume of transactions (in thousands)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Total bill payment	nav.	nav.	nav.	182,354	200,452	235,894
Cash	nav.	nav.	nav.	179,088	196,846	231,597
Cheque	nav.	nav.	nav.	277	298	351
Others	nav.	nav.	nav.	2,989	3,308	3,946

Source: Bank of Thailand

Table 32: Bill payment at bank counters. Value of transactions (billion baht)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Total bill payment	5,069	5,093	4,714	5,285	5,593	5,843
Cash	1,362	1,586	1,688	1,848	2,049	2,124
Cheque	2,129	2,584	1,934	2,110	2,616	2,610
Others	1,578	923	1,092	1,326	928	1,109

Source: Bank of Thailand

Table 33: Bill payment at non-bank counters. Value of transactions (billion baht)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Total bill payment	nav.	nav.	nav.	448	511	607
Cash	nav.	nav.	nav.	444	507	600
Cheque	nav.	nav.	nav.	2	2	2
Others	nav.	nav.	nav.	3	3	4

Source: Bank of Thailand

Table 34: Use of e-Money ¹						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
No. of cards/accounts	3,689,484	5,477,324	7,667,215	11,483,751	13,804,253	20,209,560
Volume of transactions	75,642,216	77,953,841	103,007,328	221,458,769	348,197,980	512,311,428
Value of transactions (million baht)	8,660.9	8,383.1	10,549.0	17,742.9	24,732.8	35,369.6

Source: Bank of Thailand

¹ Data exclude top-up cards.

Table 35: Fraud through specific payment channels and payment instruments ¹ (million baht)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Total fraud	620	519	793	186	150	179
Payment channels ²	389	315	561	44	34	51
Payment instruments ³	231	204	232	142	116	128

Source: Bank of Thailand

¹ Data collect from commercial banks, some Specialized Financial Institutions and some credit card companies

² Commercial banks report only final result. Fraud through specific payment channels include phone banking, mobile banking, internet banking, pass book and other channels.

³ Commercial banks report only final result. Fraud via specific payment instruments include cheque, credit card, ATM card, Debit card, prepaid card and other cards.

VII

หมายเหตุประกอบตาราง |

สัญลักษณ์ที่ใช้ในตาราง	ความหมาย
"-"	ไม่มีข้อมูล
"nav."	ยังไม่มีกรเก็บข้อมูลหรือเก็บข้อมูลไม่ได้
"neg."	ข้อมูลมีมูลค่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นในตารางเดียวกัน
"0"	ข้อมูลมีมูลค่าศูนย์หรือใกล้เคียงศูนย์

- ตารางที่ 1 - ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศใช้ข้อมูลที่เป็นราคา ณ ปีปัจจุบัน
- อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศใช้อัตราแลกเปลี่ยนถาวรเฉลี่ย
- ตารางที่ 6-7 - ตั้งแต่ปี 2549 ข้อมูลเชีคประกอบด้วยเชีคภายในธนาคารเดียวกันและเชีคข้ามธนาคาร และรวมข้อมูลธนาคารพาณิชย์ทุกสถาบันและสถาบันการเงินเฉพาะกิจ
- ข้อมูลปริมาณธุรกรรมบัตรเครดิต หมายถึง บัตรเจ้าของ ตัวแทนออกบัตร และตัวแทนรับบัตรเฉพาะบัตรที่ออกโดยผู้ออกบัตรต่างประเทศ
- ข้อมูลมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต รวมข้อมูลของภาคธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank)
- ข้อมูลเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่รวมบัตรเติมเงินโทรศัพท์เคลื่อนที่
- ข้อมูล Direct credit หมายถึงข้อมูลการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกันประเภทนำเงินเข้าบัญชี (Pre-authorized direct credit)
- ข้อมูล Direct debit หมายถึงข้อมูลการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกันประเภทหักบัญชีอัตโนมัติ (Pre-authorized direct debit)
- ข้อมูลระบบบาทเนตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
- ตารางที่ 9 - ข้อมูลไม่รวมข้อมูลจำนวนบัญชีและมูลค่าคงค้างที่สาขาภาคของธนาคารแห่งประเทศไทย
- ตารางที่ 10-11 - ข้อมูลเชีคเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี หมายถึงเฉพาะข้อมูลเชีคเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชีที่นำมาเรียกเก็บผ่านศูนย์หักบัญชี ที่กรุงเทพฯ
- ข้อมูลระบบบาทเนตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน

ตารางที่ 12-13	- การชำระดุลตราสารทุน (Equity Securities Settlement) ทำผ่านระบบจดบัญชี (Book-entry System) แบบไร้ใบหุ้น (Scripless) เท่านั้น
ตารางที่ 15	- จำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติ ได้แก่ ตู้เอทีเอ็มและเครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติ
ตารางที่ 16	- ตั้งแต่ปี 2549 ข้อมูลจำนวนเครื่อง EFTPOS เป็นข้อมูลรวมของธนาคารพาณิชย์และบริษัทบัตรเครดิตบางสถาบัน
ตารางที่ 17	- ข้อมูลจำนวนบัตรเครดิต รวมข้อมูลของภาคธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank)
ตารางที่ 22-23	- ข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี หมายถึงเฉพาะข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชีที่นำมาเรียกเก็บผ่านศูนย์หักบัญชี ที่กรุงเทพฯ - ข้อมูลระบบบาทเนตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
ตารางที่ 24	- มูลค่าเฉลี่ยรายเดือนของการใช้จ่ายบัตรเดบิตและบัตรเครดิตที่ออกบัตรในประเทศไทยผ่านเครื่อง EFTPOS ทั้งในและนอกประเทศ
ตารางที่ 26	- ข้อมูลจำนวนรายการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต ไม่รวมรายการสอบถามข้อมูล (Enquiry transactions)
ตารางที่ 34	- ข้อมูลเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่รวมบัตรเติมเงินโทรศัพท์เคลื่อนที่
ตารางที่ 35	- ข้อมูลที่การสำรวจจากธนาคารพาณิชย์และบริษัทบัตรเครดิตบางบริษัท

รายงานระบบการชำระเงิน

จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นรายปี

รายงานนี้ปรากฏในเว็บไซต์ของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ <http://www.bot.or.th>

รายงานระบบการชำระเงินนี้ สำนวนนโยบายสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผู้รับผิดชอบในคำอธิบายและความเห็นต่าง ๆ ที่แสดงไว้การนำข้อความหรือตัวเลขไม่ว่าเรื่องใด ตอนใดในรายงานนี้ไปลงพิมพ์ในหนังสืออื่น โปรดอ้างอิงรายงานกำกับไว้ด้วย

สนใจหนังสือ โปรดติดต่อที่

ทีมวิเคราะห์ระบบการชำระเงิน ฝ่ายนโยบายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

โทรศัพท์ 0-2356-7068, 0-2356-7782, 0-2356-7299 หรือ โทรสาร 0-2282-7717

e-mail: PaymentSystemsAnalysisTeam@bot.or.th

เพื่อความเป็นอยู่ที่ดี
อย่างยั่งยืนของไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทย

273 ถนนสามเสน แขวงวัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

www.bot.or.th